

Jaarverslag 2013

Stichting
Pensioenfonds
Flexsecurity

flexsecurity
pensioen

Kernpunten

- ✕ Positieve beleggingsrendementen in 2013
- ✕ Pensioenkapitalen van deelnemers in waarde gestegen
- ✕ Toename van aantal deelnemers
- ✕ Transitie van administratie naar nieuwe uitvoerder is goed verlopen
- ✕ Nieuw bestuursmodel vormgegeven: overgang naar onafhankelijk bestuur

Inhoud

Kerncijfers	
Meerjarenoverzicht van kerncijfers	2
Verslag van het bestuur	
Algemene informatie	4
Juridische structuur	4
Samenstelling van organen en commissies	4
Statutaire doelstellingen	7
Financiële positie en ontwikkeling deelnemersbestand	10
Financiële positie	10
Ontwikkeling deelnemersbestand	12
Bestuursvergaderingen en besluitvorming	17
Vergaderingen	17
Activiteiten en besluiten	17
Risicobeheersing	24
Risicobeheersing	24
Beleggingen	28
Vermogensbeheer	28
Algemene ontwikkelingen op beleggingsgebied	28
Beleggingsbeleid en -rendement	29
Rapportage van de visitatiecommissie	40
Algemeen	40
Samenvatting	40
Reactie van het bestuur op de rapportage van de visitatiecommissie	40
Rapportage van het verantwoordingsorgaan	42
Verslag en oordeel verantwoordingsorgaan inzake de jaarrekening 2013 en het handelen van het bestuur	42
Reactie van het bestuur	43
Verklaring en ondertekening	44
Ontwikkelingen in 2014	44
Ondertekening	44

Jaarrekening	
Toelichting op de balans en staat van baten en lasten	49
1. Algemene toelichting	49
2. Grondslagen voor waardering van activa en passiva	49
3. Grondslagen voor bepaling resultaat	51
4. Kasstroomoverzicht	52
5. Beleggingen voor risico deelnemers en beleggingen voor risico pensioenfonds	52
6. Beleggingen voor risico pensioenfonds	56
7. Vorderingen en overlopende activa	56
8. Overige activa	56
9. Stichtingskapitaal en reserves	56
10. Voorziening pensioenverplichtingen risico deelnemers	57
11. Overige schulden en overlopende passiva	57
12. Risicobeheer	58
13. Verbonden partijen	60
14. Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen	60
15. Premiebijdragen	61
16. Beleggingsresultaten	61
17. Overige baten	63
18. Pensioenuitkeringen	63
19. Afkoop van pensioenen	63
20. Pensioenuitvoeringskosten	63
21. Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers	64
22. Saldo overdrachten van rechten	64
23. Overige lasten	64
24. Aantal personeelsleden	65
25. Honoraria van de onafhankelijke accountant	65
Ondertekening	66
Overige gegevens	
Overige gegevens	68
Resultaatbestemming	68
Gebeurtenissen na balansdatum	68
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	69
Verklaring van de actuaaris	70

Meerjarenoverzicht van kerncijfers

x € 1.000, tenzij anders aangegeven	2013	2012	2011	2010	2009
Aantal aangesloten ondernemingen	28	26	25	24	18
Aantal verzekerden					
Actieve deelnemers	60.078	56.113	50.551	52.074	54.684
Gewezen deelnemers	223.755	219.108	321.143	325.802	365.418
Totaal	283.833	275.221	371.694	377.876	420.102
Rijpingsgraad: premievrije deelnemers t.o.v. totaal aantal deelnemers	79%	80%	86%	86%	87%
Bedragen					
Premiebedragen	45.533	43.182	39.285	38.589	38.507
<i>Uitkeringen (ineens) aan deelnemers:</i>					
Ten behoeve van ouderdomspensioen	-	(3.737)	(2.770)	(371)	(325)
Ten behoeve van nabestaandenpensioen	(437)	(647)	(274)	(1.693)	(1.468)
Ten behoeve van afgekochte pensioenen	(17.546)	(61.036)	(28.183)	(24.450)	(5.255)
Saldo overdrachten van rechten	(2.663)	(668)	(2.671)	(2.720)	(2.530)
Uitvoeringskosten en kosten bezoldiging bestuursleden	(2.648)	(3.253)	(2.095)	(2.311)	(1.530)
Uitvoeringskosten als percentage van premie	5,8%	7,5%	5,3%	6,0%	4,0%
Financiële positie					
Beleggingen	278.062	245.765	257.589	257.209	232.086
Stichtingskapitaal en reserve	16.731	14.531	11.198	7.954	5.193
Voorziening pensioenverplichtingen	262.827	242.152	253.962	256.593	235.023
Minimaal vereist vermogen	670	818	530	583	383
Vereist eigen vermogen	670	818	530	521	863
Beleggingen, beleggingsopbrengsten					
Directe beleggingsopbrengsten	2.874	2.649	1.921	1.639	634
Indirecte beleggingsopbrengsten	776	14.854	(6.079)	17.689	31.212
Kosten vermogensbeheer	(732)	(365)	(366)	(365)	(503)
Totale beleggingsopbrengsten	2.918	17.138	(4.524)	18.963	31.343
Aandelen	74.433	65.002	55.113	60.688	75.218
Obligaties	115.670	184.895	175.834	168.799	142.554
Vastgoed	15.312	12.380	12.576	17.288	14.279
Financiële derivaten (valutatermijncontracten)	(24)	(50)	(187)	551	-
Overige beleggingen, inclusief liquide middelen	72.671	(16.462)	14.253	9.883	35
Totale beleggingen	278.062	245.765	257.589	257.209	232.086
<i>Waarvan voor risico deelnemers</i>	<i>262.084</i>	<i>238.420</i>	<i>251.139</i>	<i>252.309</i>	<i>232.086</i>
Performance beleggingsportefeuilles					
Beleggingsrendement (meetkundig)	-	-	-	-	16,4%
Beleggingsrendement Basispensioen	1,3%	4,8%	1,9%	7,8%	-
Beleggingsrendement rendementsportefeuille	7,4%	9,3%	(10,0)%	7,8%	-
Beleggingsrendement vastrentendewaardeportefeuille	(0,4)%	8,9%	3,3%	0,8%	-
Beleggingsrendement matchingsportefeuille	(11,0)%	-	-	-	-
Beleggingsrendement liquiditeitenportefeuille	0,0%	-	-	-	-

Verslag van het bestuur

4	Algemene informatie
10	Financiële positie en ontwikkeling deelnemersbestand
17	Bestuursvergaderingen en besluitvorming
24	Risicobeheersing
28	Beleggingen
40	Rapportage van de visitatiecommissie
42	Rapportage van het verantwoordingsorgaan
44	Verklaring en ondertekening

Algemene informatie

Juridische structuur

Algemeen

Stichting Pensioenfonds Flexsecurity ('Flexsecurity', 'het fonds', 'Flexsecurity pensioen', 'pensioenfonds'), statutair gevestigd in Amsterdam, is opgericht op 16 februari 1999. De stichting is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 34111370. De statuten zijn laatstelijk gewijzigd op 9 november 2009. De twee pensioenreglementen, het Basispensioen en het Pluspensioen, zijn het laatst gewijzigd per 1 januari 2014. Flexsecurity is een ondernemingspensioenfonds en treedt op als pensioenuitvoerder van de pensioenregelingen van de onder Randstad Groep Nederland bv ressorterende bedrijven die werknemers (flexwerkers) ter beschikking stellen van opdrachtgevers om onder leiding en toezicht van deze opdrachtgevers werkzaamheden te verrichten. Het pensioenfonds voert de pensioenregelingen uit zoals die in de CAO voor Uitzendkrachten van toepassing zijn verklaard op alle flexwerkers die werkzaam zijn onder deze CAO. Ook de personen die werkzaam zijn onder de arbeidsvoorwaardenregeling voor Medewerkers van Payroll-Ondernemingen vallen binnen deze pensioenregelingen. Krachtens deze CAO en arbeidsvoorwaardenregeling is er een bedrijfstakpensioenfonds ingesteld, te weten Stichting Pensioenfonds voor Personeelsdiensten ('StiPP') dat is aangewezen om deze pensioenovereenkomst uit te voeren. Het betreft pensioenregelingen op basis van een beschikbare-premiesystematiek. Randstad Groep Nederland bv en haar dochterondernemingen die vallen onder de werkingssfeer van genoemde CAO en arbeidsvoorwaardenregeling, zijn door StiPP op vrijwillige basis vrijgesteld van de verplicht gestelde deelname aan het bedrijfstakpensioenfonds. Deze ondernemingen zijn in staat gesteld de pensioenregelingen door middel van het pensioenfonds Flexsecurity uit te voeren.

Flexsecurity pensioen heeft (nog) een paritair samengesteld bestuur dat zich terzijde laat staan door een externe accountant en enkele commissies. Daarnaast is er een verantwoordingsorgaan. Het pensioenfonds heeft geen personeel in dienst: alle werkzaamheden (pensioenadministratie, -uitbetaling, vermogensbeheer, communicatie, etc.) zijn uitbesteed.

Statuten

Gedurende het verslagjaar heeft er geen formele wijziging van de statuten plaatsgevonden. De statuten zijn onder meer in te zien via de website van het pensioenfonds.

Aangesloten ondernemingen

Ultimo 2013 waren de volgende 28 ondernemingen (juridische entiteiten) aangesloten bij het fonds:

- Banenbedrijf bv
- JMW Horeca Uitzendbureau bv
- Mailprofs Uitzendbureaux BV
- Randstad Direct bv
- Randstad HR Solutions bv
- Randstad Onderwijs bv
- Randstad Payroll Direct bv
- Randstad Payroll Solutions bv
- Randstad Payroll Solutions MVL bv
- Randstad Payroll Solutions Projecten bv
- Randstad Payroll Solutions T&L bv
- Randstad Professionals bv
- Randstad Resource Bedrijf Zakelijk bv
- Randstad Technoflex bv
- Randstad Uitzendbureau bv
- Select AV Personeel bv
- Sparq bv
- Sparq Outsourcing BV
- Tempo-Team Employability bv
- Tempo-Team Flexresult bv
- Tempo-Team Inhouse Services bv
- Tempo-Team Payroll Services bv
- Tempo-Team Payrolling MVL bv
- Tempo-Team Professionals bv
- Tempo-Team Projecten bv
- Tempo-Team Resource bv
- Tempo-Team Uitzenden bv
- Uitzendbureau Otter-Westelaken bv

Alle ondernemingen zijn dochterondernemingen van Randstad Groep Nederland bv. Op Sparq Outsourcing bv na zijn alle ondernemingen aangesloten op grond van de hierboven vermelde CAO en arbeidsvoorwaardenregeling. In 2013 hebben zich twee ondernemingen aangesloten bij Flexsecurity, te weten: Randstad Resource Bedrijf Zakelijk bv en Tempo-Team Resource bv.

Samenstelling van organen en commissies

Bestuur

Het bestuur is samengesteld uit vier werkgeversvertegenwoordigers en vier deelnemersvertegenwoordigers. De samenstelling van het bestuur is als onderstaand.

Bestuursleden namens de werkgever

	functie	datum toetreden	datum aftreden	nevenfunctie Flexsecurity
De heer drs. G.M.M. van Rooij	voorzitter	1 augustus 2000	1 augustus 2016	lid beleggingsadviescommissie, lid geschillencie.
De heer mr. S. de Leeuw	plv. voorzitter	1 augustus 2000	1 augustus 2016	
De heer H. van Slooten RA RC	lid	1 februari 2007	1 augustus 2016	
De heer C. Water	lid	1 januari 2013	1 augustus 2016	

Bestuursleden namens de deelnemers

	functie	datum toetreden	datum aftreden	nevenfunctie binnen SPR
Mevrouw I.M. Nauta	secretaris	23 april 2004	1 augustus 2016	
De heer R.F. Mullens	lid	6 februari 2006	1 augustus 2016	lid beleggingsadviescommissie.
De heer G.H. Wilts	lid	16 mei 2002	1 augustus 2016	lid geschillencie.
De heer E.L.S. Hammen	lid	1 augustus 2011	1 augustus 2016	lid beleggingsadviescommissie.

Er zijn in 2013 geen wijzigingen geweest in de bestuurssamenstelling. Wel heeft de toezichthouder, De Nederlandsche Bank (DNB), aangegeven geen opmerkingen te hebben bij de benoeming van de heer Van Rooij als voorzitter van het bestuur. Hij is zodoende definitief aangesteld als voorzitter.

Het bestuur vertegenwoordigt het pensioenfonds en draagt de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de pensioenregeling en het daarbij behorende pensioen- en beleggingsbeleid. Besluitvorming vereist dat een meerderheid van de bestuursleden haar stem uitbrengt en dat ten minste de helft van de uitgebrachte stemmen instemt.

Het bestuur heeft een operationeel directeur aangesteld ten behoeve van de dagelijkse, operationele activiteiten van het pensioenfonds. De directeur is de heer mr. R.L. Schikhof. Hij wordt bijgestaan door de heer drs. R.H.H. Ganzeboom RC, adjunct-directeur.

Beleggingsadviescommissie

Het pensioenfonds heeft een beleggingsadviescommissie (BAC). De BAC adviseert het bestuur over beleggingsaangelegenheden die het pensioenfonds aangaan. De commissie is samengesteld uit leden van het bestuur, de directie van het pensioenfonds en een extern deskundige. Deze laatste, mevrouw Verheul, is voorzitter van de BAC.

De BAC heeft de volgende taken:

- het opstellen van de beleggingsplannen voor het Basis- en het Pluspensioen;
- het monitoren van de activiteiten van de vermogensbeheerders;
- het voeren van een beleggingsbeleid ten opzichte van de strategische benchmark;
- het adviseren van het bestuur op het gebied van beleggingbesluiten.

Leden Beleggingsadviescommissie

	functie
Mevrouw drs. M. Verheul	extern voorzitter
De heer R.F. Mullens	lid namens deelnemersvertegenwoordigers in het bestuur
De heer E.L.S. Hammen	lid namens deelnemersvertegenwoordigers in het bestuur
De heer drs. G.M.M. van Rooij	lid namens werkgeversvertegenwoordigers in het bestuur
De heer mr. R.L. Schikhof	lid namens directie van het fonds
De heer drs. R.H.H. Ganzeboom RC	lid namens directie van het fonds

Geschillencommissie

Het fonds heeft een geschillen- en klachtenregeling. De belangrijkste punten uit deze regeling zijn:

- Geschillen betreffen disputen tussen het fonds en belanghebbenden waarin belanghebbenden zich in hun rechtspositie menen geschaad;
- Klachten betreffen verklaringen van belanghebbenden dat ze op incorrecte wijze door het fonds bejegend zijn;
- Klachten worden afgehandeld door de administratieve uitvoerder van het fonds;
- Geschillen worden behandeld in de geschillencommissie, die een nader onderzoek naar feiten instelt en daarbij het beginsel van hoor en wederhoor toepast;
- De geschillencommissie is samengesteld uit drie leden: twee bestuurders en een onafhankelijk voorzitter;

De geschillencommissie is door het bestuur gemandateerd tot het doen van bindende uitspraken. De samenstelling van de commissie staat vermeld in onderstaande tabel.

Leden Geschillencommissie

	functie
Mevrouw mr. drs. D. Visser	voorzitter
De heer G.H. Wilts	lid namens deelnemers- vertegenwoordigers in het bestuur
De heer drs. G.M.M. van Rooij	lid namens werkgevers- vertegenwoordigers in het bestuur

Verantwoordingsorgaan

Flexsecurity heeft een verantwoordingsorgaan, het orgaan waaraan het bestuur verantwoording aflegt over het gevoerde en het te voeren beleid. Dit orgaan bestaat uit zes leden uit twee geledingen (werkgever en deelnemers).

Leden Verantwoordingsorgaan

	functie	geleding	datum aftreden
De heer J.W. Cashoek	voorzitter	deelnemers	1 januari 2015
De heer L.V. Koppenol	secretaris	werkgever	1 januari 2015
De heer E. Casteelen	plv. voorzitter	deelnemers	1 januari 2018
Mevrouw drs. P.S. Kemper	plv. secretaris	werkgever	1 januari 2016
Mevrouw drs. R.C. Bais	lid	werkgever	1 januari 2018
De heer W.A. Tas MA	lid	deelnemers	1 januari 2016

Net als in 2012 zijn er in 2013 geen wijzigingen in de samenstelling van het orgaan geweest. De lidmaatschappen van de heer Casteelen en mevrouw Bais zijn op voordracht van hun geledingen door het bestuur verlengd.

Visitatiecommissie

Ten behoeve van het interne toezicht heeft Flexsecurity een visitatiecommissie ingesteld. Het bestuur heeft Visitatie Commissie Pensioenfondsen (VCP) aangesteld als partner voor de 'levering' van deze commissie. In 2013 heeft deze commissie een visitatie uitgevoerd, door de in tabel vermelde personen.

Leden Visitatiecommissie

	functie
Mevrouw mr. M. Meijer-Zaalberg	voorzitter
De heer prof. dr. D.M. Swagerman	lid
De heer drs. J.C.F.M. Nuyens RA	lid

Compliance officer

Het bestuur van het pensioenfonds heeft mevrouw mr. M.A.C. Scholten benoemd als compliance officer binnen de organisatie. De voornaamste taak van de compliance officer is het onafhankelijk toezicht op de naleving van de gedragscode. Dit leidt onder meer tot het toetsen van de naleving van wet- en regelgeving met betrekking tot onder andere koersgevoelige informatie en privé-effectentransacties door het bestuur en de medewerkers van het pensioenfonds.

Vermogensbeheerder en controleur

De vermogensbeheerder van het fonds is Kempen Capital Management N.V. te Amsterdam (KCM). Met ingang van 1 januari 2013 beheert KCM het totaal belegde vermogen van het fonds, zijnde de kapitalen van het Basis- en het Pluspensioen, als ook een groot deel van het eigen vermogen.

Controlewerkzaamheden met betrekking tot de beleggingen en de beleggingsadministratie zijn uitbesteed aan een derde partij, AssetCare B.V.

Verzekeraar

Ten behoeve van de Pluspensioenregeling heeft het fonds de risicoverzekeringen voor nabestaandenpensioen en arbeidsongeschiktheid herverzekerd bij Nationale-Nederlanden Levensverzekeringsmaatschappij N.V. (NN). Tot en met 2012 was NN de uitvoerder van het fonds en was Flexsecurity zodoende een herverzekerd

pensioenfondsen. Met ingang van 2013 is NN geen uitvoerder meer en is de formele relatie tussen NN en Flexsecurity beperkt tot genoemde risicoverzekeringen. Flexsecurity is sindsdien een pensioenfonds in eigen beheer.

Onafhankelijke accountant

De onafhankelijke accountant van Flexsecurity pensioen is PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Actuaris

De certificerende actuaire van het pensioenfonds is Mercer (Nederland) B.V.

Dagelijkse uitvoering

De uitvoering van het fonds is sinds 2013 uitbesteed aan AZL in Heerlen. AZL is één van de grootste pensioenuitvoerders in Nederland, heeft zijn hoofdvestiging in Heerlen en maakt deel uit van de ING Groep. AZL voert de meeste uitvoerende werkzaamheden plaats, zoals:

- Het verwerken van gegevens van individuele deelnemers en gewezen deelnemers;
- De berekening van pensioenrechten, uitgaande van de basisgegevens en van mutaties, en mededeling hiervan aan de deelnemers;
- Het verzorgen van voorlichting aan deelnemers en gewezen deelnemers of hun nagelaten betrekkingen;
- Het verzorgen van waardeoverdrachten van en naar voorgaande of nieuwe pensioenuitvoerders van (gewezen) deelnemers;
- De financiële administratie.

Daarnaast is een deel van de uitvoerende werkzaamheden uitbesteed aan het pensioenbureau van Randstad Holding nv. Deze werkzaamheden hebben vooral betrekking op bestuursondersteuning, secretariaat en directie, als ook administratieve zaken ten behoeve van informatie en afstemming met de werkgever en met AZL. Zo verloopt de periodieke overdracht van de administratieve gegevens en de ingelegde premies van de aangesloten ondernemingen naar AZL via het pensioenbureau van Randstad Holding. Tijdens het verslagjaar is naar schatting 25% van de capaciteit van het pensioenbureau aangewend ten behoeve van Flexsecurity pensioen. De personeels- en huisvestingskosten van het pensioenbureau worden dan ook voor 25% door Randstad Holding doorbelast aan Flexsecurity (2012: 25%).

De financiering van de uitvoeringskosten van het fonds geschiedt vanuit de premies die door deelnemers en werkgever worden ingelegd. Hiervoor wordt bij het

Basispensioen een kostenafslag gehanteerd. In 2013 bedroeg deze kostenafslag 7% van de ingelegde premies (2012: 7%). Bij het Pluspensioen worden de uitvoeringskosten gefinancierd uit het verschil tussen de ingelegde doorsneepremies en de leeftijdsafhankelijke, in het beleggingsdepot te storten premie.

Website

De website van Flexsecurity pensioen is op internet benaderbaar via www.flexsecuritypensioen.nl. Op deze site is informatie te vinden over het pensioenfonds en de pensioenregelingen. Zowel deelnemers, gewezen deelnemers als andere geïnteresseerden kunnen gebruik maken van de site. Op de website zijn fondsdocumenten te downloaden en wordt actuele informatie verstrekt over de gang van zaken binnen het fonds. De site is voor iedereen toegankelijk en bevat ook filmpjes over levensgebeurtenissen die effect (kunnen) hebben op het pensioen van de deelnemers.

Statutaire doelstellingen

Het pensioenfonds heeft als doelstelling “te voorzien in pensioen- en andere uitkeringen ten behoeve van deelnemers en hun nagelaten betrekkingen”. Hieronder worden de belangrijkste zaken die deze doelstelling mede moet doen realiseren, beschreven.

Statuten

De statuten van het fonds zijn in het verslagjaar niet gewijzigd.

Pensioenreglement

Flexsecurity voert twee pensioenregelingen en heeft zodoende twee pensioenreglementen: één voor het Basispensioen en één voor het Pluspensioen. Hieraan liggen CAO-afspraken alsmede de verplichtstelling van deze CAO-afspraken ten grondslag. De belangrijkste kenmerken van beide regelingen zijn hieronder opgesomd.

Basispensioen

De belangrijkste kenmerken van de Basispensioenregeling zijn:

- Geldt voor flexwerkers in fase A;
- Gedurende de eerste zesentwintig weken van het dienstverband geen pensioenopbouw; daarna wel voor een ieder ouder dan 21 jaar;
- Beschikbare premieregeling met pensioenleeftijd van 65 jaar;

- Pensioenpremie bedraagt 2,6% van de pensioengrondslag en komt geheel ten laste van de werkgever. De bijdrage van de deelnemer is nihil;
- Pensioengrondslag is gelijk aan brutoloon;
- Verblijfsduur in Basispensioenregeling is maximaal de duur dat de flexwerker werkzaam is in fase A;
- Bij vooroverlijden komt het opgebouwde pensioenkapitaal voor 100% beschikbaar aan de nabestaanden ten behoeve van een levenslange pensioenuitkering.

Pluspensioenen

- Geldt voor flexwerkers in fase B en fase C alsmede voor werkenden werkzaam onder de arbeidsvoorwaardenregeling voor Medewerkers van Payroll-ondernemingen (VPO);
- Geen wachttijd voor fase B/C-flexwerkers, twee maanden wachttijd voor werkenden binnen de VPO-arbeidsvoorwaardenregeling; toetredingsleeftijd is 21 jaar;
- Beschikbare premieregeling met pensioenleeftijd van 65 jaar;
- Pensioenpremie voor ouderdomspensioen en partnerpensioen volgt uit een leeftijdsafhankelijke staffel;
- Bij vooroverlijden komt het opgebouwde pensioenkapitaal voor 100% beschikbaar aan de nabestaanden ten behoeve van een levenslange pensioenuitkering. Daarenboven geldt voor actieve deelnemers in aanvulling hierop een risicoverzekering voor de nabestaanden over de toekomstige diensttijd;
- Bij arbeidsongeschiktheid wordt de pensioenopbouw premievrij voortgezet volgens het niveau van premie-inleg van het moment van aanvang arbeidsongeschiktheid;
- De verschuldigde leeftijdsafhankelijke doorsneepremie voor de pensioenregeling, inclusief risicoverzekeringen en uitvoeringskosten bedroeg in 2013 11,7% (2014: 11,1%, 2012: 12,0%) van de pensioengrondslag en komt voor 2/3 voor rekening van de werkgever. 1/3 deel wordt derhalve betaald door de deelnemer;
- Voor de bepaling van de pensioengrondslag wordt gebruik gemaakt van een uurfranchise. Deze bedroeg in 2013 € 5,85 (2012: € 5,77);

In beginsel wordt bij overgang van Basis- naar Pluspensioen het bijbehorende kapitaal overgedragen.

Afkoop van kleine pensioenen

Flexsecurity pensioen maakt vanaf 2009 structureel gebruik van de mogelijkheid die de Pensioenwet biedt, om kleine pensioenen 'af te kopen'. Dit houdt in dat - na het

verstrijken van een periode van twee jaar na einde van de deelneming - de gewezen deelnemer de waarde van zijn pensioen in één keer krijgt uitbetaald. Op deze wijze wordt vermeden dat voor relatief kleine pensioenbedragen nog jarenlang administratieve lasten worden gemaakt. In 2013 zijn de deelnemers die in 2011 'slaper' van het fonds werden en gezien hun opgebouwde kapitaal hiervoor in aanmerking kwamen, afgekocht. Waar mogelijk, worden ook gewezen deelnemers die al langer 'slaper' zijn, benaderd voor afkoop.

Uitvoeringsovereenkomst

Aan de hand van de Pensioenwet zijn in 2008 de aansluitingsovereenkomsten met alle afzonderlijke aangesloten ondernemingen vervangen door één uitvoeringsovereenkomst. In deze overeenkomst is vastgelegd dat Flexsecurity de pensioenovereenkomsten tussen de werknemers en de werkgever uitvoert. De werkgever in dezen is Randstad Groep Nederland bv – een subholding van de Randstad Groep waarin alle Nederlandse werkmaatschappijen zijn opgenomen. In de uitvoeringsovereenkomst is expliciet vastgelegd dat de financiële verplichtingen van de werkgever niet verder strekken dan de tijdige betaling van de werkgeversbijdrage, maar dat er ook in geen geval sprake kan zijn van premiekorting of teruggave van premies aan de werkgever. Flexsecurity pensioen is zelf verantwoordelijk voor zijn financiële positie en kan hierbij nimmer terugvallen op de werkgever.

In de uitvoeringsovereenkomst zijn daarnaast bepalingen opgenomen voor werknemers van de werkgever ten aanzien van lidmaatschappen van het bestuur en het verantwoordingsorgaan van het fonds. Ook is bepaald hoe het fonds zich in beginsel opstelt ten aanzien van collectieve waardeoverdrachten, mocht de werkgever bijvoorbeeld overnames doen. Het fonds werkt in principe mee aan collectieve waardeoverdrachten indien bij de verwerving van pensioenkapitaal voor de nieuwe deelnemers geen verslechtering ontstaat van de financiële positie van het fonds.

De uitvoeringsovereenkomst kende een looptijd van vijf jaar – tot 1 januari 2013. Deze overeenkomst wordt in beginsel steeds voor een tijdvak van vijf jaren verlengd, iets wat inderdaad gebeurd is in 2013. De huidige uitvoeringsovereenkomst loopt zodoende tot 1 januari 2018. Bij herziening of beëindiging van de overeenkomst blijft de werkgever gehouden aan de betaling van de overeengekomen (premie)bijdrage en zal hij niet verplicht worden additionele betalingen te doen. Ook het uitgangspunt dat de werkgever geen aanspraak heeft op middelen van het fonds blijft te allen tijde gehandhaafd.

Actuariële en Bedrijfstechnische Nota (ABTN)

Mede ten gevolge van de gewijzigde pensioenreglementen, de wijzigingen in het beleggingsbeleid en de nieuwe uitvoeringsovereenkomst is de actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN) van het fonds aangepast. De laatste aanpassing dateert van 1 januari 2014. In de ABTN wordt voornamelijk de financiële systematiek van de pensioenregeling beschreven. Verder worden de belangrijkste kenmerken van het reglement, het beleggingsbeleid en de maatregelen ter zake risicobeheersing uitgebreid beschreven.

Gedragscodes

Flexsecurity pensioen heeft een interne gedragscode, waarmee wordt beoogd te voldoen aan de eisen die de Autoriteit Financiële Markten (AFM) hanteert bij haar effectentypische gedragstoezicht bij pensioenfondsen. Alle bestuursleden en andere betrokkenen, de zogeheten verbonden personen, hebben – aan de compliance officer van het fonds – schriftelijk verklaard in 2013 conform de geldende gedragsregels te hebben gehandeld. De compliance officer heeft geen onregelmatigheden geconstateerd.

Geschillen en klachten

Voor het eerst in haar bestaan (opgericht in 2008) heeft de geschillencommissie van het fonds een (vermeend) geschil van een belanghebbende ontvangen en behandeld. Dit betrof een kwestie waarin belanghebbende bij haar pensionering meende toch een levenslange pensioenuitkering van het fonds te kunnen ontvangen. Door interventie van de geschillencommissie is voor belanghebbende naar tevredenheid een oplossing buiten het fonds hiervoor gevonden. De kwestie heeft niet geleid tot financiële lasten of verplichtingen voor Flexsecurity.

Daarnaast zijn er door de directie en AZL enkele klachten behandeld.

Uitbesteding

Hierboven is al vermeld dat Flexsecurity pensioen gebruik maakt van het pensioenbureau van Randstad Holding nv. Zodoende zijn alle werkzaamheden van het pensioenfonds uitbesteed: aan Randstad Holding en aan AZL voor wat betreft de uitvoering, aan Kempen Capital Management (KCM) voor wat betreft het vermogensbeheer en aan Nationale-Nederlanden voor wat betreft de risicoverzekeringen van het Pluspensioen. Bovendien zijn controlewerkzaamheden met betrekking tot de omvang en waarde van de beleggingen uitbesteed aan een onafhankelijke partij, AssetCare B.V. Met

genoemde partijen zijn uitbestedingsovereenkomsten en service level agreements afgesloten.

De dienstverlening van Randstad Holding aan het fonds is geformaliseerd door middel van een overeenkomst. Deze uitbestedingsovereenkomst is getoetst aan de wettelijke uitbestedingsrichtlijnen voor pensioenfondsen. In de overeenkomst wordt de onafhankelijke positie van het pensioenbureau benadrukt: het moet zich bij de vervulling van de overeengekomen werkzaamheden richten naar de belangen van de bij Flexsecurity pensioen betrokken deelnemers, gewezen deelnemers en aangesloten ondernemingen.

Financiële positie en ontwikkeling deelnemersbestand

Financiële positie

Met betrekking tot de financiële positie van het fonds gaat de aandacht van het bestuur voornamelijk uit naar twee onderwerpen: de beleggingen en de uitvoeringskosten van het pensioenfonds. Deze laatste komen bij het Basispensioen namelijk in mindering op de (volledig door de werkgever) ingeleigde premies. Bij het Pluspensioen worden de uitvoeringskosten gefinancierd uit het verschil tussen de door werkgever en deelnemers betaalde doorsneepremie en de in het beleggingsdepot ingeleigde (netto) premie.

Aangezien Flexsecurity pensioen alleen beschikbare-premieregelingen kent, is de hoogte van het pensioenkapitaal van de (gewezen) deelnemers direct afhankelijk van de waardeontwikkeling van de beleggingen. Deze laat zich het beste meten in de ontwikkeling van de waarde van de participaties in de beleggingsdepots van Flexsecurity. Er zijn meerdere beleggingsdepots, sinds 2013 alle in beheer bij Kempen Capital Management (KCM). Binnen het Pluspensioen is een onderscheid gemaakt in beleggingen per leeftijdsgroep. Tot en met 2012 waren er vijf leeftijdsgroepen; vanaf 2013 zijn er zeven. Sinds 2013 zijn er daarom in totaal acht participatiewaardes die maandelijks worden geactualiseerd op basis van de behaalde beleggingsresultaten: één van het Basispensioen en zeven (per leeftijdsgroep) van het Pluspensioen.

De behaalde beleggingsresultaten weerspiegelen zich dus in de hoogte van de participatiewaardes. Een overzicht van de participatiewaardes per einde van het jaar is opgenomen in onderstaande tabel.

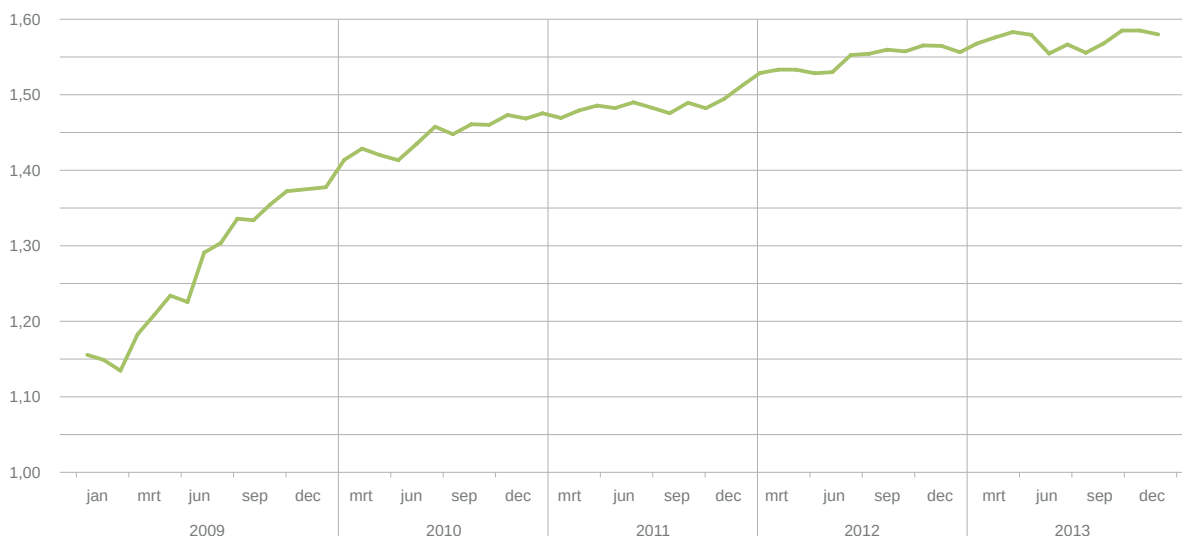
Participatiewaarden

in €

	participatie- waarde ultimo 2013	participatie- waarde ultimo 2012	waarde- ontwikkeling 2013
Pluspensioen:			
Leeftijdsgroep 21 - 39 jaar	160,20	155,48	3,0%
Leeftijdsgroep 40 - 44	159,22	156,27	1,9%
Leeftijdsgroep 45 - 49	157,52	156,27	0,8%
Leeftijdsgroep 50 - 54	157,74	157,75	(0,0)%
Leeftijdsgroep 55 - 59	157,70	158,64	(0,6)%
Leeftijdsgroep 60 - 63	158,01	159,54	(1,0)%
Leeftijdsgroep 64 jaar en ouder	157,65	159,54	(1,2)%
Basispensioen	1,58	1,56	1,0%

De waardeontwikkeling van de participaties van het Basispensioen – zijnde de feitelijke voortzetting van het beleggingsdepot voor de pensioenregeling waarmee Flexsecurity in 1999 begon – nam in 2013 toe van € 1,56 naar € 1,58 (afgerond), een stijging van 1,0% (op basis van niet-afgeronde bedragen). De ontwikkeling van de participatiewaarde van het Basispensioen in de laatste vijf jaar is opgenomen in de onderstaande grafiek.

Ontwikkeling participatiewaarde basispensioen 2009- 2013

Het beleggingsbeleid van het Basispensioen is relatief conservatief van aard. Gezien de kleine omvang van de pensioenkapitalen van deelnemers, waardoor de meeste kapitalen uiteindelijk door Flexsecurity ver voor de pensioeningangsdatum worden afgekocht, is behoud van kapitaal het belangrijkste uitgangspunt. Daarom wordt voor 80% in vastrentende waarden en geldmarktproducten belegd; 20% van de beleggingen van het Basispensioen zijn belegd in meer risicovollere producten als aandelen en onroerend goed. Hiermee wordt getracht een stabiel rendement te behalen, iets wat in de laatste jaren gelukt is. Bij oprichting van het pensioenfonds in 1999 is de waarde op € 1,- gesteld. Vijftien jaar later is deze waarde dus aangegroeid tot € 1,58 (afgerond).

Het beleggingsbeleid van het Pluspensioen is vormgegeven op basis van leeftijdsgroepen. Sinds 2013 zijn er dus zeven leeftijdsgroepen, tot en met 2012 waren er vijf. De leeftijdsgroepen voor de leeftijden 40-49 jaar en 60 jaar en ouder zijn gesplitst, om de overgang van de bij de leeftijdsgroepen behorende beleggingsmixen geleidelijker te laten verlopen. Per leeftijdsgroep wordt er namelijk een andere beleggingsmix gehanteerd, waarbij de belangrijkste onderlegger is dat hoe ouder de deelnemer is, des te minder beleggingsrisico er genomen wordt. Op deze wijze is de kans groter dat naarmate de deelnemer dichterbij zijn pensioeningangsdatum komt, het opgebouwde pensioenkapitaal zijn waarde behoudt en de hoogte van de met het kapitaal bij een verzekeraar

aan te kopen levenslange pensioenuitkering minder fluctueert.

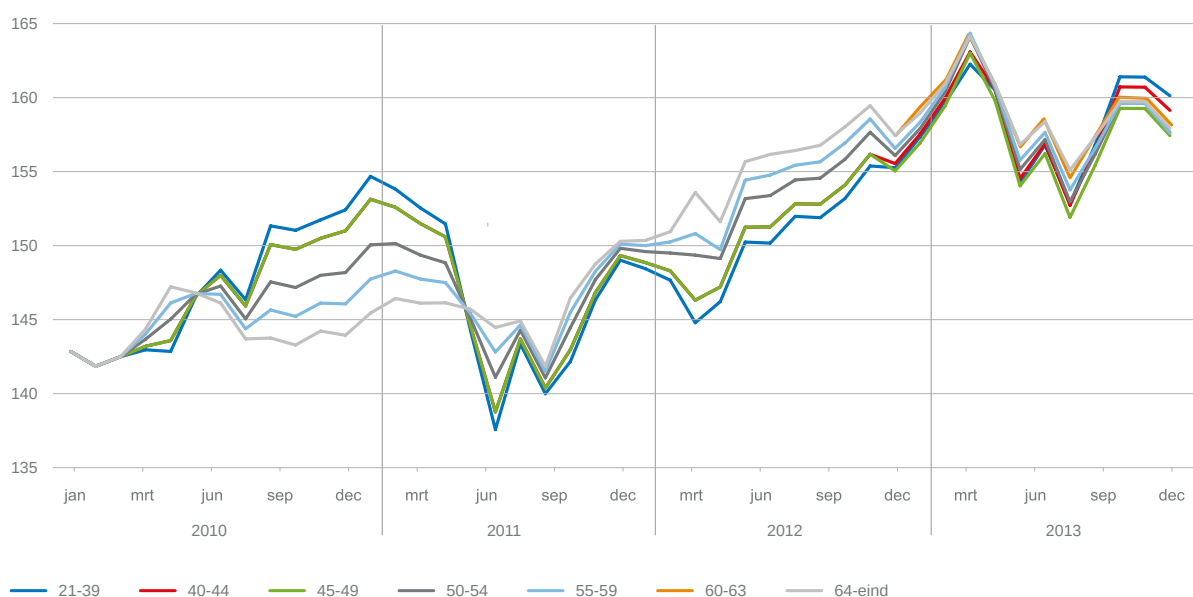
De ontwikkeling van de participatiewaardes sinds de splitsing van de beleggingsdepots van het Basis en het Pluspensioen is te zien in onderstaande grafiek.

In de laatste twee jaren kenden alle leeftijdsgroepen een positief beleggingsrendement: de jongere deelnemers wat meer dan de oudere. De beoogde relatie tussen risico en rendement manifesteert zich derhalve positief: daar waar meer beleggingsrisico gelopen wordt, wordt meer rendement behaald. En: daar waar defensiever wordt belegd, in de "oudere" leeftijdsgroepen, is het rendement wat lager. Al liggen de rendementen en de participatiewaardes van de verschillende leeftijdsgroepen niet ver uiteen.

Het beleggingsresultaat dat voor risico van de deelnemers van Flexsecurity is, bedraagt in geld gemeten + € 2,9 miljoen (+ € 17,1 miljoen in 2012). Op de beleggingen wordt in een ander hoofdstuk van dit jaarverslag nader ingegaan.

In 2013 bedroegen de ten behoeve van de pensioenregelingen van Flexsecurity door de werkgever en deelnemers verschuldigde pensioenpremies € 45,5 miljoen (2012: € 43,2 miljoen). Het volume van de pensioenpremies is dus wederom toegenomen, de nog steeds groeiende (gemiddelde) pensioengrondslag van

Ontwikkeling participatiewaarde pluspensioen 2010- 2013

de deelnemers - als gevolg van het werken van meer uren tegen gemiddeld hogere salarissen - is hier de oorzaak van. De zogeheten kostendeekkende premie bestaat bij Flexsecurity uit de in de beleggingsdepots gestorte premies plus de kosten voor risicoverzekeringen, de uitvoeringskosten en een solvabiliteitsopslag. Deze kostendeekkende premie bedroeg in 2013 € 43,0 miljoen (2012: € 41,1 miljoen). De verschuldigde premies zijn dus hoger dan de kostendeekkende: dit feit heeft een positief effect op de financiële positie van het fonds. (Net als in de laatste jaren het geval was.)

Het bestuur van het fonds vindt het wenselijk dat de uitvoeringskosten van Flexsecurity relatief laag gehouden worden, om een optimale benutting van de pensioenpremies mogelijk te maken. Bij het Basispensioen wordt ten behoeve van de uitvoeringskosten een kostenafslag van 7% gehanteerd, bij het Pluspensioen worden de uitvoeringskosten gefinancierd uit het verschil tussen de verschuldigde pensioenpremies en de in de pensioenkapitalen van de deelnemers te storten bedragen. De uitvoeringskosten van Flexsecurity in 2013 zijn € 2,7 miljoen (2012: € 3,3 miljoen). Veruit het grootste deel van dit bedrag betreft de kosten die uitvoerder AZL bij Flexsecurity in rekening brengt. De uitvoeringskosten zijn ten opzichte van 2012 lager, voornamelijk omdat de kosten van het afkopen van kleine pensioenen door AZL niet separaat en 'on top' in rekening worden gebracht - iets wat bij de vorige uitvoerder Nationale-Nederlanden, wel het geval was. Daarbij moet worden opgemerkt dat het volume van het aantal afgekochte pensioenen in 2013 veel lager was dan in 2012. De lagere uitvoeringskosten zijn dus ook te danken aan een volumecomponent. Bovendien zijn de kosten van inhuur van consultants en juridische adviseurs in 2013 lager geweest dan in 2012: in 2012 waren met betrekking tot de selectie van een nieuwe uitvoerder en met betrekking tot voorbereidende kosten voor de omzetting van het pensioenfonds in een premiepensioeninstelling kosten gemoeid. Kosten die grotendeels niet meer voorkwamen in 2013.

Alle baten en lasten van Flexsecurity in 2013 bekijkend, resulteert er per saldo een positief resultaat van + € 2,2 miljoen (2012: + € 3,3 miljoen; hierin zaten meerdere eenmalige baten). Met dit positieve resultaat wordt de financiële buffer van Flexsecurity vergroot. In het verleden had het bestuur het streven deze buffer 5% van de voorziening pensioenverplichtingen te laten zijn. Door de positieve resultaten in de laatste jaren is de buffer inmiddels gegroeid naar een niveau van 6,3% van de voorziening pensioenverplichtingen, zijnde € 16,7 miljoen (2012: 6,0%, € 14,5 miljoen). De financiële buffer,

verslaggevingstechnisch gepresenteerd als 'algemene reserve', is bedoeld voor mogelijke, toekomstige financiële verplichtingen en voor het opvangen van eventuele tekorten als gevolg van hoge of doorlopende uitvoeringskosten, bijvoorbeeld ingeval er - om wat voor reden dan ook - geen actieve deelnemers meer zijn. Wetende dat de financiële buffer feitelijk hoger is dan (oorspronkelijk) gewenst, is in 2014 de doorsneepremie voor het Pluspensioen 'scherp' gecalculiseerd. Een eventueel hogere kostendeekkende dan verschuldigde premie, een premietekort, voor deze pensioenregeling kan zonder meer worden opgevangen door de algemene reserve van het fonds.

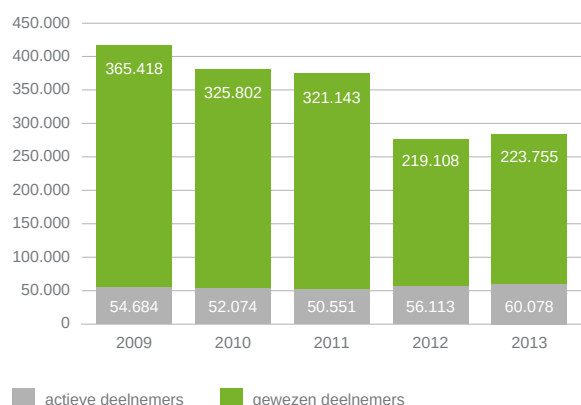
De financiële positie van Flexsecurity is dus ook in 2013 weer verbeterd. Het minimaal vereist eigen vermogen (MVEV) waarover het fonds moet beschikken bedraagt € 670 duizend (2012: € 818 duizend), zijnde 25% van de uitvoeringskosten van het fonds. Het vereist eigen vermogen (VEV) dat het fonds moet aanhouden is nihil - met een minimum dat gelijk is aan het MVEV, € 670 duizend derhalve (2012: € 818 duizend). Het moge duidelijk zijn dat de financiële buffer van het fonds groter is dan het MVEV en het VEV; de financiële positie van Flexsecurity is dan ook toereikend wanneer gekeken wordt naar de wettelijke regels van het Financieel Toetsingskader voor pensioenfonds in Nederland. Ook wordt hier vermeld dat er in het afgelopen jaar aan Flexsecurity pensioen geen dwangsommen of boetes zijn opgelegd. Door DNB zijn geen directe aanwijzingen gegeven. Ook is er geen bewindvoerder aangesteld of is bevoegdheidsuitoefening van organen van het pensioenfonds gebonden aan toestemming van de toezichthouder.

Ontwikkeling deelnemersbestand

Na een grote daling in 2012 is het aantal deelnemers van Flexsecurity in 2013 weer toegenomen. In tegenstelling tot 2012 zijn kleine pensioenen dit jaar namelijk niet op grote schaal afgekocht. De grote afkoopoperatie was vorig jaar ingezet om de administratie van het fonds zo 'schoon' mogelijk te converteren van Nationale-Nederlanden naar de nieuwe uitvoerder AZL. In 2013 is het normale afkooppatroon weer opgepakt: deelnemers die twee jaar inactief zijn en een kapitaal hebben dat omgerekend onder de wettelijke afkoopgrens voor pensioenen ligt, worden benaderd voor afkoop. Zodoende zijn er in 2013 23.274 gewezen deelnemers afgekocht (2012: 126.533). Het aantal indiensttredingen, zijnde nieuwe deelnemers, lag veel hoger en het aantal uitgaande waardeoverdrachten is beperkt: daardoor is in 2013 het

totaal aantal deelnemers gestegen. Eind 2013 zijn er in totaal 283.833 deelnemers, verdeeld als 60.078 actieve en 223.755 gewezen deelnemers. In de grafiek is de ontwikkeling van het aantal deelnemers in de laatste vijf jaar te zien.

Aantallen actieve en gewezen deelnemers 2009 - 2013

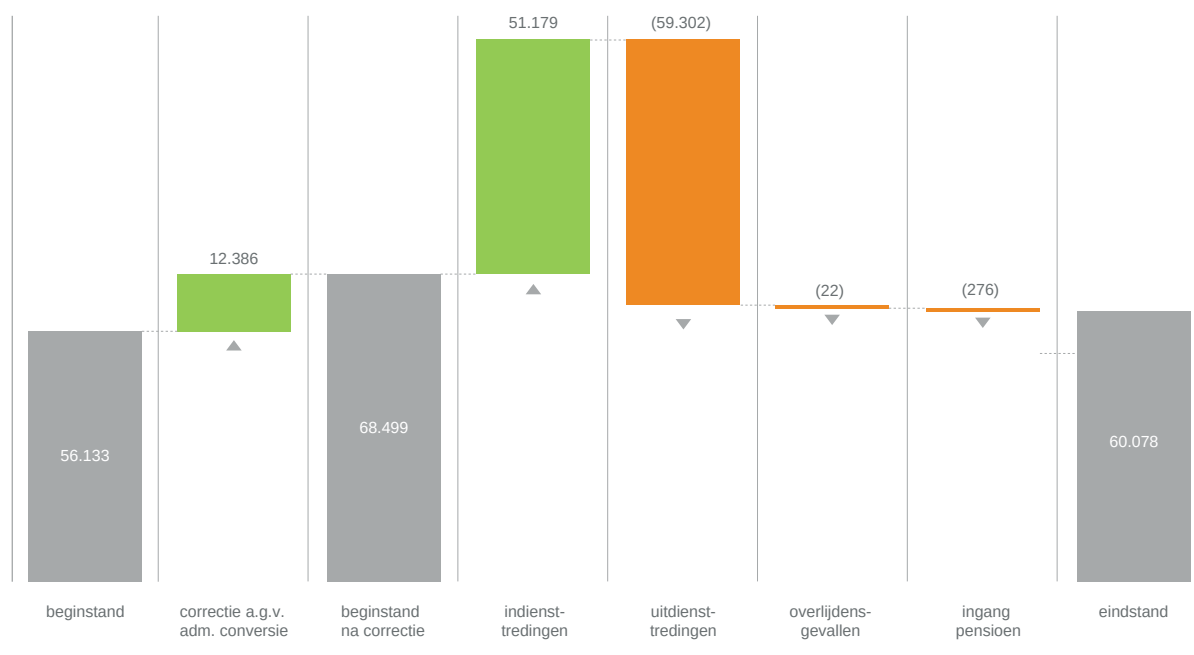

Het aantal actieve deelnemers nam dus - net als het jaar ervoor - toe in 2013. Dit wordt enerzijds veroorzaakt door het grote aantal nieuwe toetreders (nieuwe indiensttredingen), maar anderzijds door het beter registreren van het actief deelnemerschap. Omdat

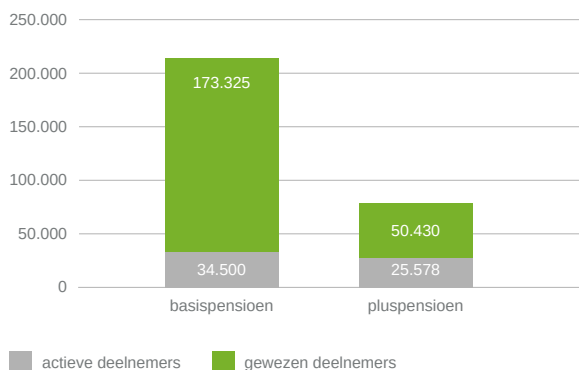
Flexsecurity een pensioenfonds is voor uitzendkrachten die meestal van de één op de andere dag kunnen stoppen met werken, maar hiermee de volgende dag weer kunnen beginnen, is het niet zonder meer duidelijk wanneer een deelnemer een actieve deelnemer is. Flexsecurity beschouwt een deelnemer als gewezen - en dus inactief - als voor hem twee opvolgende periodes van vier weken geen premie-inleg van de werkgever is ontvangen. Door dit uitgangspunt administratief scherper te hanteren, is vanaf het moment dat de administratie door AZL is uitgevoerd het aantal actieve deelnemers groter (en is het aantal gewezen deelnemers in eerste instantie gedaald).

Van de actieve deelnemers per einde 2013 neemt 57% deel aan de Basispensioenregeling en 43% aan het Pluspensioen. Bij de gewezen deelnemers is deze verhouding 77% : 23%. Omdat het Pluspensioen pas sinds 2008 bestaat - en het Basispensioen feitelijk de voortzetting is van de pensioenregeling waarmee het fonds in 1999 startte - is het aantal gewezen deelnemers van het Basispensioen veel groter. De aantallen van de twee regelingen per einde 2013 zijn opgenomen in de grafiek 'Aantallen deelnemers per regeling 2013'.

Verloop actieve deelnemers 2013

Aantallen deelnemers per regeling 2013

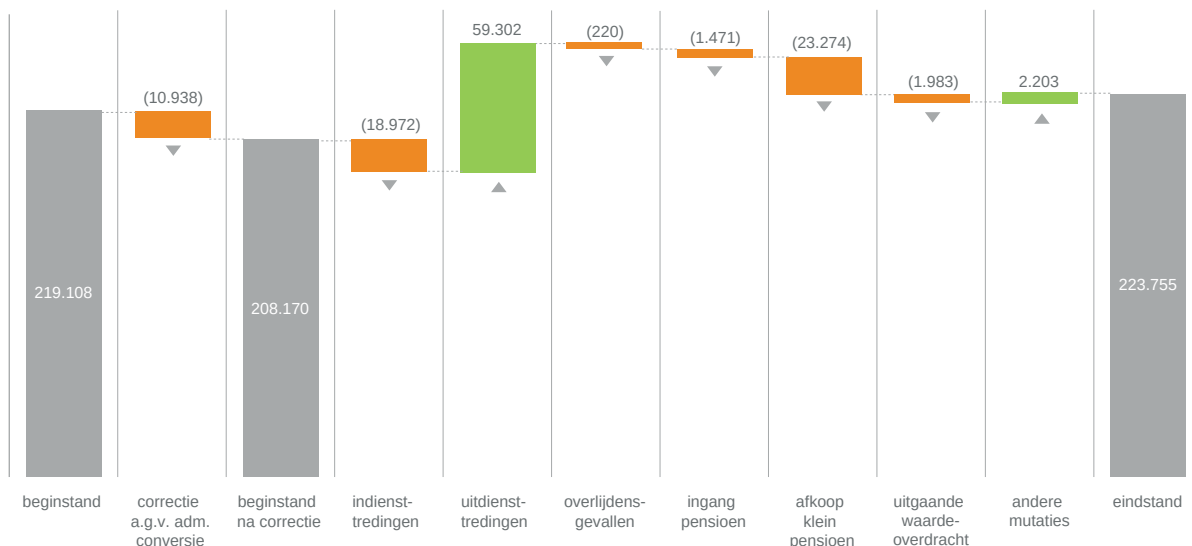
Gezien de karakteristieken van de beide pensioenregelingen is de verhouding met betrekking tot de pensioenpremies juist tegengesteld: ongeveer 27% van de premies zijn die voor het Basispensioen, de overige 73% die van het Pluspensioen.

Door de betere telsystematiek van het aantal actieve deelnemers is de rijpingsgraad van het fonds in 2013 afgenomen. De rijpingsgraad is de verhouding van het aantal gewezen deelnemers en het totaal aantal deelnemers. Ultimo 2013 bedraagt deze 78,9% tegen 79,6% per einde 2012. Het merendeel van de gewezen deelnemers laat het pensioenkapitaal achter bij het fonds. Dit betreft voornamelijk kleine kapitalen: 98% van de kapitalen van de gewezen deelnemers is omgerekend

kleiner dan de wettelijk bepaalde afkoopgrens voor kleine pensioenen. Dit betekent normaliter dat het merendeel van deze kapitalen op de pensioeningangsdatum in één keer aan de deelnemers wordt uitgekeerd. De last die met het administreren en beheren van deze pensioenkapitalen tot die tijd gepaard gaat, is groot. Deze last wordt gefinancierd uit de pensioenpremies, die worden opgebracht door de actieve deelnemers en de werkgever. In die zin betalen de actieve deelnemers relatief veel voor de gewezen deelnemers. Omdat aan deze solidariteit grenzen zitten, streeft Flexsecurity ernaar de kleine pensioenen op grote schaal - ver voor de pensioeningangsdatum - af te kopen. Dit verklaart de relatief grote afkooptaantallen in vergelijking met andere pensioenfondsen. Het afkooptaantal is ook opvallend aanwezig in de verloopcijfers van de gewezen deelnemers over 2013. Zie hiervoor onderstaande grafiek.

Het negatieve aantal dat in de grafiek vermeld staat bij 'indiensttredingen' betreft gewezen deelnemers die weer actief deelnemer van het fonds zijn geworden, omdat zij weer zijn gaan werken bij één van de aangesloten ondernemingen van Flexsecurity. Met 'ingang pensioen' worden de gewezen deelnemers bedoeld die de pensioengerechtigde leeftijd bereikten in 2013: zij kregen de mogelijkheid met hun opgebouwde pensioenkapitaal een levenslange uitkering te kopen bij een verzekeraar naar keuze. Of, ingeval het om een relatief klein pensioenkapitaal ging, werd hen aangeboden het bedrag ineens te ontvangen, zijnde een afkoop klein pensioen op de pensioeningangsdatum.

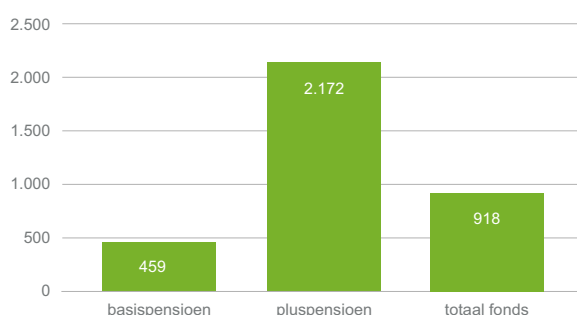
Verloop gewezen deelnemers 2013

In de Pluspensioenregeling wordt relatief (per deelnemer) meer geld ingelegd dan in het Basispensioen. Het Pluspensioen groeit nog steeds fors. Ondanks deze groei en ondanks de grote schaal van afkoop van kleine pensioenen, blijven de opgebouwde pensioenkapitalen per deelnemer gemiddeld klein. Zoals in de grafiek te zien valt, is het kapitaal ultimo 2013 gemiddeld per deelnemer € 918. Te zien is dat het gemiddelde bij het Basispensioen beduidend lager en het gemiddelde bij het Pluspensioen beduidend hoger is.

Pensioenkapitaal per deelnemer

gemiddeld opgebouwd in €

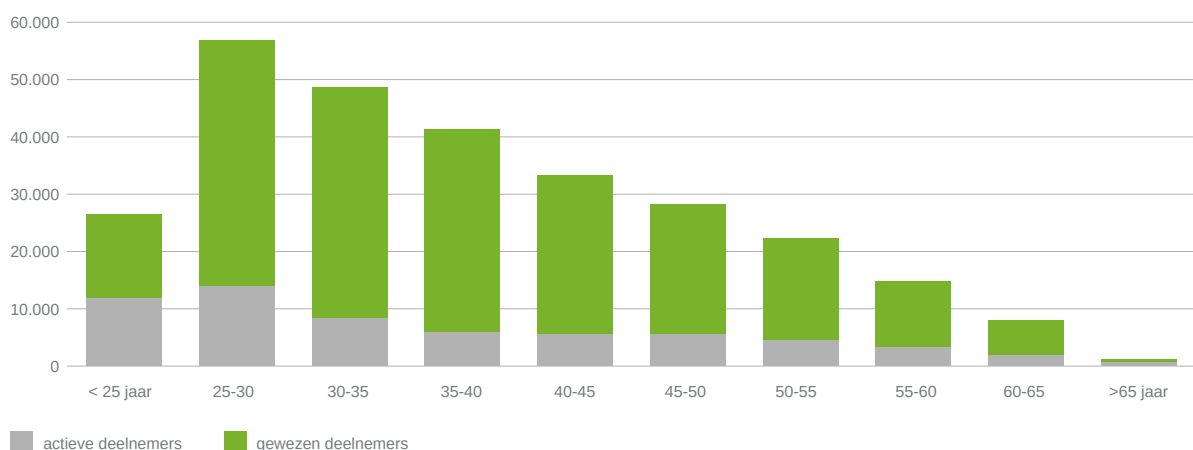
Een ander kenmerk van Flexsecurity is dat het een 'jong' pensioenfonds is, in die zin dat de leeftijd van de actieve en gewezen deelnemers relatief laag is. Er zijn veel (gewezen) deelnemers jonger dan 40 jaar: ruim 61% van alle deelnemers. De gemiddelde leeftijd van alle deelnemers ligt net onder 38 jaar, die van de actieve deelnemers is 35,6 jaar. De opbouw van de deelnemerspopulatie verdeeld naar leeftijdsgroepen van

vijf jaren is opgenomen in onderstaande grafiek. Te zien is dat op basis van deze indeling de grootste groep tussen 25 en 30 jaar oud is. Absoluut gezien, zitten in deze groep ook de meeste actieve deelnemers. Relatief bekeken, is van alle deelnemers tussen 25 en 30 jaar 26% te kwalificeren als actieve deelnemer aan het einde van 2013. Alleen in de groep met deelnemers jonger dan 25 jaar zijn relatief meer actieve deelnemers: 44%. Merk op dat ook deze jonge leeftijdsgroep al een rijpingsgraad heeft van meer dan 50% heeft: 56% van deze groep bestaat dus uit gewezen deelnemers. Dit kenmerkt Flexsecurity: een pensioenfonds met heel veel jonge, gewezen deelnemers die een klein pensioenkapitaal hebben. Kenmerken die zonder meer voortkomen uit de omgeving waarin de aangesloten ondernemingen van het fonds actief zijn, te weten de uitzendsector.

Bovenstaande neemt niet weg dat het aantal actieve deelnemers relatief weer toeneemt bij leeftijden ouder dan veertig jaar. Dit betreft vooral deelnemers aan het Pluspensioen. Met name de invloed van de ontwikkelingen op het gebied van payrolling bij de aangesloten ondernemingen van het fonds, zijn hier debet aan. 'Payrollers' nemen namelijk deel aan het Pluspensioen en zijn vaak ouder dan de gemiddelde uitzendkracht.

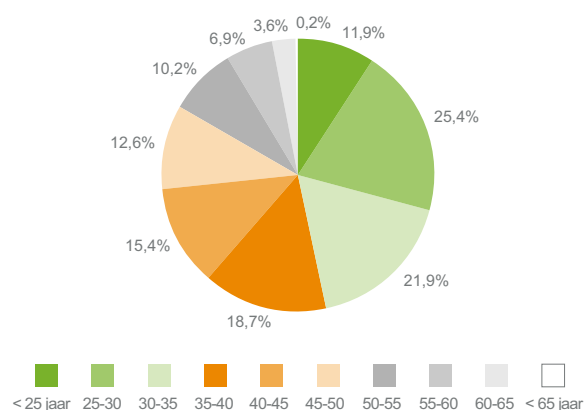
Ter afsluiting van deze paragraaf over de ontwikkelingen van de deelnemerspopulatie van Flexsecurity is onderstaande grafiek opgenomen. Deze vat nog eens samen hoe de deelnemers relatief per leeftijdsgroep van vijf jaren verdeeld zijn. Te zien is dat 8,5% van de deelnemers ouder is dan 55 jaar. De vermelding van deelnemers ouder dan 65 betreft personen die óf hun

Aantallen actieve en gewezen deelnemers verdeeld naar leeftijd

pensioen nog niet hebben overgezet naar een verzekeraar (maar wel hiermee bezig zijn), óf personen die op de pensioeningangsdatum onvindbaar bleken te zijn. Ten opzichte van 2012 zijn de aandelen van de verschillende groepen per saldo iets verschoven richting de 'oudere' leeftijdsgroepen. De gemiddelde deelnemer van Flexsecurtiy is dan ook iets ouder geworden in 2013.

Verhoudingen aantallen deelnemers verdeeld naar leeftijd

Bestuursvergaderingen en besluitvorming

Vergaderingen

Het bestuur van Flexsecurity vergaderde in 2013 vier keer. Daarnaast was er een overlegvergadering met het Verantwoordingsorgaan in het kader van de jaarverslaglegging. In dit hoofdstuk worden de belangrijkste onderwerpen toegelicht waar het bestuur zich in 2013 mee heeft bezig gehouden en waarover besluiten zijn genomen.

Activiteiten en besluiten

Hieronder volgt een opsomming van de belangrijkste activiteiten en besluiten van het bestuur in het verslagjaar.

Beleidsvoornemens 2013

In het kader van de eigen besturing en verantwoording aan de belanghebbenden, heeft het bestuur aan het begin van 2013 een aantal beleidsvoornemens geformuleerd. Hierbij zijn – los van alle zaken die het pensioenfonds moet doen of overkomen gedurende het jaar – de specifieke bestuurlijke aandachtspunten opgenomen die voor het bestuur in 2013 leidend waren. Dit betrof de volgende onderwerpen:

- Het verkrijgen van een vergunning ten behoeve van de PPI;
- De vormgeving van de governance van de stichting;
- De transitie en inrichting van de administratie bij de nieuwe uitvoerder AZL.

De conclusie van het bestuur is dat in 2013 belangrijke stappen zijn gezet. Een groot deel van de beleidsvoornemens is gerealiseerd of zijn bijgesteld. Onderstaand worden de vorderingen ten aanzien van deze onderwerpen nader toegelicht en worden overige beleidsmatige onderwerpen benoemd waar het bestuur gedurende het verslagjaar aandacht aan heeft besteed.

Het verkrijgen van een vergunning ten behoeve van de PPI

Vanaf 2010 heeft het bestuur onderzocht wat de alternatieve mogelijkheden voor besturing zijn bij de uitvoering van de pensioenregelingen. Hierbij is enerzijds gekeken naar de wensen die het bestuur destijds voor ogen had bij de uitvoering van de pensioenregeling, zoals de mate van invloed het die bestuur c.q. de onderneming en de werknemers willen hebben op de pensioenuitvoering. Anderzijds is gekeken welke mogelijkheden er zijn om deze wensen te kunnen vertalen naar een concreet besturingsmodel. Centraal daarin stond de wens van het bestuur om het besturen kwalitatief niet minder, maar minder intensief te laten plaatsvinden.

Op basis van deze overwegingen is destijds door het bestuur een voorkeur uitgesproken voor een professionalisering van de bestuursrol. De rol van het huidige bestuur zou daarbij veel meer een toezichhoudend karakter dienen te krijgen. Aangezien de toenmalige regelgeving inzake pensioenfonds niet toestond dat fondsen een dergelijk bestuursmodel zouden hanteren, werd besloten om de Stichting Pensioenfonds Flexsecurity om te willen vormen tot een zogeheten 'premiëpensioeninstelling' ofwel PPI. Binnen een dergelijke uitvoeringsvorm zouden naar verwachting de mogelijkheden worden geboden om tot de gewenste bestuursvorm te komen.

Een PPI mag uitsluitend beschikbare premieregelingen uitvoeren en mag in de uitvoering van pensioenregelingen zelf geen verzekeringstechnisch risico lopen. Gelet op de aard van de pensioenregeling liggen alle risico's bij de deelnemers. Dit betekent dat er binnen de PPI eigenlijk alleen 'gespaard' wordt voor de oude dag. Risicoverzekeringen zoals voor overlijden en arbeidsongeschiktheid dienen bij verzekeraars te worden ondergebracht en pensioenuitkeringen kunnen ook niet door de PPI worden verstrekt. Een PPI kan, anders dan een pensioenfonds, wel weer verschillende pensioenregelingen binnen één juridische entiteit uitvoeren. De bestuurlijke inrichting van een PPI is minder strikt voorgeschreven dan van een pensioenfonds. Een PPI moet voorafgaand een vergunning hebben verkregen van De Nederlandsche Bank om actief te kunnen worden.

Gelet op de kenmerken van Flexsecurity pensioen heeft het bestuur in 2010 geoordeeld dat het model van de PPI in vele opzichten uitstekend tegemoet zou komen aan de wensen en eisen die waren geformuleerd in het traject inzake het besturingsmodel. In vrijwel alle opzichten voldoet Flexsecurity pensioen immers aan de kenmerken van de PPI. Daarnaast biedt de PPI de mogelijkheid om te komen tot de instelling van een professioneel bestuur van beperkte omvang, gecombineerd met de belangenbehartiging door de stakeholders en een adequate vorm van intern toezicht. Idealiter zou de bestaande Stichting Pensioenfonds Flexsecurity na verkrijging van een PPI-vergunning kunnen worden omgevormd tot een PPI waarin tegemoet gekomen zou kunnen worden aan de geformuleerde eisen en wensen inzake het besturingsmodel.

Gedurende de eerste helft van het verslagjaar zijn de activiteiten van bestuur en directie erop gericht geweest om de beoogde overgang naar het PPI-model te realiseren. Hiertoe zijn gesprekken gevoerd met de toezichthouder De Nederlandsche Bank (DNB). Ook zijn

ervaringen uitgewisseld met andere PPI's en adviseurs. De directie heeft een 'plan van aanpak' ingediend bij DNB, dat inhoudelijk besproken is met de toezichthouder. Verder zijn projectplannen opgesteld en budgetten bepaald voor het traject van de verkrijging van de PPI-vergunning.

De verwachting van Flexsecurity pensioen was dat het traject van de beoogde overgang naar een PPI en de daarbij behorende verlening van een vergunning relatief eenvoudig zouden kunnen verlopen. Omdat de regeling en uitvoering van Flexsecurity pensioen reeds volledig voldeden aan de eisen die de PPI stelt, zouden hierin geen aanpassingen noodzakelijk zijn. Ook het feit dat Flexsecurity pensioen reeds jaren onder toezicht van DNB staat, dat de stichting over een eigen vermogen van aanzienlijke omvang beschikt en dat de stichting uitsluitend ten behoeve van de ondernemingen van Randstad Groep Nederland diensten zou verlenen, waren belangrijke argumenten om te veronderstellen dat een overzichtelijk traject zou kunnen worden doorlopen ten behoeve van de verlening van de PPI-vergunning. Genoemde zaken zijn in de ogen van DNB namelijk de meest relevante criteria voor de toetsing van vergunningaanvragen.

Helaas is gedurende het verslagjaar duidelijk geworden dat de toezichthouder niet voornemens was om ten aanzien van Flexsecurity pensioen andere voorwaarden te hanteren in het kader van de vergunningverlening dan voor partijen die de wens hebben om een commerciële PPI te starten. Uit contacten met adviseurs en andere PPI's was voor het bestuur duidelijk geworden dat door de vergaande eisen ten aanzien van vastlegging van procedures en risico's naar verwachting de kosten voor de vergunningprocedure zouden oplopen een bedrag tussen de 0,5 en 1 miljoen euro.

Het bestuur heeft in september 2013 besloten dat een dergelijk kostenbeslag niet in het belang van de deelnemers zou zijn en dat deze kosten niet gerechtvaardigd zouden worden door de beoogde omzetting naar een PPI. Daar kwam nog eens bij dat, door de ontwikkelingen in de regelgeving voor besturing van pensioenfondsen, de overgang naar het gewenste bestuursmodel zich ook langs andere en minder kostbare weg zou laten realiseren. Over dit onderwerp vindt u meer informatie in de volgende paragraaf.

Door het bestuur zijn in de periode van 2010 tot medio 2013 veel aandacht en middelen besteed aan de beoogde overgang naar de PPI, bijvoorbeeld voor de vormgeving van de governance, de selectie van

uitvoerders, de transitie naar de nieuwe uitvoerders, het inrichten van de nieuwe werkprocessen en het formaliseren van de overeenkomsten en SLA's. Deze inspanningen en kosten hebben weliswaar niet geleid tot het verkrijgen van de PPI-vergunning, maar hebben wel bijgedragen aan de ontwikkeling van Flexsecurity pensioen. Vrijwel alle aanpassingen en verbeteringen die het bestuur in 2010 met de gewenste overgang naar de PPI voor ogen had, zijn inmiddels binnen het pensioenfonds gerealiseerd. Daarmee zijn de inspanningen en gemaakte kosten in dit traject nuttig gebleken.

Vormgeving van governance van de stichting

De beoogde wijzigingen in de 'governance' van Flexsecurity pensioen vormden voor het bestuur één van de voornaamste redenen om te besluiten tot de beoogde 'omzetting' van pensioenfondsen naar PPI. De beoogde bestuurlijke inrichting van de PPI zou het mogelijk maken om enerzijds een professionele dagelijkse aansturing van de uitvoering te realiseren, terwijl anderzijds de betrokkenheid van de werkgever en deelnemers ten aanzien van de belangrijkste onderwerpen optimaal behouden blijft. Daarnaast dient het intern toezicht op een adequaat niveau te worden georganiseerd.

Het bestuur heeft daartoe in 2012 de voorkeur uitgesproken voor een bestuursmodel waarin een professioneel bestuur, een inhoudelijke vertegenwoordiging van de stakeholders en een adequaat intern toezicht zijn opgenomen. Een zorgvuldige afstemming van 'checks and balances' wordt daarbij van groot belang geacht.

In de zomer van 2013 heeft de wetgever de Wet versterking bestuur van pensioenfondsen aangenomen. Deze wetgeving voorziet in nieuwe mogelijkheden voor de inrichting van besturen van pensioenfondsen. Met inachtneming van een voorbereidingsperiode van een klein jaar worden alle pensioenfondsen geacht op 1 juli 2014 over te gaan naar één van de vijf door de wet aangereikte bestuursmodellen.

Gelet op de discussies die binnen Flexsecurity sinds 2010 over dit onderwerp zijn gevoerd, was de besluitvorming over dit onderwerp niet ingewikkeld. Het bestuur heeft na voorbereidende discussie in 2013 in het begin van 2014 besloten tot de overgang naar het 'onafhankelijke' bestuursmodel. Dit model kenmerkt zich door de uitgangspunten:

- Een onafhankelijk bestuur bestaande uit drie 'pensioenprofessionals';

- Een belanghebbendenorgaan ten behoeve van de medezeggenschap en verantwoording waarin drie vertegenwoordigers van de centrale ondernemingsraad en drie vertegenwoordigers van de werkgever zijn opgenomen;
- Een visitatiecommissie voor het intern toezicht bestaande uit drie interne toezichthouders;

Bij de nadere invulling en vormgeving van het bestuurmodel is dankbaar gebruik gemaakt van de voorbereidingen die met name in 2012 waren gedaan in het kader van de destijds vastgelegde governance model voor de PPI. De enige inhoudelijke wijziging ten opzichte van het destijds beschreven en met sociale partners besproken bestuursmodel betreft de inrichting van het intern toezicht. Door de eisen die de wetgeving voor besturen stelt aan Raden van Toezicht, heeft het bestuur vastgesteld dat deze intensieve en relatief kostbare vorm van intern toezicht minder geschikt zou zijn voor Flexsecurity pensioen. Om die reden heeft het bestuur besloten dat de instelling van een visitatiecommissie een passender wijze vormt om invulling te geven aan het intern toezicht.

De voorbereidingen en nadere invulling van de specifieke aspecten van het bestuursmodel zijn in 2014 verder ter hand genomen. De verwachting is dat de invoering van het onafhankelijke bestuursmodel met ingang van 1 juli 2014 kan plaatsvinden.

Transitie en inrichting van de administratie bij de nieuwe uitvoerder AZL

Eind 2012 liep de herverzekeringsovereenkomst met verzekeraar Nationale-Nederlanden af. Sinds de oprichting van het fonds in 1999 was de administratieve uitvoering van de pensioenregeling ondergebracht bij deze verzekeraar. Na een uitvoerig selectietraject in 2011 en 2012 heeft het bestuur besloten om de administratieve uitvoering van de pensioenregeling onder te brengen bij uitvoeringsorganisatie AZL te Heerlen, onderdeel van Nationale-Nederlanden. De overeenkomst is aangegaan voor een periode van vijf jaar en voorziet in een langetermijn traject van kostenbesparingen.

In verband met de overgang naar AZL zijn vanaf het moment van de definitieve selectie van AZL de voorbereidingen gestart voor de transitie van alle administratieve gegevens van de oude uitvoerder Nationale-Nederlanden naar de nieuwe uitvoerder. Met de inzet van externe consultants van Mastermind en in nauwe samenwerking met de oude en de nieuwe uitvoerder is allereerst gewerkt aan een zorgvuldige analyse van de bestanden. Vervolgens zijn in het najaar

van 2012 diverse 'proefconversies' gedraaid, waarmee is vastgesteld welke problemen er mogelijk aan het licht zouden komen bij de uiteindelijke transitie per eind 2012.

Begin 2013 heeft de definitieve conversie van de administratie naar AZL plaatsgevonden. Dit heeft gedurende een periode van ruim drie maanden geleid tot een 'freeze' in de verwerking van mutatiegegevens. In deze periode zijn alle noodzakelijke controles uitgevoerd en is uiteindelijk vastgesteld dat de conversie correct is verlopen. Het verloop van het gehele traject is bewaakt door een projectgroep en een stuurgroep die samengesteld waren uit vertegenwoordigers van alle betrokken partijen. De uiteindelijke conversie is eind maart 2013 afgerond, waarna de reguliere verwerking van de mutaties door AZL is begonnen.

Vanaf april 2013 zijn de operationele werkprocessen van Flexsecurity pensioen in samenwerking met AZL nadrukkelijk onder de loep genomen. Procedures zijn aangescherpt en controles zijn verbeterd. Het inzicht van het bestuur en de directie in de werking van de administratie is hierdoor sterk toegenomen. Alle specifieke processen en gebeurtenissen zijn in gezamenlijk overleg beschreven en vastgelegd. Dit betreft zaken als de toetreding tot de regeling, de overgang van Basis- naar Pluspensioen, pensionering, afkoop van kleine pensioenen, echtscheiding, waardeoverdracht en einde deelneming. De specifieke procedures die door AZL ten behoeve van Flexsecurity worden uitgevoerd, zijn in 2013 vastgelegd in een ISAE-3402-verklaring. Dit is een door de externe accountant van AZL gecontroleerde beschrijving van de werkprocessen.

Alle processen en bijbehorende communicatie zijn in samenwerking met AZL zeer intensief doorgelopen en vervolgens naar de wensen van Flexsecurity pensioen ingericht. Daarbij staat, ter beheersing van de uitvoeringskosten, een zoveel mogelijk geautomatiseerde verwerking van de processen centraal. Als gevolg van de verbeterde werkprocessen is ook een betere rapportage aan het bestuur mogelijk geworden.

Als gevolg van de conversie naar AZL is een aantal gewenste aanpassingen over de in het verleden gevoerde administratie naar voren gekomen. Op een aantal specifieke processen is gebleken dat de administratieve verwerking in het verleden niet helemaal goed is uitgevoerd. In samenwerking met AZL is een traject opgesteld waarin deze punten worden aangepakt. Hierin zijn prioriteiten gesteld en is, rekening houdend met de te maken kosten, een verbetertraject opgesteld.

Er wordt met name door de directie zeer regelmatig overleg gevoerd met de uitvoerende functionarissen binnen AZL. Daarbij worden de procedures en mogelijke verbeteringen besproken. Verder worden incidenten en nieuwe ontwikkelingen behandeld. Met behulp van een uitgebreide SLA-rapportage wordt het bestuur geïnformeerd over de kwaliteit van de administratieve uitvoering.

Uitbesteding van overige werkzaamheden

Sinds 2013 is de volledige uitvoering van het **vermogensbeheer** ondergebracht bij Kempen Capital Management BV (KCM). Met ingang van 2013 is een driejarige overeenkomst met KCM aangegaan voor het vermogensbeheer van zowel het Basispensioen als het Pluspensioen.

De aandacht van het bestuur is in 2013 met name gericht geweest op de resultaten van KCM als vermogensbeheerder. Daarbij vormen met name afwegingen inzake de ruimte voor actief vermogensbeheer, tactisch beleid en afdekking van renterisico een belangrijke rol. Meer hierover is te vinden in een ander hoofdstuk van dit verslag, waarin de resultaten van de beleggingen nader worden toegelicht.

Ten aanzien van de uitvoering van de **risicoverzekeringen** heeft het bestuur eind 2012 de keuze gemaakt voor een voortzetting van de relatie met de bestaande verzekeraar Nationale-Nederlanden. Deze afspraken zijn vastgelegd in een vijfjarige overeenkomst. Als specifiek aandachtspunt ten aanzien van de risicoverzekeringen geldt de vastlegging van de procedures tussen het fonds, AZL en de verzekeraar. Aan de vastlegging van de procedures is in 2013 veel aandacht besteed. Daarnaast vormt de registratie en toekenning van de rechthebbenden op premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid een belangrijk aandachtspunt. In de loop van 2013 is de informatievoorziening vanuit het UWV inzake arbeidsongeschiktheid verbeterd. Als gevolg hiervan wordt in een gezamenlijk project met AZL, de aangesloten werkgevers en het fonds de registratie van alle arbeidsongeschiktheidsgegevens gecontroleerd en indien nodig aangepast.

Voor de **controle** op de door KCM en AZL uitgevoerde werkzaamheden heeft het bestuur een externe partij aangesteld, te weten AssetCare. AssetCare richt zich op de controle van zaken als de vaststelling van de beleggings- en participatiewaarden, de juistheid van de over en weer door AZL en KCM gewisselde informatie en de administratie van de beleggingen. Met de samenwerking met AZL zijn de taken van AssetCare

geïntensiveerd. Om die reden zijn medio 2013 de overeenkomst en de SLA met AssetCare ingrijpend vernieuwd. Dit heeft geleid tot de ondertekening van nieuwe versies van deze documenten.

Eind 2013 heeft het bestuur zich gebogen over de wens om de **bewaarneming van de beleggingen** van het fonds op een andere wijze te organiseren. Vanwege de toegenomen omvang van het fonds en de nieuwe procedures met nieuwe partijen achtte het bestuur het wenselijk om een onderzoek uit te laten voeren naar de 'asset safety' van de beleggingen, ofwel de zekerheid dat de eigendom van de beleggingen van het fonds ook daadwerkelijk in alle omstandigheden kan worden gewaarborgd. Dit onderzoek is in het najaar van 2013 door de Beleggingsadviescommissie in overleg met extern adviseur SecValeur uitgevoerd.

De conclusie van het uitgevoerde onderzoek was dat het wenselijk zou zijn om te komen tot de aanstelling van een bewaarnemer ofwel 'custodian' voor de bewaring en een deel van de administratie van de beleggingen. Naast het verkrijgen van meer zekerheid omtrent de 'asset safety' zal de aanstelling van een dergelijke custodian tevens bijdragen aan een betere borging van procedures en onafhankelijke rapportages omtrent de inhoud van de beleggingen. Eind 2013 heeft het bestuur besloten tot het organiseren van een beperkt selectietraject om te komen tot de aanstelling van een custodian. Dit selectietraject wordt eveneens in samenwerking met SecValeur uitgevoerd. Naar verwachting zal dit traject medio 2014 leiden tot de aanstelling van een custodian en het onderbrengen van de beleggingen van het fonds bij deze partij.

Als gevolg van de samenwerking met meerdere partijen in de diverse operationele werkzaamheden van Flexsecurity heeft het bestuur de behoefte gevoeld om de processen waarin door meerdere partijen wordt samengewerkt, vast te leggen in een service level agreement met de diverse betrokkenen. Begin 2013 is een zogenaamde '4-partijen SLA' vastgelegd waarin de afstemming van taken is vastgelegd. Eind 2013 heeft een evaluatie van deze SLA plaatsgevonden, waarna enige aanpassingen zijn doorgevoerd.

Naast de afhankelijkheid van het pensioenfonds voor de genoemde werkzaamheden in het kader van de uitvoering is er ook een afhankelijkheid van de werkmaatschappijen ten aanzien van de aanlevering van de deelnemergegevens. De administratieve werkzaamheden ten behoeve van de werkmaatschappijen worden uitgevoerd door E-bridge bv,

onderdeel de Randstad Groep. In 2013 heeft het fonds zich in samenwerking met E-bridge gebogen over de vastlegging van de praktische werkprocessen en procedures inzake de aanlevering van de premiebestanden, de betaling van de verschuldigde premie en de controle op de uitgevoerde werkzaamheden. Dit heeft begin 2014 geresulteerd in de vastlegging van de wederzijdse afspraken in een SLA met E-bridge.

Beleggingsbeleid

De beleggingen voor het Pluspension zijn sinds juni 2010 vormgegeven met behulp van een zogenaamde 'life-cycle-aanpak'. Hierbij is het uitgangspunt dat de beleggingsrisico's kleiner worden naar mate de pensioeningangsdatum dichterbij komt. Oftewel: voor oudere deelnemers wordt in beginsel met minder risico's belegd dan voor jongere deelnemers. Aan de deelnemers wordt uit praktische en kostentechnische overwegingen geen keuzevrijheid geboden: er is sprake van een methodiek van 'gedwongen life-cycle'.

Bij de overgang naar een volgende leeftijdsgroep wordt de beleggingsmix van de betrokken deelnemer automatisch aangepast. Daarnaast neemt de afdekking van het renterisico bij overgang naar een nieuwe leeftijdsgroep toe. Dit heeft als doel om bij de aankoop van de pensioenuitkering op de pensioendatum minder afhankelijk te zijn van de actuele rentestand van dat moment. Bij het naderen van de pensioenleeftijd krijgt een deelnemer meer zekerheid over de hoogte van de uiteindelijke uitkering. Sinds 2013 is de binnen het Pluspension gehanteerde life-cycle aanpak gebaseerd op een verdeling van de deelnemerspopulatie over zeven verschillende leeftijdsgroepen.

In 2013 is de aandacht van het bestuur en de BAC ten aanzien van de inhoud van het beleggingsbeleid met name gericht geweest op de vastlegging van het beleid in de vorm van een nieuwe Verklaring inzake de Beleggingsbeginnelsen. Verder zijn de resultaten van de lifecycle-aanpak kritisch geëvalueerd en is stilgestaan bij de prestatie van KCM als vermogensbeheerder. Tot slot is met name aandacht besteed aan de gewenste mate van afdekking van het renterisico. Dit heeft in het strategisch beleggingsbeleid voor 2014 geleid tot enkele structurele aanpassingen.

Risicomanagement

Het onderwerp 'risicomanagement' vormt een doorlopend aandachtspunt in de bestuurswerkzaamheden van Flexsecurity pensioen. In 2013 is wederom een aantal

stappen gezet om de identificatie en beheersing van relevante risico's nader vorm te geven.

Als gevolg van de overgang naar AZL zijn met name de operationele risico's in 2013 opgepakt. De betere vastlegging van werkprocessen en de ISAE-3402-certificering van AZL en Kempen dragen bij aan kwalitatief hoogwaardiger processen en betere borging van de werkzaamheden. Met behulp van de verbeterde rapportages kan het bestuur de hierbij gelopen risico's beter volgen en tijdig onderkennen.

Bij alle beleidsonderwerpen die binnen het bestuur worden besproken vormen de mogelijke risico's en de beheersing ervan een structureel aandachtspunt. Over de wijze van beheersing van risico's wordt een nadere toelichting gegeven in het volgende hoofdstuk van dit jaarverslag.

Inkoop van ingaande pensioenen

Statutair is bepaald dat Flexsecurity pensioen geen pensioenuitkeringen verzorgt. De deelnemer die de pensioengerechtigde leeftijd bereikt (dan wel de nabestaande die een nabestaandenpensioen gaat ontvangen) wordt geacht om met behulp van het vergaarde pensioenkapitaal een levenslange pensioenuitkering aan te kopen bij een verzekeraar naar keuze. Jaarlijks zijn er ongeveer 150 tot 200 deelnemers met een ingaand ouderdomspensioen boven de wettelijke afkoopgrens. Daarnaast zijn er jaarlijks enkele tientallen partners die een partnerpensioen aankopen. Op termijn zal het aantal deelnemers met kapitalen boven de afkoopgrens naar verwachting toenemen en zullen steeds meer levenslange uitkeringen worden aangekocht.

Sinds 2012 maakt Flexsecurity pensioen ten behoeve van de ingaande pensioenen gebruik van de diensten van www.metpensioen.nl. Met behulp van deze website kunnen deelnemers met een ingaand pensioen de aanbiedingen van meerdere verzekeraars vergelijken en via de website en de achterliggende tussenpersoon Apple Tree, hun uitkering 'inkopen'. De kosten van het beheer van de website en de kosten van het benaderen van de deelnemers komen voor rekening van het fonds. Indien deelnemers er voor kiezen om daadwerkelijk via de website hun keuze voor een verzekeraar vast te leggen, worden de vooraf gecommuniceerde kosten van de verdere afwikkeling door de tussenpersoon in rekening gebracht.

Eind 2013 is de samenwerking met Metpensioen.nl door het bestuur geëvalueerd. De conclusie is getrokken dat de samenwerking naar behoren verloopt en dat er, afgezien

van kleine aanpassingen in het proces rond de benadering van de deelnemers, geen wezenlijke aandachtspunten waren. De tevredenheid van de voormalige deelnemers die gebruik hadden gemaakt van de diensten van Metpensioen.nl ten behoeve van de aankoop van een uitkering bleek op een hoog niveau te liggen, terwijl het kostenniveau ten opzichte van het marktaanbod zeer concurrerend te noemen is. Dit wordt deels veroorzaakt doordat Flexsecurity pensioen een deel van deze kosten draagt en deels doordat de procedures inzake ingang van pensioen in samenwerking met AZL sterk zijn gestandaardiseerd. In 2013 maakte 90% van de deelnemers gebruik van de diensten van Metpensioen.nl bij de aankoop van de pensioenuitkering.

Communicatie

Flexsecurity werkt sinds 2010 aan de hand van een communicatiebeleidsplan. Dit plan is bedoeld als richtinggevend kader voor de communicatie van het fonds. De doelstelling van het communicatiebeleidsplan is om *de deelnemers zo goed te mogelijk informeren over hun pensioen, zodat het pensioenbewustzijn toeneemt*. Dit met de intentie om de actieve deelnemers, en tevens de gewezen deelnemers, goede pensioenkeuzes te kunnen laten maken. Daarbij worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Flexsecurity communiceert op een transparante manier;
- Flexsecurity stemt de communicatie af op doelgroepen;
- Flexsecurity communiceert alleen relevante informatie;
- De communicatie is duidelijk en begrijpelijk.

Bij de uitvoering van de communicatie wil Flexsecurity pensioen de drie kernwaarden (betrouwbaar, toegankelijk en transparant) nadrukkelijk toepassen. Jaarlijks wordt er een nieuw communicatieactieplan vastgesteld (inclusief budget) waarin de te ondernemen acties zijn vastgelegd.

De inspanningen van het bestuur ten aanzien van communicatie zijn in 2013 met name gericht geweest op de benutting van de mogelijkheden voor digitale communicatie. De samenwerking met AZL maakt het mogelijk om (binnen de kaders van de geldende wetgeving) te komen tot het vervangen van 'papieren' communicatie door elektronische gegevensverstrekking.

In 2013 is hiermee een begin gemaakt door het proces van afkoop van kleine pensioenen langs elektronische weg uit te voeren. De gewezen deelnemers worden benaderd op het laatst bekende e-mailadres en wordt de gelegenheid geboden om met behulp van de DigiD-code in te loggen in een beveiligde 'portal' van het

pensioenfonds. Op deze wijze kan informatie worden verstrekt en kunnen deelnemers ook zelf gegevens inzien en eventueel wijzigen.

In samenwerking met AZL is in 2013 eraan gewerkt om de functionaliteit van de portal verder uit te bouwen. In 2014 zijn de voornemens om de start- en stopbrieven voor het Basispensioen, de jaarlijkse pensioenoverzichten en nieuwsbrieven via elektronische weg te verspreiden. In een verder vervolg zullen deelnemers en gewezen deelnemers in staat gesteld worden om de actuele waarde van hun pensioenkapitaal in te zien en mutaties in persoonsgegevens uit te voeren. Voor deelnemers die niet in staat of bereid zijn om de informatieverstrekking langs elektronische weg te gebruiken zal de mogelijkheid van 'papieren' communicatie in stand blijven.

Niet alleen worden door de inzet van elektronische informatieverstrekking kosten verlaagd, ook blijkt dat de attentiewaarde van deze vorm van communicatie veelal hoger ligt dan die van de traditionele papieren communicatie. Flexsecurity zal geregeld onderzoeken in hoeverre de doelstellingen van het communicatiebeleid langs deze lijnen worden gerealiseerd.

Visitatie

In het najaar van 2013 heeft de Visitatiecommissie van Flexsecurity voor de tweede keer in haar bestaan een visitatie bij het fonds uitgevoerd. Deze visitatie betrof een 'algemene' visitatie waarin de Visitatiecommissie het functioneren van het bestuur van het fonds heeft beoordeeld. Hiertoe heeft zij de beschikking gekregen over alle fondsdocumenten, beleggingsrapportages en notulen van vergaderingen, voor zover de Visitatiecommissie dit nodig achtte. Bovendien hebben de leden van de Visitatiecommissie gesprekken gevoerd met leden van het bestuur, leden van de BAC en de directie als ook met functionarissen van AZL, AssetCare en KCM.

De samenvatting van het rapport dat de Visitatiecommissie heeft opgesteld, is opgenomen in dit jaarverslag. De commissie concludeert dat het bestuur van het fonds 'in control' is, ondanks de volatiele omgeving waarin het fonds opereert en de projecten die het bestuur uitvoert (zoals de transitie naar AZL, het overhevelen van het vermogensbeheer van het Basispensioen naar KCM en het uitbreiden van de life-cycle-aanpak in de beleggingen van het Pluspensioen). Mede op verzoek van het bestuur heeft de Visitatiecommissie concrete aanbevelingen gedaan; veertien in totaal. Het bestuur heeft deze op de actielijst geplaatst en de meeste hiervan opgevolgd. Het

Verantwoordingsorgaan is eveneens over deze 'opvolging' geïnformeerd.

In het nieuwe, onafhankelijke bestuursmodel van Flexsecurity zal de Visitatiecommissie blijven bestaan. Conform de nieuwe wettelijke regels omtrent intern toezicht zal zij jaarlijks een visitatie gaan uitvoeren.

Maatschappelijk verantwoord ondernemen

Ten aanzien van 'maatschappelijk verantwoord ondernemen' (MVO) en duurzaamheid heeft het bestuur onderkend dat dit ook een thema is dat door Flexsecurity nader invulling dient te worden gegeven. Het pensioenfonds vindt dat bij de uitvoering van het beleggingsbeleid aandacht moet zijn voor sociale onderwerpen, milieuvraagstukken en corporate governance. Het pensioenfonds maakt daarbij gebruik van de verantwoorde beleggingsoplossing van KCM.

KCM hanteert de principes van de Global Compact van de Verenigde Naties als uitgangspunt. Deze tien principes zijn gerelateerd aan arbeidsnormen, mensenrechten, milieu en anti-corruptie en vinden hun oorsprong in internationaal breed geaccepteerde verdragen zoals de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en de conventies van de International Labour Organisation.

Het verantwoord beleggen beleid is op verschillende wijzen ingebed in de beleggingsportefeuille. Het belangrijkste instrument betreft het zogeheten 'engagement, ofwel het aangaan van dialoog met ondernemingen om veranderingen te bewerkstelligen. Deze engagement wordt uitgevoerd door een onafhankelijke engagement manager, GES Investment Services. Door een internationaal opererende gespecialiseerde partij worden de portefeuilles van vermogensbeheerders doorlopend gescreend op mogelijke issues in het kader van de genoemde regels. Indien er sprake is van overtredingen of dreigende overtredingen, worden de betreffende vermogensbeheerders hierop aangesproken. Dit kan leiden tot aanpassingen in de portefeuille en uiteindelijk ook het weren van bepaalde vermogensbeheerders of specifieke producten. Door middel van rapportages wordt Flexsecurity periodiek geïnformeerd over de stand van zaken en de ondernomen acties.

Daarnaast kan ook het instrument van uitsluiting binnen de portefeuille worden gehanteerd. Bedrijven die direct betrokken zijn bij de productie van controversiële wapens (anti-persoonsmijnen, kernkoppen, of clusterbommen) worden uitgesloten van belegging. Met ingang van 2013 zijn er wettelijke regels van kracht ten aanzien van de

uitsluiting van deze ondernemingen. Deze regels worden ook binnen de portefeuille van Flexsecurity door KCM nageleefd.

Naast de uitvoering van het beleid inzake MVO binnen de beleggingsportefeuille tracht Flexsecurity ook aandacht te geven aan de meer praktische aspecten. De in de subparagraaf 'Communicatie' genoemde verschuiving van papieren naar digitale communicatie leidt niet alleen tot een aanzienlijke kostenbesparing, maar is tevens positief vanuit ecologisch oogpunt.

Risicobeheersing

Risicobeheersing

Flexsecurity wordt bij het streven zijn doelstellingen te bereiken met onzekerheden geconfronteerd. Voor het bestuur van het fonds is van belang om vast te stellen welke mate van onzekerheid als acceptabel wordt beschouwd. Onzekerheid biedt zowel risico's als kansen. Integraal risicomangement stelt het bestuur in staat om op een efficiënte en effectieve wijze met deze onzekerheid en de hieraan verbonden risico's en kansen om te gaan.

Flexsecurity zoekt in zijn risicobeleid aansluiting bij de aanpak die De Nederlandsche Bank als toezichthouder daarvoor heeft ontwikkeld. Het categoriseren van de risico's en het daaropvolgende systeem van risicobeheersingsmaatregelen is door DNB vormgegeven in FIRM. FIRM is de Financiële Instellingen Risicoanalyse Methode van DNB.

In de FIRM-aanpak worden relaties gelegd tussen de in wetgeving verankerde doelstellingen van toezicht op pensioenfondsen c.q. financiële instellingen: liquiditeit, solvabiliteit, beheer en organisatie (governance). Expliciet noemt FIRM de volgende risicocategorieën:

- Rente- en matchingsrisico;
- Marktrisico;
- Kredietrisico;
- Verzekeringstechnisch risico;
- Omgevingsrisico;
- Uitbestedingsrisico;
- Integriteitsrisico;
- Juridisch risico.

De eerste vier categorieën zijn financieel van aard, de overige niet-financieel.

In FIRM worden per categorie de inherente risico's benoemd, worden de beheersingsmaatregelen beschreven die het bestuur op deze risico's toepast en worden vervolgens de netto risico's bepaald. Op basis van deze systematiek tracht het bestuur om op alle mogelijke risicogebieden tot een verantwoorde uitvoering van de pensioenregeling te komen. In dit hoofdstuk wordt beschreven aan welke risico's met name aandacht wordt besteed en welke beheersingsmaatregelen in dit kader getroffen zijn.

Rente- en matchingsrisico, markt- en kredietrisico

Deze risico's zijn inherent aan de beleggingen die het pensioenfonds beheert ten behoeve van de deelnemers en gewezen deelnemers. Als gevolg van deze risico's kan

de waarde van de pensioenkapitalen en de daarvoor aan te kopen pensioenuitkeringen aanzienlijk variëren, onder invloed van marktomstandigheden. Deze risico's worden in een beschikbarepremieregeling direct door de (gewezen) deelnemers gedragen. Flexsecurity pensioen heeft de volgende beheersingsmaatregelen getroffen om deze risico's te beheersen:

- De risico's binnen het beleggingsbeleid worden zorgvuldig vastgesteld door middel van de doorrekening van een ALM-studie;
- De beleggingsmandaten voor de beide regelingen zijn vastgelegd in een jaarlijks vast te stellen beleggingsplan, met daarin opgenomen eisen ten aanzien van de kredietwaardigheid van tegenpartijen die in de verschillende beleggingsfondsen mogen worden opgenomen;
- De beleggingsportefeuilles voor het Basis- en het Pluspensioen zijn, gelet op de verschillende doelstellingen, separaat vastgesteld, inclusief de vastgestelde bandbreedtes die concentratierisico's tegengaan;
- Voor zowel het Basispensioen als de verschillende leeftijdsgroepen binnen het Pluspensioen zijn 'risicobudgetten' vastgesteld die aangeven welke mate van risico ten opzichte van de kapitaalwaarde maximaal mag worden genomen;
- Tevens zijn restricties opgenomen ten aanzien van de hoeveelheid renterisico die per categorie door het fonds verantwoord wordt geacht;
- Er vindt voor 75% afdekking van het valutarisico plaats ten aanzien van de Amerikaanse dollar, het Britse pond en de Japanse yen;
- Maandelijks wordt de berekening van de waarden van de participaties in de beleggingsdepots en de performance van de vermogensbeheerder expliciet gecontroleerd, zodat de kans op het berekenen en publiceren van de verkeerde participatiewaarden gemitigeerd is. Flexsecurity maakt hiervoor gebruik van de diensten van een derde partij, AssetCare B.V.;
- Maandelijks rapporteert de vermogensbeheerder door middel van beleggingsrapportages het fonds inzake de samenstelling van de beleggingsportefeuilles, de beleggingsrendementen en de risico's die er gemoeid zijn met het beleggen van het vermogen. Deze rapportages worden uitgebreid besproken en indien nodig toegelicht binnen de BAC.

Het belangrijkste risico voor de deelnemers is het risico dat de waardeontwikkelingen van de beleggingen geen gelijke tred houden met de hoogte van de aan te kopen pensioenuitkering. Dit is een belangrijk kenmerk van de pensioenregelingen van Flexsecurity: het zijn immers beschikbare premieregelingen. Flexsecurity pensioen

tracht dit risico te beheersen door zorgvuldig het beleggingsbeleid van de pensioenregelingen vorm te geven, zodanig dat alle belangen van de verschillende deelnemers(-groepen) worden meegenomen.

Ten aanzien van het Basispensioen, dat gekenmerkt wordt door een korte deelnameduur, veelal gevolgd door afkoop van het relatief kleine pensioenkapitaal, is gekozen voor een beleggingsmix met zeer beperkte risico's en daarmee een relatief laag verwacht rendement. Ten aanzien van het Pluspensioen wordt een 'life-cycle-aanpak' gehanteerd, waarin de beleggingsmix van de zeven verschillende leeftijdsgroepen per groep verschilt. Het uitgangspunt is dat de hoeveelheid genomen risico op jonge leeftijd relatief hoog is en dat deze bij het naderen van de pensioenleeftijd stapsgewijs wordt afgebouwd. In geval van waardeoverdrachten moeten (gewezen) deelnemers zich realiseren dat de waardeontwikkeling van het opgebouwde pensioenkapitaal, vooral in het Pluspensioen, afhankelijk kan zijn van markt- en renteontwikkelingen. Om die reden dient een afgewogen keuze gemaakt te worden bij het al dan niet overdragen van pensioenkapitalen of pensioenaanspraken, gelet op de actuele waarde van het pensioenkapitaal. Flexsecurity pensioen mag hierbij niet adviseren, maar kan de deelnemers wel wijzen op de afhankelijkheid van markt- en renteontwikkelingen.

Verzekeringstechnische risico's

Verzekeringstechnische risico's zijn risico's dat de werkelijke ontwikkeling van het deelnemersbestand afwijkt van de aannames en grondslagen die bij de premiestelling zijn gebruikt. Belangrijke actuariële risico's voor Flexsecurity pensioen zijn de risico's van overlijden en arbeidsongeschiktheid van de deelnemers. Deze risico's zijn geheel verzekerd bij Nationale-Nederlanden en vormen zodoende geen actief risico voor het fonds. Dit neemt niet weg dat het fonds gebaat is bij lage sterfte- en arbeidsongeschiktheidsaantallen. Er geldt namelijk een technische winstdeling ten aanzien van het overlijdensrisico in geval de aantallen overlijdensgevallen achter blijven bij de verwachtingen. Daarnaast hebben de gerealiseerde aantallen arbeidsongeschiktheidsgevallen invloed op de premiestelling van de verzekeraar in de toekomst. Flexsecurity is dan ook blij met de voortdurende inspanningen die aangesloten ondernemingen plegen ten aanzien van ziekteverzuimbepaling en re-integratie.

Een risico dat wel direct bij het fonds ligt, is het risico dat de gehanteerde doorsneepremie voor het Pluspensioen financieel niet toereikend is voor de verplichtingen van Flexsecurity pensioen. Aangezien er sprake is van een leeftijdsafhankelijke staffel voor de in het beleggingsdepot

te storten premies, kan er in geval van een snelle veroudering van de actieve deelnemers een premietekort ontstaan. Ook kunnen de kosten voor de risicoverzekeringen en pensioenuitvoering hoger uitvallen dan de aannames die gehanteerd werden bij het bepalen van de doorsneepremie.

Door voortdurend de relatie tussen ontvangen doorsneepremie en de aanwending van deze premie te analyseren, verkrijgt Flexsecurity in ieder geval een 'early warning' in geval de doorsneepremie niet meer toereikend is. Het is mogelijk om, indien gewenst, gedurende het jaar de doorsneepremie te verhogen. De werkgever noch de deelnemers hoeven met een dergelijke aanpassing in te stemmen: deze bevoegdheid ligt bij het bestuur. Feitelijk is daarmee het risico gemitigeerd, al zal een eventuele premieverhoging altijd naar 'redelijkheid en billijkheid' worden doorgevoerd. De financiële buffers bij Flexsecurity zijn hierbij ook een belangrijk aandachtspunt. Zodoende hoeft er bijvoorbeeld niet direct naar het 'premie-instrument' te worden gegrepen, als het Pluspensioen gedurende kortere tijd niet door de doorsneepremie gefinancierd kan worden.

De doorsneepremie voor het Pluspensioen bedroeg in 2013 11,7% van de pensioengrondslag. In 2014 is deze premie verlaagd naar 11,1% vanwege de aanpassing van de gehanteerde premiestaffel en de toereikendheid van de opgebouwde algemene reserve van het fonds. Aangezien Flexsecurity geen ingegane pensioenuitkeringen kent, zijn er hieromtrent geen risico's voor het fonds. Alle uitkeringen voor ouderdoms- of nabestaandenpensioen moeten op de datum van toekenning door de deelnemer of nabestaande worden aangekocht bij een verzekeraar naar keuze, als er geen sprake is van afkoop van het aanwezige kapitaal. Het verzekeringstechnische risico van 'lang leven' (het 'langlevensrisico') is daarom bij Flexsecurity niet aanwezig.

Omgevingsrisico's

Omgevingsrisico's komen voort uit buiten het pensioenfonds gelegen veranderingen op onder meer het gebied van concurrentieverhoudingen en bij belanghebbenden. Een belangrijke groep belanghebbenden zijn de aangesloten ondernemingen. Zodra deze bijvoorbeeld overnames doen, hebben deze vermoedelijk gevolgen voor het fonds. Door continu in overleg te blijven met de aangesloten ondernemingen en de service centers van de Randstad Groep kunnen risico's ontstaan door overnames en juridische herstructureringen, beheerst worden.

Een ander omgevingsrisico waarmee Flexsecurity pensioen geconfronteerd wordt, is het maatschappelijk debat over de kosten van pensioenuitvoering. De absolute kosten voor pensioenuitvoering liggen bij Flexsecurity per deelnemer zonder meer op een laag niveau. Gelet op de relatief geringe omvang van de premies en de kapitalen binnen de regeling, is er procentueel gezien echter sprake van een aanmerkelijk kostenbeslag. Deze constatering geldt met name voor het Basispensioen. Los van alle inspanningen die het bestuur verricht om de absolute kosten in de hand te houden, trachten de werkgevers deze problematiek ook in sectorverband onder de aandacht te brengen en mogelijke oplossingen tot stand te brengen.

De **kosten van pensioenbeheer** worden bij Flexsecurity pensioen gedragen door het fonds. Hiervoor wordt een afslag op de door de deelnemers en werkgever verschuldigde pensioenpremies gehanteerd. De kosten van het pensioenbeheer bedroegen in 2013 € 2.648 (2012: 3.253). Dit zijn de kosten die uitvoerder AZL in rekening heeft gebracht als ook de kosten die gemaakt zijn op het pensioenbureau van Randstad Holding, inclusief de kostenvergoedingen voor de bestuursleden en alle "verplichte" zaken als de bijdrage voor DNB en de inhuur van de onafhankelijke accountant en de certificerende actuaire. Uitgaande van de gemiddelde som van het aantal actieve deelnemers is dit € 46,13 per actieve deelnemer (2012: € 60,98). Worden alle deelnemers, actieve en gewezen, betrokken in de vergelijking, dan bedroegen de kosten van pensioenbeheer in 2013 gemiddeld € 9,59 per deelnemer (2012: € 10,05).

Zoals eerder aangegeven zijn, deze bedragen in absolute zin als bijzonder laag te beschouwen in vergelijking met overige uitvoerders in de pensioensector. Relatief gezien is het kostenbeslag op de premie echter nog altijd aanzienlijk en een voortdurende bron van aandacht voor het bestuur.

De **kosten van het vermogensbeheer** worden ook verantwoord in de jaarrekening. Dit betreft echter de *out-of-pocket*-kosten, de kosten die in de participatiewaarden worden verrekend voor het vermogensbeheer. Daarnaast zijn er meer verborgen kosten: vermogensbeheerkosten die direct verrekend worden met de waarde van de beleggingen waarin Flexsecurity pensioen participeert. Deze laatste kosten zijn niet zichtbaar in de jaarrekening, maar vormen feitelijk wel de grootste kostenpost als het kosten van het vermogensbeheer gaat.

De schatting van de vermogensbeheerkosten over 2013 is opgenomen in onderstaande tabel.

Geschatte vermogensbeheerkosten

in basispunten

	kosten 2013
Kosten fiduciar beheer en advies (KCM)	26
Beheerkosten directe beleggingen	0
Beheerkosten indirecte beleggingen (beleggingsfondsen), inclusief administratiekosten en performance fees	26
Transactiekosten (aan- en verkopen)	7

Met name de transactiekosten betreffen schattingen, maar de totale vermogensbeheerkosten van Flexsecurity zouden hiermee op ongeveer 59 basispunten (0,59%) van het gemiddelde belegde vermogen liggen. Dit vertegenwoordigt een bedrag van (afgerond) € 1,5 miljoen. In deze kosten zijn de kortingen die KCM van de individuele vermogensbeheerders ontvangt en doorgeeft aan Flexsecurity, meegenomen.

Helaas is er nog geen duidelijke benchmark beschikbaar voor een beoordeling van de kosten van vermogensbeheer. Er zijn diverse initiatieven om te komen tot de ontwikkeling van een 'kostennorm' voor pensioenfondsen. Zodra die beschikbaar is, zal Flexsecurity pensioen het beleid en de kosten hieraan toetsen.

Uitbestedingsrisico's

Eén van de belangrijkste niet-financiële risico's is het uitbestedingsrisico. De uitvoering van de werkzaamheden van het pensioenfonds gebeurt voor een deel bij het pensioenbureau van Randstad Holding. Naast een deel van de pensioenuitvoering zijn de financiële administratie, de beleidsvoorbereiding en de bestuursondersteuning uitbesteed aan het pensioenbureau van Randstad Holding. De risico's die hierbij aan de orde zijn, betreffen continuïteit, integriteit en kwaliteit van de dienstverlening. Deze risico's worden beheerst door de afspraken in de uitbestedingsovereenkomst die tussen Flexsecurity pensioen en Randstad Holding nv is afgesloten. Continuïteit van de uitvoering is hierbij het belangrijkste begrip: in hoeverre kan Randstad Holding waarborgen dat de informatievoorziening, de (kwalitatief geschikte) personeelsleden van het pensioenbureau en andere bedrijfsmiddelen beschikbaar zijn? Randstad Holding heeft continuïteitsplannen voor onder meer de informatiesystemen; voor de belangrijkste ICT-systemen zijn uitwijkvoorzieningen getroffen.

In het kader van risicobeleid is de relatief kleine personele bezetting van het pensioenbureau een terugkerende kwestie. Om het eventueel wegvallen van personeelsleden enigszins op te kunnen vangen, is de bezetting in de afgelopen jaren uitgebreid. Hierdoor zijn de verschillende taken op het pensioenbureau over meerdere personen verdeeld, wat de continuïteit ten goede komt. Dit neemt niet weg dat het kleine aantal personeelsleden van het pensioenbureau zijn aandacht moet verdelen: naast taken voor Flexsecurity pensioen voert het immers ook taken uit voor Stichting Pensioenfonds Randstad en voor het wereldwijd geïmplementeerde personeelsaandelenplan van Randstad Holding. Afspraken over de voor Flexsecurity te verrichten taken zijn tot in detail geconcretiseerd in een service level agreement (SLA) tussen Flexsecurity en Randstad Holding.

Om een goed overzicht te houden op de operationele uitvoering van de pensioenregeling, beschikt het bestuur over diverse periodieke rapportages. Zo is er een interne rapportage die op het pensioenbureau ontwikkeld is, ten aanzien van aantallen deelnemers en premiebedragen per pensioenregeling per periode. Deze rapportage maakt inzichtelijk of verwerkte, de van de werkgever afkomstige, afdrachtenbestanden in beginsel juist en volledig zijn. Ook maakt ze duidelijk in hoeverre de gehanteerde doorsneepremie voor het Pluspensioen nog de financiële verplichtingen voor deze regeling dekt. Deze rapportage wordt in elke bestuursvergadering besproken. Verder is er een periodieke interne rapportage ter zake de aantallen stortingen en aantallen deelnemers aan het Basis- en Pluspensioen, als ook de risicoverzekeringen van de Pluspensioenregeling. AZL verstrekt per kwartaal een inhoudelijke rapportage ten aanzien van de verrichte werkzaamheden en de naleving van SLA.

AZL en Kempen Capital Management beschikken beide over een ISAE-3402-verklaring. ISAE-3402-verklaringen zijn middelen om aan te tonen dat de procesuitvoeringen bij partijen waaraan uitbesteed is, 'in control' zijn. Los van de 'reguliere' ISAE-3402 verklaring die betrekking heeft op de uniforme bedrijfsprocessen, heeft AZL ook een ISAE-3402-verklaring verkregen ten aanzien van een aantal specifiek voor Flexsecurity ontworpen en uitgevoerde werkprocessen. Voor de werkzaamheden die niet in vaste procesbeschrijvingen vastgelegd kunnen worden hanteert AZL een zogenaamd 'in control statement', waarmee de directie van de uitvoeringsorganisatie aangeeft dat ook ten aanzien van deze werkzaamheden de uitvoerder zich committeert aan de kwaliteit van de uitgevoerde werkzaamheden. Dit betreft processen zoals de opstelling van het jaarwerk.

Het mitigeren van risico's kan op papier nog zo evident zijn: de proof of the pudding is in the eating. Aanvullend is in geval van uitbesteding een beproefde wijze van risicobeheersing het hebben van veelvuldig contact over allerhande operationele zaken. Daarom heeft Flexsecurity – in het bijzonder in de personen van de directie, maar ook via medewerkers van het pensioenbureau – bijna dagelijks contact met de diverse partijen aan wie werkzaamheden zijn uitbesteed. Hierdoor kunnen zaken die administratief fout dreigen te gaan, eerder worden gesignaleerd. Naar aanleiding van incidenten kunnen procedures worden aangepast en controlemaatregelen worden geïntroduceerd die de kans op herhaling verkleinen.

Integriteitsrisico en juridische risico's

Risico's met betrekking tot integriteit kunnen zich manifesteren zodra bestuurders of andere direct bij Flexsecurity betrokkenen zich niet integer gedragen. Voorbeelden hiervan zijn het mogelijk met via Flexsecurity pensioen opgedane voorkennis handelen in effecten of het zich laten fêteren door derdepartijen die bij Flexsecurity in de gunst willen komen.

Hoewel elk bestuurslid of andere direct betrokkene waarschijnlijk zelf weet wanneer hij de integriteitsnormen overschrijdt, wordt hier binnen Flexsecurity aan de hand van de gedragscode op toe gezien. Alle bestuursleden, de leden van de BAC en de medewerkers van het pensioenbureau van Randstad Holding hebben deze gedragscode ondertekend. Deze code kent onder meer normen ten aanzien van het handelen in effecten en het aannemen van cadeaus c.q. ingaan op uitnodigingen van derdepartijen. Jaarlijks dient iedereen die de gedragscode heeft ondertekend schriftelijk te verklaren dat hij zich aan de gedragscode gehouden heeft. De compliance officer van het fonds houdt hierop toezicht en brengt hierover een jaarlijkse rapportage uit.

Juridische risico's kunnen zich op meerdere wijzen manifesteren. Het fonds dient zich te allen tijde aan de statutaire doelstellingen te houden. Daarnaast dienen zonder meer alle fondsdocumenten (pensioenreglementen, uitvoeringsovereenkomst en andere documenten) up-to-date te zijn. Ook moet vastgesteld worden of de Pensioenwet en andere toepasselijke wet- en regelgeving worden nageleefd.

Deze toetsingen worden doorlopend en met name bij vaststelling van fondsdocumenten uitgevoerd, indien nodig met behulp van de inzet van externe deskundigen.

Beleggingen

Vermogensbeheer

Het beheer van het belegde vermogen van Flexsecurity is sinds 2013 geheel in handen van Kempen Capital Management (KCM). Dit betreft zowel de beleggingen van het Basispensioen als het Pluspensioen. Tevens is het grootste deel van het eigen vermogen van het fonds belegd en in beheer bij KCM. KCM opereert hierbij als fiduciair vermogensbeheerder. KCM adviseert het bestuur over het te voeren beleid en selecteert de beleggingsfondsen waarin Flexsecurity belegt. KCM maakt ook de operationele afspraken met de beheerders van de verschillende beleggingsfondsen.

De door/via KCM behaalde beleggingsresultaten worden getoetst door de beleggingsadviescommissie (BAC) van Flexsecurity. Per kwartaal vindt rapportage van de beleggingsresultaten aan de BAC en het bestuur plaats. De samenstelling van de BAC is in het eerste hoofdstuk van dit jaarverslag vermeld. De commissie opereert op basis van een reglement waarin taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden zijn omschreven. Ze heeft in 2013 meerdere malen vergaderd. Daarnaast zijn één keer per kwartaal extra teleconferenties gehouden met deelname van de BAC-leden en functionarissen van vermogensbeheerder KCM.

Algemene ontwikkelingen op beleggingsgebied

Ontwikkelingen op de financiële markten

Mede dankzij aanhoudend soepel beleid van de centrale banken is in 2013 een economisch herstel op gang gekomen. Geholpen door minder overheidsbezuinigingen en rust op de markten kon de eurozone de recessie achter zich laten. In Japan overtrof de omvang van de stimuleringen, erop gericht de economie uit de langjarige fase van structurele prijsdalingen (deflatie) te halen, de verwachtingen.

Wereldwijd stegen mede hierdoor aandelen fors in waarde (+22% in euro's gemeten). Bij de vastrentende waarden behoorden obligaties in de periferie van de eurozone en hoogrentende bedrijfsleningen tot de best presterende categorieën. De opkomende economieën daarentegen bleven achter: de aandelenmarkten (-/- 6%) en de obligatiemarkten van de opkomende landen deden het niet goed. Ook vastgoed aandelen (-/- 1%) deden het niet goed.

De gunstige marktkontwikkelingen betekenden niet dat beleggers geen risico's kenden in 2013. Een zich

verbredend economisch herstel, verwachte winstgroei, dalende inflatie en nog altijd lage rentes bleken echter belangrijker dan de risico's ('Cyprus', onrust in het Midden-Oosten - Syrië, Turkije, Egypte, Libië, het atoomprogramma van Iran - het schuldplafond van de Verenigde Staten).

Eén gebeurtenis leidde tot een forse, langer durende correctie op de financiële markten: de mededeling op 22 mei van de Federal Reserve dat het aankoopprogramma van obligaties gereduceerd zou worden, zodra de economie zo'n vermindering aan zou kunnen ('tapering'). Enkele weken eerder hadden de tienjaarsrentes van onder meer de Verenigde Staten en Duitsland het dieptepunt bereikt. Vanaf deze zeer lage renteniveaus reageerden de markten dan ook heftig op de mededeling van de Federal Reserve, vooral ook door een - achteraf gezien - onjuiste perceptie omtrent 'taperen' en de beleidsintenties van de Federal Reserve. Voornamelijk in september stegen de rentes hierdoor fors. Deze stijgingen dreigden een risico voor het (economisch) herstel te worden, reden voor de Federal Reserve om eind september de 'tapering' uit te stellen en door te gaan met steunaankopen van obligaties.

De angst voor 'tapering' droeg bij aan kapitaalbewegingen uit de opkomende markten naar de volwassen economieën, al hadden deze bewegingen ook andere redenen. Zo herstelden vooral de volwassen economieën zich en bleef de groei in de opkomende landen achter. Een andere reden voor de kapitaaluitstroom uit de opkomende landen was dat de meeste opkomende landen structurele problemen kennen, bijvoorbeeld een zwakke financiële sector en een voortdurende vermindering van hun concurrentiekracht.

In december waren macro-economische indicatoren in de Verenigde Staten (onder meer ten aanzien van banengroei) reden voor de Federal Reserve te communiceren dat zij in januari 2014 zou starten met de geleidelijke afbouw van het obligatie-aankoopprogramma. Op hetzelfde moment nam de Europese Unie belangrijke besluiten voor het opzetten van een effectieve bankenunie in Europa - met als doel 'besmettingsrisico's' binnen Europa geleidelijk verder te verminderen.

Beleggingen in opkomende landen, zowel aandelen als staatsobligaties, werden met afstand de slechts presterende beleggingscategorie in 2013. Ook de meest kredietwaardige staatsobligaties uit bijvoorbeeld Nederland, Duitsland en de Verenigde Staten daalden in waarde als gevolg van hogere rentes. De rente op tienjaars Duitse staatsobligaties steeg bijvoorbeeld met

een half procentpunt tot 1,8%, terwijl die in Nederland bijna driekwart procentpunt steeg tot 2,1%. De 30-jaars Europese swaprente kwam vanwege een stijging van een half procentpunt uit op 2,7%. Ondanks deze rentestijgingen brachten de beleggingscategorieën bedrijfsobligaties en hoogrentende leningen positieve rendementen als gevolg van dalingen van de credit spreads. Echt grote koerswinsten werden dus behaald op aandelen in de ontwikkelde markten.

Beleggingsbeleid en -rendement

Beleggingsbeleid

De pensioenregelingen van Flexsecurity zijn beschikbarepremieregelingen. Dit betekent dat de beleggingsresultaten direct doorwerken in de waarde van de participaties die de hoogte van het pensioenkapitaal van de deelnemers bepaalt. De beleggingsrendementen komen dus voor rekening van de deelnemers, zowel de actieve als de gewezen. Daarom is een goed doordacht beleggingsbeleid belangrijk voor de deelnemers van Flexsecurity pensioen. Een goede verhouding tussen enerzijds (mogelijk) te behalen rendementen en anderzijds te nemen risico's is het belangrijkste uitgangspunt van dit beleid. De doelstelling van dit beleid is om op de langere termijn goede rendementen tegen een aanvaardbaar risico te realiseren. Daarom is bij de oprichting van Flexsecurity gekozen voor een terughoudend en enigszins risicomijdend beleggingsbeleid. Het beleggingsbeleid kenmerkt zich nog steeds door deze keuze, zij het dat er bij het Pluspensioen sinds 2010 onderscheid gemaakt wordt in te nemen risico's per leeftijdsgroep.

Onderlegger voor het beleggingsbeleid van Flexsecurity vormt de relatie tussen de bezittingen (beleggingen) en de tijdshorizon waarmee de bezittingen (pensioenkapitalen) – waarschijnlijk – te gelde zullen worden gemaakt. Bij een relatief korte tijdshorizon – van toepassing op de pensioenkapitalen van deelnemers aan de Basispensioenregeling en de oudere deelnemers aan de Pluspensioenregeling – wordt relatief risicoloos belegd. Bij een relatief langere tijdshorizon – van toepassing op de pensioenkapitalen van jongere deelnemers aan de Pluspensioenregeling – wordt risicovoller belegd.

Het beleggingsbeleid van het fonds maakt onderscheid in een beleid voor het Basispensioen en een beleid voor het Pluspensioen. Voor laatstgenoemde regeling wordt een life-cycle-mix gehanteerd, met meerdere beleggingsmixen. Bij het Basispensioen is er één beleggingsmix voor alle deelnemers. De beleggingsmixen

van beide regelingen worden alle vormgegeven met behulp van vier subportefeuilles, te weten:

- de liquiditeitenportefeuille, gericht op kapitaalbehoud;
- de vastrentende portefeuille, gericht op het zeker stellen van “pensioeninkoop” met behulp van kortetermijninstrumenten;
- de matchingsportefeuille, gericht op het zeker stellen van “pensioeninkoop” met behulp van langetermijninstrumenten;;
- de rendementsportefeuille, gericht op het behalen van extra rendement (op lange termijn).

Daarnaast is er nog een apart beleggingsbeleid voor het zogeheten Belegd Eigen Vermogen (BEV) van het fonds. Deze beleggingen zijn niet voor risico van de deelnemers, maar voor risico van het fonds. Hieronder wordt nader op de beleggingsmixen en subportefeuilles ingegaan.

Genoemde relatie tussen bezittingen en tijdshorizon van de bezittingen (beleggingen) wordt periodiek geanalyseerd in een ALM-analyse. De resultaten van deze analyse worden ‘vertaald’ in de hoofdlijnen van de richtlijnen voor de beleggingen van beide pensioenregelingen. Deze bevatten onder andere de belangrijkste beleggingskeuzes die gemaakt moeten worden:

- De gewenste indeling van de leeftijdsgroepen voor de Pluspensioenregeling;
- De gewenste vermogenssamenstelling naar beleggingscategorieën per leeftijdsgroep van het Pluspensioen en voor het Basispensioen. Het risicoprofiel van de deze vermogenssamenstelling wordt geanalyseerd in het licht van alle bezittingen en verplichtingen van (de deelnemers van) Flexsecurity, zowel op korte als op lange termijn;
- In hoeverre Flexsecurity de feitelijke beleggingsportefeuille (tijdelijk) wenst af te laten wijken van de strategisch gewenste vermogenssamenstelling;
- Het valutabeleid;
- Het beleid inzake risicobeheersing – voornamelijk met betrekking tot rente-, inflatie- en valutarisico's.

Het beleggingsbeleid nader ingevuld: subportefeuilles

Bij de uitvoering van het jaarlijks op te stellen beleggingsplan staat de “prudent person”-regel centraal. Ofwel: Flexsecurity belegt zoals ‘een goed huisvader dat betaamt’. Deze regel heeft de volgende uitgangspunten:

- De activa worden belegd in het belang van de (gewezen) deelnemers;
- De activa worden zodanig belegd dat de kwaliteit, de veiligheid, de liquiditeit en het rendement van de portefeuille als geheel worden voor zover mogelijk

gewaarborgd. Dit betekent dat de risico- en rendementsprofielen van de leeftijdsgroepen van de Pluspensioenregeling en dat van de portefeuille van de Basispensioenregeling steeds afgestemd moeten zijn op de verplichtingenstructuur van Flexsecurity, iets wat zich in het bijzonder uit in de tijdshorizonnen waarmee pensioenkapitalen te gelde zullen worden gemaakt.

- Bovendien wordt ten behoeve van het Pluspensioen het renterisico (voor een substantieel) deel afgedekt; de mate van afdekking van het renterisico is eveneens afhankelijk van de tijdshorizonnen waarmee pensioenkapitalen te gelde zullen worden gemaakt;
- De activa worden naar behoren gespreid (diversificatie), maar diversificatie is geen doel op zich;
 - Het strategische beleid is bepalend voor het realiseren van de beleggingsdoelstellingen. Tactisch beleid wordt beperkt ingezet, voornamelijk in geval van grote 'dislocaties' op de financiële markten;
 - Financiële markten zijn nagenoeg efficiënt; het 'verslaan' van de markt lukt niet structureel. Passief beheerde beleggingsproducten maken daarom een substantieel deel uit van de subportefeuilles;
 - Complexe structuren worden vermeden. Besturing en beleggingsstrategie moeten bij elkaar liggen: Flexsecurity belegt daarom niet in iets wat het bestuur van het pensioenfonds niet begrijpt.
 - Transparantie en kostenbewustzijn dragen bij aan het beleggingsresultaat.

De te beleggen gelden worden vanuit de leeftijdsgroepen van de Pluspensioenregeling en de totale portefeuille van de Basispensioenregeling in vaste verhoudingen verdeeld over de subportefeuilles. Elke subportefeuille binnen de beleggingsmix heeft haar eigen doelstelling en derhalve haar eigen kenmerken. Door de subportefeuilles per leeftijdsgroep steeds op een verschillende wijze te combineren, ontstaat er per leeftijdsgroep een unieke beleggingsmix. De kenmerken van de subportefeuilles worden hieronder gegeven.

De **liquiditeitenportefeuille** is gericht op het behoud van het kapitaal en bestaat uit beleggingen in:

- geldmarktproducten (vastrentende waarden, waardepapier en deposito's met een looptijd korter dan één jaar;
- kasgeld.

Binnen deze subportefeuille worden nauwelijks tot geen krediet- en renterisico's gelopen.

De **vastrentende portefeuille** is gericht op het behoud van de koopkracht van het pensioenkapitaal ten behoeve van de pensioeninkoop. Rendement is hierbij het

belangrijkste uitgangspunt. Binnen deze subportefeuille wordt belegd in vastrentende waarden met een looptijd van één tot tien jaar. Deze vastrentende waarden bestaan uit:

- staatsobligaties;
- bedrijfsobligaties.

Andersoortige vastrentende waarden met een relatief hoger risicoprofiel (bijvoorbeeld hoogrentende leningen) worden niet in deze subportefeuille opgenomen. Gegeven de beleggingen in deze subportefeuille worden er in de vastrentende portefeuille krediet- en renterisico's gelopen.

De **matchingsportefeuille** is eveneens gericht op het behoud van de koopkracht van het pensioenkapitaal ten behoeve van de pensioeninkoop, ofwel ten behoeve van het zekerstellen van de 'koopkracht' voor het aan te kopen pensioen. Zekerheid is in deze portefeuille het belangrijkste uitgangspunt. Binnen deze subportefeuille wordt belegd in vastrentende waarden en renteswaps (LDI-producten) met relatief lange looptijden – meer dan 20 jaar, oplopend tot 50 jaar. Hierbij wordt gebruik gemaakt van leverage (financiering). De beleggingen in deze subportefeuille bestaan dus uit:

- langlopende staatsobligaties van kredietwaardige eurolanden;
- rentederivaten (swaps);
- liquiditeiten;
- LDI-beleggingsfondsen, beleggend in staatsobligaties, liquiditeiten en renteswaps.

Gegeven de beleggingen in deze subportefeuille wordt in deze subportefeuille voornamelijk renterisico gelopen. Daarnaast is er sprake van tegenpartijrisico, voornamelijk met betrekking tot de partijen waarmee rentederivaten worden aangegaan. Jaarlijks wordt bepaald hoe de matchingsportefeuille wordt ingevuld op basis van de ontwikkeling van en de verwachting ten aanzien van de 'lange rente'.

De laatste subportefeuille is de **rendementsportefeuille**. Het doel van deze subportefeuille is om op langere termijn voor extra rendement op de pensioenkapitalen te zorgen.

De beleggingen in deze subportefeuille bestaan uit:

- aandelen - verdeeld over meerdere regio's in de wereld;
- onroerend goed;
- hoogrentende leningen;
- eventueel hedge funds of andersoortige alternatieve beleggingen.

Binnen deze subportefeuille worden zodoende verschillende zakelijke-waardenrisico's genomen. Daarom

wordt er gespreid belegd in meerdere beleggingscategorieën. De ALM-studie en nadere analyses kunnen uitwijzen hoe deze spreiding het beste vormgegeven kan worden. Jaarlijks wordt bepaald hoe de rendementsportefeuille wordt ingevuld op basis van de verwachte rendementen per beleggingscategorie

Door vier subportefeuilles voor de beleggingen te gebruiken, kunnen de kosten van het vermogensbeheer beperkt worden: in geval een deelnemer over gaat van de ene leeftijdsgroep naar de volgende hoeven niet al zijn beleggingen verkocht te worden en nieuwe beleggingen te worden aangekocht. Alleen de verschillen in de aandelen (wegingsfactoren/verhoudingen) van de verschillende subportefeuilles tussen de ene en de volgende leeftijdsgroep hoeven verwerkt te worden. Bovendien worden alle mutaties die uit de pensioenadministratie volgen, gesaldeerd. Premiestortingen, waardeoverdrachten, afkopen van kleine pensioenen, pensioenexpiraties, overlijdensgevallen, leeftijdsgroepovergangen: alle inkomende en uitgaande mutaties van alle leeftijdsgroepen worden maandelijks gesaldeerd. Op basis van deze saldi wordt vastgesteld welke aan- en verkopen er in de vier subportefeuilles plaats moeten vinden. Deze worden vervolgens uitgevoerd. Door zo te werken, is het aantal wijzigingen dat per maand in de subportefeuilles veel kleiner dan het geval zou zijn als de deelnemers rechtstreeks zouden beleggen.

Op basis van de vaststelling van de waarde van de onderliggende beleggingen wordt iedere maand de 'unitwaarde' per subportefeuille vastgesteld. Voorts is vereist dat elke maand (of elke andere vaste periode die afgesproken wordt) er een herbalancering plaatsvindt: de leeftijdsgroepen en het Basispensioen moeten consequent in vaste verhoudingen beleggen in de subportefeuilles volgens de op dat moment vastgestelde unitwaarden.

Het beleggingsbeleid nader ingevuld: leeftijdsgroepen

De leeftijdsgroepen van het Pluspensioen en de totale portefeuille van het Basispensioen beleggen in verschillende verhoudingen in de genoemde subportefeuilles. De deelnemers beleggen in de leeftijdsgroepen en het Basispensioen aan de hand van 'participaties'. Participaties worden uitgegeven bij de allocatie van gelden door de deelnemers. Dit betreft voornamelijk premiegelden. Op basis van de unitwaarden van de onderliggende subportefeuilles hebben participaties een bepaalde waarde, de 'participatiewaarde'. Deze wordt maandelijks per

leeftijdsgroep vastgesteld en kent een geldigheidsduur van één maand. Het pensioenkapitaal van een deelnemer is gelijk aan de participatiewaarde maal het aantal participaties dat de deelnemer bezit. Een deelnemer kan slechts participaties bezitten in één leeftijdsgroep of in het Basispensioen.

Voor de vaststelling van de beleggingsmixen per leeftijdsgroep worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

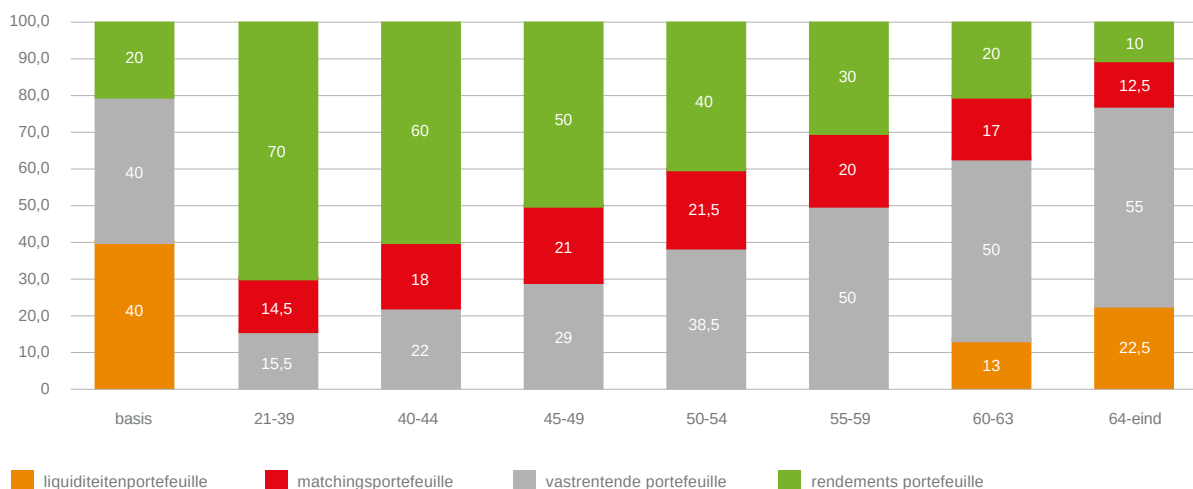
- In het Pluspensioen wordt rekening gehouden met de bestedingsmogelijkheden van het opgebouwde pensioenkapitaal ('het behoud van de 'koopkracht'), zodat op de pensioendatum uitkeringen kunnen worden aangekocht die niet geheel afhankelijk zijn van de markttrentstanden van dat moment;
- 'Aflopend risico bij oplopende leeftijd', gebaseerd op onderbouwde risico- en rendementsveronderstellingen voor de verschillende groepen;
- Het beperken van de neerwaartse risico's om de absolute waarde van de pensioenkapitalen zo goed mogelijk te beschermen. Dit uitgangspunt houdt rekening met het feit dat een groot deel van de deelnemers van Flexsecurity pensioen relatief kort deelnemen aan de regeling en waardeoverdracht plegen naar andere pensioenuitvoerders of na twee jaar afgekocht zal worden.

Deze uitgangspunten zijn vertaald in risicobudgetten per leeftijdsgroep. Hiermee wordt kwantitatief vastgelegd welke mate van beleggingsrisico per leeftijdsgroep aanvaardbaar wordt geacht. Deze risicobudgetten worden weergegeven als de standaarddeviatie van het verwachte beleggingsrendement. De risicobudgetten geven geen absolute zekerheid omtrent toekomstige beleggingsrendementen, maar worden gebruikt om aan te geven wat onder normale marktomstandigheden op de financiële markten de kans op een daling of stijging van de beleggingswaarde van de onderscheiden groepen is. Als vuistregel geldt hierbij dat de beweeglijkheid van de waarde met een kans van 97,5% op een éénjaarsbasis ligt tussen plus of min twee maal het gehanteerde risicobudget. Oftewel: bij een risicobudget (en risicogebruik) van bijvoorbeeld 10% kan de beleggingswaarde normaal gesproken (in 97,5% van de gevallen) binnen jaar tijd met 20% (2 x 10%) stijgen of dalen.

De risicobudgetten worden jaarlijks vastgesteld door het bestuur van Flexsecurity pensioen bij het opstellen van het beleggings(jaar)plan. Vanzelfsprekend kunnen deze budgetten tussentijds worden aangepast, indien het bestuur dit nodig acht.

Allocatie per leeftijdsgroep naar portefeuilles

in %

Beleggingsmix en -resultaten Basispensioen en Pluspensioen

Per pensioenregeling wordt er dus in bepaalde vaststaande verhoudingen belegd in de vier subportefeuilles. Voor 2013 waren deze verhoudingen zoals weergegeven in de grafiek 'Allocatie per leeftijdsgroep naar portefeuilles'.

In de grafiek is duidelijk te zien dat bij de leeftijdsgroepen van het Pluspensioen het aandeel van de rendementsportefeuille afneemt naarmate de deelnemer ouder wordt. Hiervoor komen beleggingen in vastrentende waarden en in de matchingsportefeuille voor in de plaats. Als de deelnemer ouder is dan 60 jaar wordt er ook belegd in de liquiditeitsportefeuille, om zo een deel van zijn opgebouwde kapitaal zonder meer veilig te stellen. Te zien is ook dat bij overgang van de ene leeftijdsgroep naar de volgende de beleggingsmix niet heel drastisch wijzigt: geleidelijk worden meer defensievere beleggingen opgenomen. Tot en met 2012 waren het bij het Pluspensioen vijf leeftijdsgroepen. Vanaf 2013 zijn dit er zeven; door de leeftijdsgroepen '40-49 jaar' en '60 jaar en ouder' te splitsen, zijn de overgangen nog geleidelijker van aard geworden en is de kans op een beter pensioenresultaat toegenomen.

Bij het Basispensioen is het behoudende karakter van de beleggingsmix zichtbaar: 40% wordt belegd in liquiditeiten, 40% in vastrentende waarden en 20% in de rendementsportefeuille. Naast de beleggingsmixen per leeftijdsgroep wordt in het beleggingsplan jaarlijks vastgesteld wat de samenstelling van de subportefeuilles

moet zijn, verdeeld naar beleggingscategorieën. De voor 2013 bepaalde samenstelling is opgenomen in onderstaande tabel.

Strategische beleggingsmix per subportefeuille 2013

	normweging	minimum	maximum
Liquiditeitsportefeuille			
Liquiditeiten	100,0	0,0	100,0
Vastrentende portefeuille			
Staatsobligaties	65,0	55,0	75,0
Bedrijfsobligaties	35,0	25,0	45,0
Matchingsportefeuille			
LDI-producten	55,0	0,0	100,0
Liquiditeiten	45,0	0,0	100,0
Staatsobligaties	0,0	0,0	100,0
Rendementsportefeuille			
Aandelen ontwikkelde landen	40,0	32,0	48,0
- Wereld	10,0	7,5	12,5
- Europa	18,0	14,5	21,5
- Verenigde Staten	12,0	9,5	14,5
- Japan	0,0	0,0	2,5
Aandelen opkomende landen	30,0	24,0	36,0
- Wereld	22,5	18,0	27,0
- Azië exclusief Japan	7,5	5,0	10,0
Onroerend goed	15,0	12,5	17,5
- Genoteerd onroerend goed Europa	0,0	0,0	0,0
- Genoteerd onroerend goed wereld	0,0	0,0	0,0
- Niet-genoteerd onroerend goed	15,0	12,0	18,0
Tactische assetallocatie	5,0	2,5	7,5

De in de tabel vermelde percentages zijn de normwelingen die per subportefeuille van toepassing zijn. Wat uiteindelijk de verhouding tussen de verschillende beleggingscategorieën en tussen de verschillende subportefeuilles is, is geheel afhankelijk van de samenstelling van de deelnemerspopulatie en de gestorte gelden ten behoeve van deze deelnemers. De monitoring en sturing van de beleggingen geschiedt dan ook op subportefeuilleniveau: de verhoudingen en de behaalde rendementen van het totaal zijn enkel uitkomsten van wat er in de subportefeuilles gebeurt. Flexsecurity kent dan ook geen benchmarks op het niveau van het totaal van het belegd vermogen.

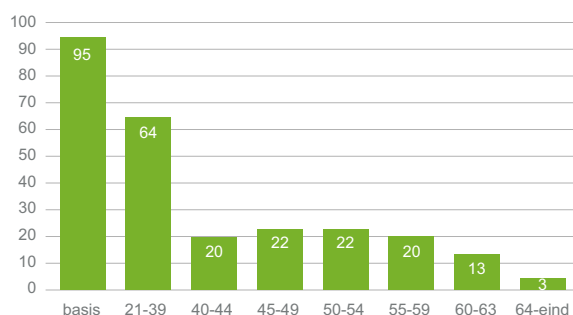
Dit neemt niet weg dat in 2013 is de waarde van het belegd vermogen van Flexsecurity wederom is toegenomen. Afgerond is de waarde per einde 2013 € 276 miljoen. Hiervan betreft € 16 miljoen het Belegd Eigen Vermogen en is € 260 miljoen van de deelnemers aan het Basis- en het Pluspensioen. De ontwikkeling van de waarde van het belegd vermogen in de laatste vijf jaar is opgenomen in onderstaande grafiek. Hierin is duidelijk te zien dat de waarde van de bij het Pluspensioen behorende beleggingen blijft stijgen, terwijl de waarde van de beleggingen van het Basispensioen daalt. Dit komt enerzijds door de hogere premiestortingen die er bij het Pluspensioen nu eenmaal gedaan worden - in vergelijking tot het Basispensioen, maar anderzijds vooral door het feit dat bij het Basispensioen heel veel kleine pensioenen worden afgekocht. Ook worden bij overgang van deelname aan het Basispensioen naar het Pluspensioen de inzake het Basispensioen opgebouwde pensioenkapitalen overgeheveld naar het Pluspensioen. Zodoende gaat er inzake het Basispensioen meer geld het fonds uit dan dat er binnenkomt. In de grafiek is ook te zien dat het Belegd Eigen Vermogen fors in omvang is toegenomen in 2013. Dit is niet het gevolg van goede

beleggingsrendementen, maar komt simpelweg door het feit dat in 2013 enkele miljoenen euro's van de algemene reserve van Flexsecurity zijn overgeheveld van de spaarrekening naar het Belegd Eigen Vermogen. Door de algemene reserve te beleggen ontwikkelt deze zich naar verwachting meer in lijn met de waarde van de beleggingen van het Basis- en het Pluspensioen en blijft de algemene reserve op peil.

Ten gevolge van de inrichting van de beleggingen met leeftijdsgroepen en subportefeuilles is de samenstelling van de beleggingen op twee manieren te tonen. In onderstaande grafieken zijn de beleggingen van het Basis- en het Pluspensioen (dus niet het Belegd Eigen Vermogen) - op hoofdlijnen, met op miljoenen afgeronde bedragen - verdeeld naar subportefeuille en verdeeld naar leeftijdsgroep (per einde 2013).

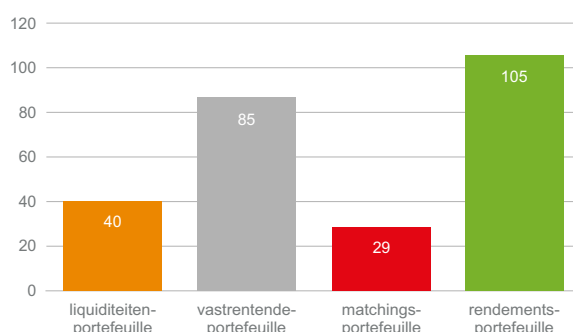
Belegd vermogen per leeftijdsgroep

in miljoenen €

Belegd vermogen per subportefeuille

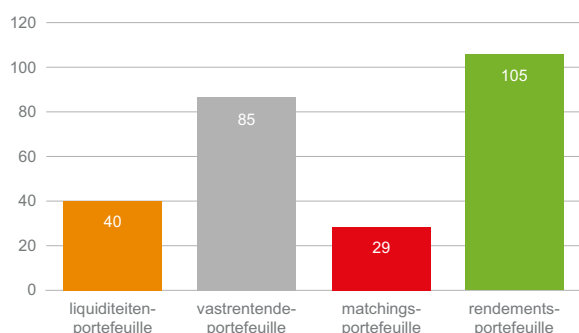
in miljoenen €

Geconcludeerd kan worden dat de rendementsportefeuille de grootste portefeuille is, iets wat voornamelijk voortkomt uit het feit dat de bij het Pluspensioen de (beleggings)leeftijdsgroep '21-39 jaar'

Belegd vermogen per subportefeuille

in miljoenen €

relatief groot is. De vastrentende portefeuille is de op een na grootste subportefeuille: met name het Basispensioen zorgt ervoor dat de portefeuille een grote omvang heeft. Tevens kan vastgesteld worden dat ruim 15% van de beleggingen die voor risico van de deelnemers komen, is belegd in de liquiditeitenportefeuille - bestaande uit kasgeld en uit beleggingen in geldmarktfondsen.

De samenstelling van de beleggingen verdeeld naar subportefeuilles en beleggingscategorieën aan het eind van 2013 is opgenomen in onderstaande tabel.

Samenstelling beleggingen per subportefeuille per beleggingscategorie ultimo 2013

beleggingscategorie	vermogensbeheerders	2013	in % (port.)	in % (totaal)
Liquiditeitenportefeuille		40.481	100,0	15,5
Liquiditeiten	-	106	0,3	0,0
Geldmarktbeleggingsfondsen	Insight Investment, JP Morgan	40.375	99,7	15,5
Vastrentende portefeuille		85.841	100,0	33,0
Staatsobligaties	Kempen & Co., Northern Trust	54.955	64,0	21,1
Bedrijfsobligaties	Blackrock, iShares, Legal & General, Standard Life	30.140	35,1	11,6
Liquiditeiten	-	746	0,9	0,3
Matchingsportefeuille		29.060	100,0	11,2
LDI-producten	Insight Investment	12.047	41,5	4,6
Liquiditeiten	-	4.679	16,1	1,8
Geldmarktbeleggingsfondsen	Insight Investment, JP Morgan	12.334	42,4	4,7
Staatsobligaties	-	-	-	-
Rendementsportefeuille		105.085	100,0	40,4
Aandelen ontwikkelde landen		42.610	40,5	16,4
- Wereld	Russell Acadian, Skagen	10.609	10,1	4,1
- Europa	IPM RAFI, Montanaro, Vanguard	19.288	18,4	7,4
- Verenigde Staten	IPM RAFI, Vanguard	12.713	12,1	4,9
- Japan	-	-	0,0	0,0
Aandelen opkomende landen		31.823	30,3	12,2
- Wereld	IPM RAFI, T-Rowe Price, Vanguard	23.183	22,1	8,9
- Azië exclusief Japan	Northern Trust, T-Rowe Price	8.640	8,2	3,3
Onroerend goed		15.312	14,6	5,9
- Genoteerd onroerend goed Europa	BNP Paribas	5.529	5,3	2,1
- Genoteerd onroerend goed wereld	-	-	0,0	0,0
- Niet-genoteerd onroerend goed	CBRE	9.783	9,3	3,8
Tactische assetallocatie	Kempen & Co.	5.551	5,3	2,1
Hoogrentende leningen	Brigade, Golden Tree, Stone Harbor	10.475	10,0	4,0
Liquiditeiten	-	(662)	(0,6)	(0,3)
Valutaderivaten	-	(24)	(0,0)	(0,0)
Totaal beleggingen (deelnemers)		260.467		100,0

Te zien is dat de beleggingen zeer gespreid zijn over de verschillende beleggingscategorieën. De grote spreiding is aangebracht om het neerwaarts risico te beperken ('niet alle eieren in één mandje'). Daarnaast zijn niet alle beleggingscategorieën niet elk jaar even succesvol. Staatsobligaties vormen de grootste beleggingscategorie bij Flexsecurity, 21,1% van het belegde vermogen is hierin

belegd. Daarnaast is er bijvoorbeeld per saldo 28,6% van het totale belegd vermogen van de deelnemers aan het Basis- en het Pluspensioen bijvoorbeeld belegd in aandelen. Per leeftijdsgroep van het Pluspensioen is dit percentage een andere; ook het Basispensioen kent een andere allocatie. De beleggingsrendementen zijn per leeftijdsgroep dan ook verschillend. De rendementen van

2013 staan vermeld in het tweede hoofdstuk van dit jaarverslag. Hierop wordt in dit hoofdstuk niet meer ingegaan. Hieronder worden de rendementen per subportefeuille behandeld. Rendementen die uiteindelijk de gerealiseerde beleggingsrendementen per leeftijdsgroep bepalen.

In de tabel is een post van € 1,6 miljoen aan op de balansdatum openstaande beleggingstransacties niet meegenomen. Dit verklaart het verschil van de totaalwaarde van de in deze tabel opgenomen beleggingen (€ 260,5 miljoen) en de waarde van de beleggingen voor risico van de deelnemers, zoals gepresenteerd in de jaarrekening 2013 van Flexsecurity (€ 262,1 miljoen).

De in 2013 per subportefeuille behaalde rendementen - in vergelijking met hun benchmarks - laten zich samenvatten in de tabel 'Beleggingsrendementen 2013 per subportefeuille'. In de grafiek zijn de behaalde rendementen per kwartaal opgenomen. Hierin is te zien dat kwartaal 2 van 2013 een slecht kwartaal voor beleggers was. In de andere kwartalen haalde de rendementsportefeuille positieve rendementen.

De beleggingen in de rendementsportefeuille hebben het meeste bijgedragen aan het positieve beleggingsresultaat in 2013. Alleen in deze subportefeuille werden (grotere) positieve rendementen gerealiseerd, met name in de categorie 'aandelen' en in de categorie 'tactische assetallocatie'. Door de algemene rentestijging in 2013 daalden de waarde van vastrentende beleggingen.

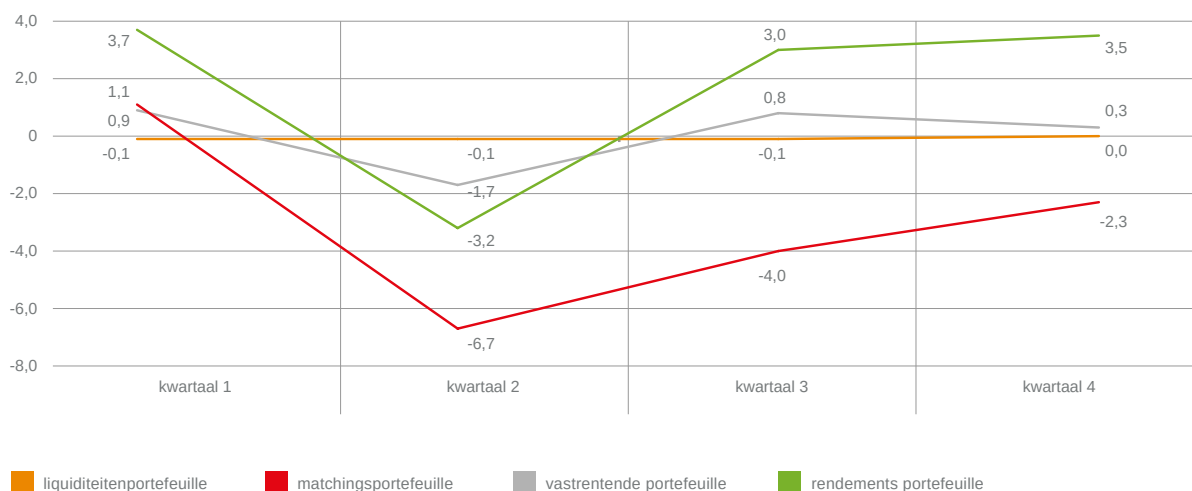
Beleggingsrendementen 2013 per subportefeuille

	realisatie	benchmark	verschil
Liquiditeitenportefeuille	0,0	(0,1)	0,1
Vastrentende portefeuille	(0,4)	(0,2)	(0,2)
Staatsobligaties + bedrijfsobligaties	(0,3)	(0,2)	(0,1)
Liquiditeiten	-	-	-
Matchingsportefeuille	(11,0)	(14,1)	3,1
Rendementsportefeuille	7,4	7,9	(0,5)
Aandelen	8,3	10,3	(2,0)
Onroerend goed	0,8	0,9	(0,1)
Tactische assetallocatie	20,8	7,3	13,5
Hoogrentende leningen	(8,1)	(6,6)	(1,5)

Hierdoor werden in de vastrentende portefeuille en in de matchingsportefeuille negatieve rendementen behaald. De matchingsportefeuille deed het wel beter dan haar benchmark. In deze subportefeuille staat het resultaat echter niet voorop: deze portefeuille is erop gericht de koopkracht van het pensioenkapitaal te behouden, zodat de deelnemers in staat zijn, ondanks rente-ontwikkelingen, eenzelfde pensioenuitkering aan te kopen op de pensioeningangsdatum. In geval de rente stijgt, daalt de waarde van de matchingsportefeuille, maar wordt tegelijkertijd de aankoop van pensioenuitkeringen in beginsel goedkoper, waardoor nog steeds eenzelfde pensioen kan worden gekocht. De matchingsportefeuille is samengesteld uit LDI-fondsen van Insight Investment

Rendementen per subportefeuille per kwartaal

in %

en uit geldmarktfondsen van Insight Investment en JP Morgan. Binnen de LDI-fondsen wordt belegd in staatsobligaties en rentederivaten, binnen de geldmarktfondsen in waardepapier en deposito's met looptijden korter dan één jaar.

De rendementsportefeuille bleef echter wel achter bij haar benchmark. Met name in de categorie 'aandelen' was dit het geval. Ingeval deze nader geanalyseerd worden, blijkt dat zowel de rendementen op beleggingen in aandelen in de opkomende landen als in aandelen in ontwikkelde landen minder waren dan hun benchmarks. De aandelen in opkomende landen kenden een negatief rendement (-/- 7,4%). Dit rendement was dus nog lager dan hun benchmark (-/- 5,5%). Bij de aandelen in ontwikkelde landen zijn deze percentages + 21,5% respectievelijk + 23,3%. In de opkomende landen deden met name de aandelenbeleggingen bij T-Rowe Price (een actieve belegger) en IPM RAFI (een semi-passieve belegger) het niet goed. Maar ook de resultaten bij passieve belegger Vanguard bleven achter bij de benchmark. Ondanks dat deze laatste feitelijk niets anders doet dan het volgen van de benchmark, haalt hij de benchmark niet; kosten staan dit in de weg. In de ontwikkelde markten is het actieve belegger Skagen die in negatieve zin opvalt. Zijn Global Fund behaalde weliswaar van + 14,9%, maar de benchmark deed 21,2%. Een fors verschil derhalve. Desalniettemin houdt Flexsecurity dit aandelenbeleggingsfonds in portefeuille: het langjarig gemiddelde van dit fonds is goed te noemen en één jaar underperformance is niet direct aanleiding om het fonds uit de portefeuille te verwijderen. Opvallend is verder dat het Europe Fund én het US Fund van IPM RAFI grote outperformances ten opzichte van de benchmarks behaalden. De door deze vermogensbeheerder gehanteerde beleggingsstrategie (op basis van fundamental indexation) pakte dus goed uit in de ontwikkelde markten in Europa en Amerika, maar niet in de opkomende landen.

Een andere tegenvaller in de rendementsportefeuille betrof de opname van hoogrentende leningen in deze subportefeuille. In deze categorie wordt zowel in leningen van bedrijven als van opkomende landen belegd, aan de hand van beleggingsfondsen van vermogensbeheerder Stone Harbor. Deze beheerder verwachtte stabiele economische groei in de opkomende landen, een verwachting die niet is uitgekomen. Positieve uitschieter in de rendementsportefeuille is het tactische-assetallocatiefonds van Kempen. Door tactisch in te spelen op marktontwikkelingen wist dit fonds gedurende het jaar een zeer goed resultaat neer te zetten: + 20,8%. Samenvattend kan geconcludeerd worden dat per saldo

het selectie-effect binnen de rendementsportefeuille negatief was: KCM heeft geen gelukkige hand gehad in het selecteren van de juiste vermogensbeheerders voor deze subportefeuille in 2013. Met name de zogeheten actieve beheerders deden het minder goed; reden voor Flexsecurity om de mate van actief beheer binnen de subportefeuilles in beginsel verder te beperken in de nabije toekomst.

De vastrentende portefeuille presteerde ook slechter dan haar benchmark. Een resultaat dat voornamelijk op het conto kan worden geschreven van de categorie bedrijfsobligaties, waarin de beleggingen in het bedrijfsobligatiesfonds van iShares duidelijk slechter presteerde dan de benchmark. Een vergelijkbaar fonds van Standard Life deed het veel beter. Ook de staatsobligatiesfondsen van Kempen en Northern Trust presteerden naar behoren.

De liquiditeitenportefeuille bestaat feitelijk uit twee geldmarktfondsen, zijnde dezelfde als die van de matchingsportefeuille - die van Insight Investment en JP Morgan. Gegeven de lage rentestand mag hiervan niet veel rendement verwacht worden. De subportefeuille is vooral gericht op het behoud van het kapitaal, niet op rendement. Overzichten van de grootste beleggingen in de verschillende categorieën zijn opgenomen in de jaarrekening. Met betrekking tot de beleggingen van het Basispensioen en het Pluspensioen in 2013 kan gezegd worden dat het behaalde rendement voornamelijk bepaald is door de keuzes die er ten aanzien van het beleggingsbeleid voor deze twee pensioenregelingen gemaakt zijn. Daarnaast blijft het rendement van de rendementsportefeuille licht achter bij de benchmark: selectie-effecten zijn hier de oorzaak van.

Kwartaalberichten

De beleggingsrendementen worden maandelijks verwerkt in de participatiewaarden. De participatiewaarden bepalen mede de hoogte van de pensioenkapitalen van de deelnemers van Flexsecurity. De actuele participatiewaarden staan op de website van het fonds. Op de website worden ook kwartaalberichten gepubliceerd. Deze berichten geven een korte, bondige toelichting over het behaalde rendement, de ontwikkeling van de participatiewaarde en de samenstelling van de beleggingsmix per leeftijdsgroep van het Pluspensioen. Hiermee kunnen deelnemers op een relatief eenvoudige wijze kennisnemen van de beleggingresultaten die de hoogte van hun pensioen beïnvloeden. Een voorbeeld van een dergelijk kwartaalbericht is in deze paragraaf opgenomen. Zie verder www.flexsecuritypensioen.nl.

Uw pensioen

Uw pensioenregeling is gebaseerd op beleggingen. Met de waarde van deze beleggingen bouwt u pensioenkapitaal op. Gaat u met pensioen, dan koopt u met het opgebouwde pensioenkapitaal uw levenslange pensioenuitkering aan. Raadpleeg uw meest recente uniforme pensioenoverzicht, UPO, voor de hoogte van uw opgebouwde pensioenkapitaal en een indicatie van de verwachte pensioenuitkering.

Beleggen voor uw horizon

Omdat iedereen op een ander moment met pensioen gaat, stemmen we het beleggingsbeleid af op de duur tot uw pensioendatum. Dus uw horizon. Dit doen we door te werken met 7 leeftijdsgroepen. Per leeftijdsgroep, bepalen we de optimale risico- en rendementsverhouding. Naarmate u ouder wordt passen we de risico- en rendementsverhoudingen automatisch voor u aan.

Uw beleggingsmix

Uw beleggingsmix bepalen we via twee beleggingscategorieën; vastrentende waarden en zakelijke waarden. Op de achterzijde kijkt u door de portefeuilles heen en ziet u de huidige invulling van uw beleggingsmix.

Gefaseerd beleggen

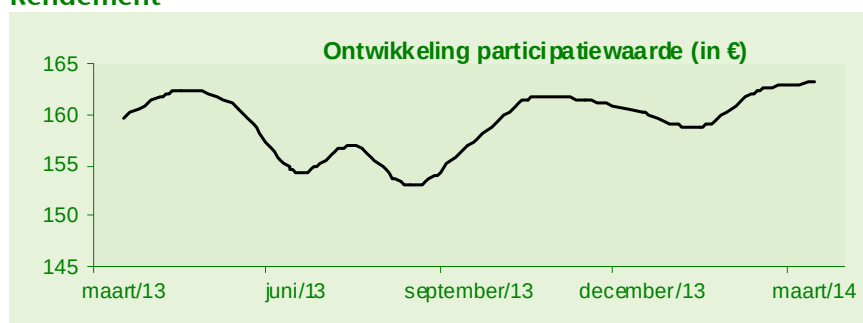
In het begin van uw pensioenopbouw belegt u voornamelijk in zakelijke waarden, zoals aandelen en onroerend goed met als doel een hoger rendement te behalen. Uw vermogensbeheerder stemt de exacte mix af op de beleggingscategorieën waarvoor zij een hoger rendement verwacht.

Toch hoort bij een hoger rendement een hoger risico wat kan leiden tot waardedaling. Zit u ver weg van uw pensioendatum, dan biedt de lange looptijd gelegenheid om te herstellen van een eventuele waardedaling en zelfs te profiteren als de koers weer stijgt. Daarom bouwen we het risico gefaseerd af zodat zakelijke waarden een steeds kleiner deel van uw pensioenkapitaal uitmaken.

Afnemend risico

Naarmate uw pensioendatum nadert, belegt u voor een steeds groter gedeelte in vastrentende waarden, zoals staats- en bedrijfsobligaties en liquiditeiten. Hiermee bouwen we het beleggingsrisico af zodat de zekerheid over de hoogte van uw pensioenkapitaal toeneemt.

Rendement*

*De waarde van uw beleggingen kan fluctueren. In het verleden behaalde resultaten bieden geen garantie voor de toekomst.

Kerngegevens

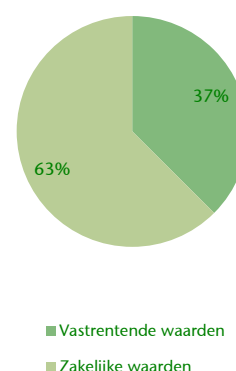
Participatiewaarde¹: € 163,21

Rendement laatste kwartaal: 1,9%

Rendement dit jaar: 1,9%

Vermogensbeheerder: Kempen Capital Management

Vermogensverdeling inclusief actieve allocatie

¹Een participatiewaarde drukt de ontwikkeling van het rendement uit en wordt berekend door de totale waarde van de beleggingen te delen door aantal participaties van het fonds.

Rendement participaties²

Rendement	kwartaal	dit jaar
Leeftijdsgroep 1	1,9%	1,9%

Toelichting

Door de positieve ontwikkelingen van aandelenmarkten hebben de beleggingen in zakelijke waarden dit kwartaal positief bijgedragen. Door de gedaalde rente, droegen ook de beleggingen in vastrentende waarden positief bij aan het rendement.

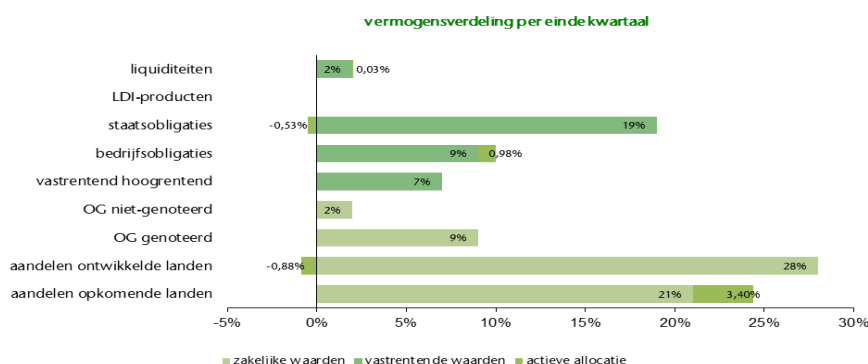
Markontwikkelingen

Het jaar 2014 kende een lastige start voor aandelen. De onrust in opkomende landen in combinatie met een aantal tegenvallende economische indicatoren in de VS deden het sentiment geen goed. Desondanks wisten de aandelenmarkten toch het kwartaal positief te eindigen, waarbij alleen aandelen van opkomende landen licht in de min eindigden.

De vastrentende markten begonnen het eerste kwartaal met het idee dat het economisch herstel zou leiden tot hogere obligatierentes. De feitelijke rentebeweging was echter omlaag. Er waren verschillende redenen waarom de obligatierente daalde. Wat de overhand leek te hebben, was dat teveel beleggers gepositioneerd waren voor een hogere rente. Andere factoren waren de politieke onrust rond de Krim en economische cijfers. De economische cijfers waren zeker niet slecht, maar vielen over het algemeen wat tegen ten opzichte van de marktverwachtingen.

Door de gedaalde rente presteerden alle Europese staatsobligatiemarkten positief. De performance van de niet-kernmarkten in euro-staatsobligaties was het meest indrukwekkend en zal naar verwachting steun blijven ondervinden van het soepele monetaire beleid in de eurozone.

Uw beleggingsmix

Vragen?

Hebt u vragen over het deelnemersbericht of uw pensioenregeling? Neem dan contact op via telefoonnummer 088 - 116 24 02

Disclaimer

Flexsecurity pensioen is juridisch bekend als Stichting Pensioenfonds Flexsecurity, statutair gevestigd in Amsterdam en ingeschreven in het handelsregister van de Kamer van Koophandel onder nummer 3411370. Flexsecurity pensioen is een ondernemingspensioenfonds en treedt op als pensioenuitvoerder van de pensioenregelingen van de onder Randstad Groep Nederland bv ressorterende bedrijven die werknemers ter beschikking stellen van opdrachtgevers. Flexsecurity pensioen voert de pensioenregelingen uit die in de CAO voor Uitzendkrachten van toepassing zijn verklaard, als ook de pensioenregeling die is opgenomen in de CAO voor Medewerkers van Payroll-Ondernemingen. Het betreft alle pensioenregelingen op basis van een beschikbare premiesystematiek. Meer informatie is te vinden op www.flexsecuritypensioen.nl.

Uitsluiting aansprakelijkheid

Iedere aansprakelijkheid voor eventuele schade – direct dan wel indirect – ten gevolge de informatie die in dit document wordt vermeld, wordt door de Stichting Pensioenfonds Flexsecurity uitdrukkelijk afgewezen. Aan de in dit document verstrekte informatie kunnen niet zonder meer rechten ontleend worden.

² Op basis van participatiewaarde

Belegd Eigen Vermogen

Het Belegd Eigen Vermogen (BEV) betreft het grootste deel van de algemene reserve van Flexsecurity. Dit vermogen komt niet direct toe aan de deelnemers, maar is feitelijk van het pensioenfonds. Het BEV is in 2013 fors gegroeid als gevolg van stortingen, zijnde de overheveling van gelden van de spaarrekening van Flexsecurity naar

de beleggingen die door KCM beheerd worden. In 2013 is er voor € 8,7 miljoen overgeheveld. Deze gelden gekoppeld aan een klein negatief beleggingsresultaat, zorgen ervoor dat ultimo 2013 de hoogte van het BEV € 16,0 miljoen is (2012: € 7,3 miljoen). De samenstelling van deze zestien miljoen euro is opgenomen in onderstaande tabel.

Samenstelling belegd eigen vermogen ultimo 2013

beleggingscategorie	vermogensbeheerders	2013	in %
Liquiditeiten	-	34	0,2
Geldmarktbeleggingsfondsen	Insight Investment, JP Morgan	7.891	49,4
Staatsobligaties	Kempen & Co., Northern Trust	8.053	50,4
Totaal belegd eigen vermogen		15.978	100,0

Het eigen vermogen wordt zeer behoudend belegd. Voor de helft bestaat het uit geldmarktfondsen, voor de andere helft uit beleggingen in vastrentende waarden, zijnde staatsobligaties. Door de algemene rentedaling is het beleggingsrendement van het BEV in 2013 licht negatief geweest.

Rapportage van de visitatiecommissie

Algemeen

De Visitatiecommissie van Flexsecurity heeft haar eerste visitatie uitgevoerd in oktober-december 2013. De visitatie beslaat de periode van het vierde kwartaal 2009 tot en met het vierde kwartaal 2013. Op 21 januari 2014 is het rapport van de Visitatiecommissie beschikbaar gekomen en besproken met het bestuur van Flexsecurity. Uit dit rapport is de samenvatting opgenomen in dit jaarverslag.

Samenvatting

Deze rapportage bevat de bevindingen van de visitatiecommissie (hierna: de VC) naar aanleiding van het intern toezicht op het functioneren van het bestuur van de Stichting Pensioenfonds Flexsecurity over het vierde kwartaal van 2009 tot en met het derde kwartaal van 2013.

De VC heeft vastgesteld dat het pensioenfonds, evenals dat tijdens de vorige visitatie het geval was, erg in beweging is. In 2013 heeft het bestuur een aantal grote projecten zoals het zich laat aanzien, met succes uitgevoerd, namelijk de transitie van de pensioenadministratie naar AZL en van het vermogensbeheer van het Basispensioen naar Kempen Capital Management, het inschakelen van AssetCare voor de controle op de beleggingen en de overstap van een 5-klassensysteem op een 7-klassensysteem voor het life-cycle-beleggen.

Open staat nog de invulling van een bestuursmodel, na voorlopig afzien van een PPI, dat past bij het fonds en in overeenstemming is met de Wet versterking bestuur pensioenfonds. De VC is van mening dat het bestuur op een adequate wijze heeft geanticipeerd op deze ontwikkelingen nu daarover voor het eind van dit jaar een definitieve beslissing genomen zal worden.

De VC is van mening dat het bestuur voor het merendeel van zijn bestuurstaken voor het fonds 'in control' is. Dit komt met name tot uitdrukking in de wijze waarop de bovengenoemde strategische projecten in 2012 zijn gerealiseerd, het risicomanagement op lange termijn wordt uitgevoerd en de organisatiestructuur, met een goed functionerende beleggingsadviescommissie en verantwoordingsorgaan. Omdat AZL als uitvoeringsorganisatie pas enige maanden betrokken is bij het fonds, is meer tijd nodig om de uitbesteding van de werkzaamheden aan AZL en de monitoring daarvan door het bestuur te kunnen beoordelen. De eerste indruk van de VC is positief.

Het bestuur heeft het plan om in overleg met AZL meer digitale pensioencommunicatie tussen het fonds en de deelnemers tot stand te brengen die ook past binnen de reeds bestaande digitale communicatie tussen werkgever en de werknemers. De VC is van mening dat dit kan resulteren in een aanzienlijke efficiëncyslag. De VC beveelt het bestuur aan om daarbij ook de mogelijkheid van frequentere communicatie over de opgebouwde beleggingswaarde voor het pensioen te betrekken.

De VC heeft vastgesteld dat het bestuur, daarbij ondersteund door de beleggingsadviescommissie, in de visitatieperiode de beleggingsresultaten nauwlettend heeft gevolgd en in dat kader besloten heeft om tot meer passief beleggen over te gaan. Op grond van de beschikbare gegevens constateert de VC dat het bestuur ruime aandacht heeft voor de risico's, ook op langere termijn.

De directie van het pensioenbureau heeft een belangrijke taak binnen het fonds. De VC beveelt het bestuur aan om bij de keuze voor de bestuursstructuur de taken en bevoegdheden van de directie opnieuw te bezien en vast te leggen in verband met mogelijke mandaatverlening, de continuïteit en back-up.

De visitatiecommissie:

Mw. mr M. Meijer-Zaalberg (voorzitter)
Drs. J.C.F.M. Nuyens RA
Prof. dr. D. Swagemans

Reactie van het bestuur op de rapportage van de visitatiecommissie

Het bestuur is de visitatiecommissie zeer erkentelijk voor de tijd en aandacht die zij in haar laatste visitatie gestoken heeft. Het bestuur dankt de commissie voor het feitelijk positieve oordeel dat in de rapportage gegeven wordt. De rapportage is door het bestuur doorgestuurd naar het Verantwoordingsorgaan.

Hoewel deze in bovenstaande samenvatting niet zichtbaar zijn, doet de visitatiecommissie in haar rapportage veertien concrete aanbevelingen aan het bestuur. Deze aanbevelingen zijn zeer nuttig: het bestuur heeft deze dan ook op zijn actielijst geplaatst en de meeste hiervan inmiddels opgevolgd. Ook het Verantwoordingsorgaan is door het bestuur op de hoogte gesteld over de opvolging van deze aanbevelingen.

Met betrekking tot het laatste door de visitatiecommissie punt over de directie van het fonds: de concretisering van het nieuwe bestuursmodel en de rol van de directie van het pensioenbureau in dezen, is beschreven in het derde hoofdstuk van dit jaarverslag. Ook is hier meer te vinden over de ideeën voor digitale communicatie.

Na implementatie van het nieuwe bestuursmodel - vanaf 1 juli 2014 - is het de bedoeling dat de visitatiecommissie jaarlijks een visitatie zal uitvoeren. Het bestuur zal in het derde kwartaal van 2014 in overleg treden met de visitatiecommissie om het moment van de volgende visitatie bepalen. Het ligt voor de hand dat deze visitatie plaatsvindt, zodra het nieuwe bestuursmodel zich in de praktijk ook echt gevormd heeft. Dus op het moment dat het samenspel van het nieuwe bestuur, het op te richten belanghebbendenorgaan en de visitatiecommissie realiteit is.

Rapportage van het verantwoordingsorgaan

Verslag en oordeel verantwoordingsorgaan inzake de jaarrekening 2013 en het handelen van het bestuur

Dit is het laatste verslag van het Verantwoordingsorgaan van de Stichting Pensioenfonds Flexsecurity. De veranderde wetgeving heeft het mogelijk gemaakt om met een andere bestuurlijke structuur te kunnen gaan werken. Hiervoor is ook gekozen. Hierdoor komt het Verantwoordingsorgaan per 1 juli 2014 te vervallen. Het orgaan heeft in de loop van zijn bestaan in wisselende samenstelling gefunctioneerd. Het heeft zich ingespannen om een goed en gewogen oordeel te geven over het handelen en de verslaglegging van het bestuur. Hierbij heeft het VO kunnen beschikken over alle benodigde informatie zowel schriftelijk als mondeling om haar taak goed uit te voeren. Wij danken hiervoor het bestuur en de directie van de Stichting Pensioenfonds Flexsecurity Randstad, en in het bijzonder Ronald Ganzeboom.

Het Verantwoordingsorgaan herkent en erkent de grote inspanningen die het bestuur en de directie hebben gepleegd om de overgang van Nationale Nederlanden naar AZL als uitvoerder van het pensioenfonds Flexsecurity zo soepel mogelijk en foutloos te laten plaatsvinden. Dit ook naar oordeel van de begeleidende onafhankelijke accountant. Het Verantwoordingsorgaan dankt de bestuurders en de directie voor deze succesvolle inspanningen.

Het Verantwoordingsorgaan heeft in maart 2014 een uitgebreide uitleg van een vertegenwoordiging van Kempen Capital Management gekregen over het beleggingsmodel dat gehanteerd wordt voor Flexsecurity. Deze sessie heeft in de ogen van de leden van het Verantwoordingsorgaan veel nut gehad en de kennis en kunde van het orgaan significant vergroot.

Jaarverslag en jaarrekening Flexsecurity

Het Verantwoordingsorgaan van Stichting Pensioenfonds Flexsecurity (SPF) heeft in het kader van zijn taakuitoefening kennis genomen van het conceptjaarverslag en de jaarrekening 2013 van de Stichting Pensioenfonds Flexsecurity.

In het overleg met het bestuur en het VO-SPF, dat conform het Reglement Verantwoordingsorgaan elk boekjaar minimaal eenmaal wordt gehouden, zijn de volgende onderwerpen behandeld:

- Nieuwe bestuursvorm;
- Beleggingen;

- Het eigen vermogen van het SPF;
- Performance vermogensbeheerder Kempen Capital Management;
- Boekhoudkundige verantwoording overgang Nationale Nederlanden naar AZL;
- De aanbevelingen Visitatiecommissie;
- De borging van procedures rondom geschillen en klachten in de overgangssituatie naar de nieuwe bestuursvorm;
- Communicatie.

Oordeelsvorming

Ter realisatie van zijn taken heeft het verantwoordingsorgaan SPF:

- overlegd met vertegenwoordiging van de directie op een tweetal gelegenheden;
- de beschikking gehad over de verslagen van de bestuursbijeenkomsten in 2013;
- vooroverleg gevoerd met de directie van het SPF op 12 juni 2014;
- de gelegenheid gekregen aan de hand van het conceptjaarverslag 2013 op 16 juni 2014 met het bestuur -aan de hand van de binnen het Verantwoordingsorgaan vooraf besproken vragen - van gedachten te wisselen. Hierdoor heeft het Verantwoordingsorgaan van Stichting Pensioenfonds Flexsecurity de activiteiten van het bestuur kunnen volgen en is er gelegenheid geweest hierover kritische vragen te stellen. Deze vragen zijn naar mening van het Verantwoordingsorgaan tijdens dit overleg in voldoende mate beantwoord.

Tevens heeft een drietal vertegenwoordigers van het Verantwoordingsorgaan input gegeven voor de rapportage van de Visitatiecommissie, in de periode oktober - november 2013.

Kanttekening: de oordeelsvorming heeft ook dit jaar onder tijdsdruk plaats moeten vinden, waardoor het Verantwoordingsorgaan niet compleet heeft kunnen overleggen. Hierbij is er tot grote spijt van de leden die de deelnemers vertegenwoordigen, geen input geleverd door de leden van het Verantwoordingsorgaan die de werkgever vertegenwoordigen.

Gelet op de bevindingen, het overleg en de overlegde stukken, is het verantwoordingsorgaan van de Stichting Pensioenfonds Flexsecurity van oordeel dat het bestuur zijn taken in 2013 naar behoren en op een adequate wijze heeft uitgevoerd. De belangen van de deelnemers van de aangesloten ondernemingen zijn hierbij naar vermogen behartigd.

Het Verantwoordingsorgaan heeft ook geconstateerd dat het bestuur voldoende kritisch is op eigen handelen, en waar nodig externe expertise inhuurt om nog scherper naar eigen handelen te kunnen kijken.

Diemen, 16 juni 2013

Reactie van het bestuur

In de overlegvergadering van het bestuur en het Verantwoordingsorgaan op 16 juni 2014 is gesproken over het door het bestuur in 2013 en in de eerste maanden van 2014 gevoerde beleid. De bestuur vond dit een goed overleg, waarin de aanwezige leden van het Verantwoordingsorgaan zich, zoals voorheen, kritisch én opbouwend opstelden. Het bestuur dankt hen hiervoor en spreekt wederom zijn waardering uit voor de actieve betrokkenheid die de leden, in het bijzonder die namens de deelnemers, bij Flexsecurity hebben.

Het bestuur interpreteert het oordeel van het Verantwoordingsorgaan dat het bestuur naar behoren en op een adequate wijze het beleid heeft uitgevoerd, als een positief oordeel. Het bestuur is hier content mee. Met betrekking tot de opmerking dat het bestuur de belangen van deelnemers hierbij naar vermogen behartigd heeft, merkt het op dat evenwichtige belangenbehartiging betekent dat ook de belangen van andere betrokkenen bij het pensioenfonds behartigd dienen te worden. Het bestuur tracht dit zo goed mogelijk te doen en waardeert derhalve het positieve oordeel van het Verantwoordingsorgaan zeer.

Met de overgang naar het nieuwe bestuursmodel per 1 juli 2014 zal het Verantwoordingsorgaan worden opgeheven. Hiervoor in de plaats komt het Belanghebbendenorgaan, een orgaan dat binnen het nieuwe onafhankelijke bestuursmodel een grotere (beleidsmatige) rol zal spelen dan het Verantwoordingsorgaan had. Eén lid van het Verantwoordingsorgaan zal lid van het Belanghebbendenorgaan worden, de overige vijf leden van het Verantwoordingsorgaan treden af en keren functioneel niet terug binnen Flexsecurity.

Het bestuur wil daarom de leden van het Verantwoordingsorgaan hartelijk danken voor hun inzet in de afgelopen jaren en benadrukt dat het met plezier terugkijkt op de goede samenwerking die het bestuur altijd met de leden van het Verantwoordingsorgaan heeft gehad.

Verklaring en ondertekening

Ontwikkelingen in 2014

De pensioenregelingen van Flexsecurity zijn beschikbarepremieregelingen. Dit betekent dat de beleggingsrendementen direct invloed hebben op de hoogte van het pensioenkapitaal van de deelnemers. De hoogte van het pensioenkapitaal is het product van het aantal participaties dat een deelnemer bezit, en de participatiewaarde. Bij het opmaken van dit jaarverslag waren de participatiewaarden zoals opgenomen in onderstaande tabel. Alle participatiewaarden zijn gestegen in vergelijking tot de stand van zaken ultimo 2013.

Participatiewaarden

in €

	ultimo mei 2014	ultimo 2013
Basispensioen	1,62	1,58
Pluspensioen leeftijdsgroep 21 - 39 jaar	168,25	160,20
Pluspensioen leeftijdsgroep 40 - 44	167,82	159,22
Pluspensioen leeftijdsgroep 45 - 49	166,56	157,52
Pluspensioen leeftijdsgroep 50 - 54	167,94	157,74
Pluspensioen leeftijdsgroep 55 - 59	168,38	157,70
Pluspensioen leeftijdsgroep 60 - 63	167,76	158,01
Pluspensioen leeftijdsgroep 64 en ouder	166,05	157,65

Ondertekening

Aldus vastgesteld en ondertekend te Diemen op 30 juni 2014.

Het bestuur van Stichting Pensioenfonds Flexsecurity,

De heer G.M.M. van Rooij, voorzitter

Mevrouw I.M. Nauta, secretaris

De heer S. de Leeuw, plaatsvervangend voorzitter

De heer R.F. Mullens, plaatsvervangend secretaris

De heer H. van Slooten, lid

De heer G.H. Wilts, lid

De heer E.L.S. Hammen, lid

De heer C. Water, lid

Jaarrekening

Balans per 31 december 2013

na bestemming van het saldo van baten en lasten

x € 1.000	referentie	31 december 2013	31 december 2012
ACTIVA			
Beleggingen voor risico deelnemers	5		
Vastgoedbeleggingen		15.312	12.380
Aandelen		74.433	65.002
Obligaties		107.617	181.666
Financiële derivaten		-	-
Overige beleggingen		64.746	(20.578)
		262.108	238.470
Beleggingen voor risico pensioenfonds	6		
Vastgoedbeleggingen		-	-
Aandelen		-	-
Obligaties		8.053	3.229
Financiële derivaten		-	-
Overige beleggingen		7.925	4.116
		15.978	7.345
Vorderingen en overlopende activa	7		
Nog te ontvangen bedragen en overlopende activa		3.645	6.457
		3.645	6.457
Overige activa	8		
Liquide middelen		2.590	5.003
		2.590	5.003
TOTAAL ACTIVA		284.321	257.275
PASSIVA			
Stichtingskapitaal en reserves	9		
Stichtingskapitaal		-	-
Algemene reserve		16.731	14.531
		16.731	14.531
Voorziening pensioenverplichtingen risico deelnemers	10		
Voorziening pensioenverplichtingen risico deelnemers		262.827	242.152
		262.827	242.152
Overige schulden en overlopende passiva	11		
Financiële derivaten voor risico deelnemers		24	50
Financiële derivaten voor risico pensioenfonds		-	-
Nog te betalen bedragen en overlopende passiva		4.739	542
		4.763	592
TOTAAL PASSIVA		284.321	257.275

Staat van baten en lasten over 2013

x € 1.000	referentie	2013	2012
BATEN			
Premiebijdragen	15	45.533	43.182
Directe beleggingsopbrengsten		2.874	2.726
Indirecte beleggingsopbrengsten		776	14.854
Kosten vermogensbeheer		(732)	(365)
Beleggingsopbrengsten	16	2.918	17.215
Overige baten	17	220	1.983
TOTAAL BATEN		48.671	62.380
LASTEN			
Pensioenuitkeringen	18	(437)	(4.384)
Afkoop van pensioenen	19	(17.546)	(61.036)
Pensioenuitvoeringskosten	20	(2.648)	(3.253)
Mutatie pensioenverplichtingen voor risico deelnemers	21	(20.675)	11.810
Saldo overdrachten van rechten	22	(2.663)	(668)
Overige lasten	23	(2.502)	(1.520)
TOTAAL LASTEN		(46.471)	(59.051)
SALDO VAN BATEN EN LASTEN		2.200	3.329
<i>Bestemming van het saldo van baten en lasten</i>			
Algemene reserves		2.200	3.329
Overige reserves		-	-
TOTAAL SALDO VAN BATEN EN LASTEN		2.200	3.329

Kasstroomoverzicht over 2013

x € 1.000	31 december 2013	31 december 2012
Kasstroom uit pensioenactiviteiten		
Ontvangen premies	43.102	42.851
Uitkeringen uit herverzekering	2.477	
Betaalde pensioenuitkeringen en afgekochte van pensioenen	(11.603)	(65.421)
Betaald in verband met overdracht van rechten	(4.282)	(668)
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	(1.904)	(3.178)
Betaalde premies herverzekering	(2.680)	(1.704)
Overige	218	
Totaal kasstroom uit pensioenactiviteiten	25.328	(28.120)
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten		
Verkopen en aflossingen van beleggingen	176.407	388.796
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten	2.892	2.654
Aankopen beleggingen	(206.308)	(361.185)
Betaalde kosten van vermogensbeheer	(732)	(407)
Totaal kasstroom uit beleggingsactiviteiten	(27.741)	29.858
Netto kasstroom	(2.413)	1.738
Het verloop van de liquide middelen is als volgt:		
Stand per 1 januari	5.003	3.265
Mutatie liquide middelen	(2.413)	1.738
Stand per 31 december	2.590	5.003

Toelichting op de balans en staat van baten en lasten

bedragen in duizenden €, tenzij anders aangegeven

1. Algemene toelichting

Activiteiten

De activiteiten van Flexsecurity pensioen zijn gestart per 1 januari 1999 en zijn gericht op het verstrekken van uitkeringen aan deelnemers, gewezen deelnemers en hun nabestaanden ter zake van ouderdom en overlijden.

In 2000 zijn de aanvullende verzekeringen ANW-hiaatpensioen, vrijstelling premiebetaling bij arbeidsongeschiktheid en een WAO-aanvullingspensioen toegevoegd. Deze verzekeringen zijn beëindigd met ingang van 1 januari 2008.

Op grond van nieuwe bepalingen in de CAO voor Uitzendkrachten is de pensioenregeling met ingang van 1 januari 2008 gewijzigd. Er is sindsdien sprake van twee regelingen: de Basispensioenregeling en de Pluspensioenregeling. De eerste regeling is van toepassing op deelnemers die op basis van de CAO werkzaam zijn in fase A, de tweede regeling is voor de deelnemers werkzaam in fasen B en C, als ook voor deelnemers die op basis van de arbeidsvoorwaardenregeling voor Medewerkers van Payroll-Ondernemingen werkzaam zijn.

Aard van de pensioenregelingen

Medewerkers van de bij het pensioenfonds aangesloten werkmaatschappijen van 21 jaar of ouder, die ten minste 26 weken hebben gewerkt op basis van een uitzendovereenkomst, nemen deel aan één van de pensioenregelingen. De pensioenregelingen zijn vastgelegd in de CAO voor Uitzendkrachten en zijn verplicht. De premies worden belegd in participaties in het gesepareerde beleggingsdepot van Flexsecurity pensioen. Ter bevordering van het inzicht is dit gesepareerde beleggingsdepot in de balans uitgesplitst naar de afzonderlijke componenten.

Op de pensioendatum wordt het pensioenkapitaal omgezet in ouderdomspensioen of een combinatie van ouderdoms- en nabestaandenpensioen. In geval van overlijden vóór de pensioendatum wordt 100% van het opgebouwde pensioenkapitaal uitgekeerd aan de nabestaanden. Voor dit bedrag dient een nabestaandenpensioen en/of een (half)wezenpensioen te worden aangekocht. De pensioenregelingen hebben een *unit-linked* basis waarbij de hoogte van de uitkeringen, zowel bij pensionering als bij vroegtijdig overlijden, gebaseerd is op de waarde van de door de deelnemer gehouden units op het moment van pensionering c.q. vroegtijdig overlijden. Als gevolg hiervan loopt het pensioenfonds geen verzekeringstechnische risico's.

De Basispensioenregeling wordt gefinancierd aan de hand van een premie op het brutoloon, geheel betaald door de werkgever, welke na aftrek van kosten ten goede komt aan de belegging in participaties. De premie voor de Pluspensioenregeling is gebaseerd op een pensioengrondslag, zijnde het bruto loon na aftrek van een franchise. De premie wordt voor 1/3 gedragen door de deelnemers en voor 2/3 door de werkgever. Er wordt een doorsneepremie gehanteerd, maar voor de storting in het pensioenkapitaal geldt een leeftijdsafhankelijke staffel. Tevens voorziet de Pluspensioenregeling in premievrije voortzetting in geval van arbeidsongeschiktheid.

Per 1 januari 2004 is de pensioenregeling van het bedrijfstakpensioenfonds StiPP door de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid verplicht gesteld. De gevolgen van deze verplichtstelling zijn voor de aangesloten ondernemingen van Flexsecurity pensioen niet of nauwelijks relevant, aangezien Flexsecurity gebruik maakt van een door StiPP verleende vrijstelling.

Uitvoering van de pensioenregelingen

De pensioenregelingen worden sinds 2013 geadministreerd en uitgevoerd bij AZL in Heerlen en voorzien in zowel ouderdomspensioen als nabestaandenpensioen. Risicoverzekeringen betreffende nabestaandenpensioen en premievrije voortzetting bij arbeidsongeschiktheid (beide alleen van toepassing in de Pluspensioenregeling) zijn herverzekerd bij Nationale-Nederlanden Levensverzekeringsmaatschappij. Voorts worden alle secretariaatshandelingen ten behoeve van het pensioenfonds uitgevoerd door het pensioenbureau van Randstad Holding. Het vermogensbeheer is ondergebracht bij Kempen Capital Management N.V.

Sinds 2013 is Flexsecurity een pensioenfonds in eigen beheer. Tot en met 2012 was het pensioenfonds volledig herverzekerd bij Nationale-Nederlanden Levensverzekeringsmaatschappij.

2. Grondslagen voor waardering van activa en passiva

Algemeen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW – voor zover verplicht gesteld door de Pensioenwet – en de stellige uitspraken van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving (RJ), uitgegeven door de Raad voor de

Jaarverslaggeving. De jaarrekening is opgesteld in euro's.

Beleggingen en pensioenverplichtingen worden gewaardeerd op reële waarde. De overige activa en passiva worden gewaardeerd op de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld, vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs. In de balans, de staat van baten en lasten en het kasstroomoverzicht zijn referenties opgenomen, waarmee wordt verwezen naar de toelichting.

Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaande jaar.

Schattingen en veronderstellingen

Bij toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt het bestuur van het pensioenfonds zich verschillende oordelen en maakt schattingen die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten.

Opname van actief, verplichting, baat of last

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Baten worden in de rekening van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van

een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Vreemde valuta

Functionele valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. Deze waardering is onderdeel van de waardering tegen reële waarde. Baten en lasten voortvloeiende uit transacties in vreemde valuta's worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum.

Transacties, vorderingen en schulden

Transacties in vreemde valuta gedurende de verslagperiode zijn in de jaarrekening verwerkt tegen de koers op transactiedatum. Monetair activa en passiva in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers per balansdatum. De uit de afwikkeling en omrekening voortvloeiende koersverschillen komen ten gunste of ten laste van de staat van baten en lasten.

Beleggingen

Vastgoedbeleggingen

(Indirecte) vastgoedbeleggingen worden gewaardeerd op de per balansdatum geldende marktwaarde. Ongerealiseerde waardeverminderingen worden via de staat van baten en lasten verwerkt.

Aandelen

Aandelen en participaties in beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd op marktwaarde per balansdatum. Ongerealiseerde waardeverminderingen worden via de staat van baten en lasten verwerkt.

Vastrentende waarden

Vastrentende waarden en participaties in beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd op marktwaarde per balansdatum. De lopende interest op vastrentende waarden wordt gepresenteerd als onderdeel van de marktwaarde van de vastrentende waarden.

Financiële derivaten

Financiële derivaten worden in de jaarrekening opgenomen tegen marktwaarde. Indien geen marktwaarde beschikbaar is, wordt de waarde bepaald met behulp van marktconforme en toetsbare waarderingsmodellen. Indien een derivatenpositie (inclusief opgelopen rente) negatief is, wordt het bedrag onder de schulden verantwoord.

Overige beleggingen

Overige beleggingen worden gewaardeerd op marktwaarde. Indien geen marktwaarde beschikbaar is, wordt de waarde bepaald met behulp van marktconforme en toetsbare waarderingsmodellen. Deposito's worden gewaardeerd tegen kostprijs.

Herverzekeringen

Herverzekeringspremies

Herverzekeringspremies worden verantwoord in de periode waarop de herverzekering betrekking heeft.

Herverzekeringscontracten op risicobasis

De voorzieningen en de uitkeringen van de herverzekeringscontracten op risicobasis zijn niet voor rekening en verantwoording van het pensioenfonds, maar voor de verzekeraar (Nationale-Nederlanden). Zij zijn dientengevolge niet opgenomen in de financiële verslagen van Flexsecurity pensioen. Wel zijn de verschuldigde verzekeringspremies en ontvangen uitkeringen met betrekking tot premievrijstelling vermeld.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie. Vorderingen worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Als de ontvangst van de vordering is uitgesteld op grond van een verlengde overeengekomen betalingstermijn, dan wordt de reële waarde bepaald aan de hand van de contante waarde van de verwachte ontvangsten en worden er op basis van de effectieve rente rente-inkomsten ten gunste van de staat van baten en lasten gebracht. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering.

Vorderingen en overlopende activa worden onderscheiden van vorderingen in verband met beleggingstransacties. Vorderingen uit hoofde van beleggingstransacties worden gepresenteerd onder de beleggingen.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit direct opvraagbare kas- en banktegoeden en deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Liquide middelen uit hoofde van beleggingstransacties worden gepresenteerd onder de beleggingen.

Stichtingskapitaal en reserves

Het stichtingskapitaal en de reserves worden bepaald door het bedrag dat resteert nadat alle actiefposten en posten van het vreemd vermogen, inclusief de voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds en overige technische voorzieningen, volgens de van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen in de balans zijn opgenomen.

Technische voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten. Wanneer verplichtingen naar verwachting door een derde zullen worden vergoed, wordt deze vergoeding als een actief in de balans opgenomen indien het waarschijnlijk is dat deze vergoeding zal worden ontvangen bij de afwikkeling van de verplichting. Het betreft de verplichtingen uit hoofde van de beschikbare-premieregelingen voor deelnemers. Het beleggingsrisico ligt bij de deelnemers. De voorziening voor rekening en risico deelnemers is gewaardeerd volgens dezelfde grondslagen die gelden voor de waardering van de corresponderende beleggingen voor risico deelnemers.

3. Grondslagen voor bepaling resultaat

Algemeen

De in de staat van baten en lasten opgenomen posten zijn in belangrijke mate gerelateerd aan de in de balans gehanteerde waarderingsgrondslagen voor beleggingen en de voorzieningen pensioenverplichtingen. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten worden rechtstreeks verantwoord in het resultaat.

Premiebijdragen

Onder premiebijdragen wordt verstaan de aan derden in rekening gebrachte c.q. te brengen bedragen voor de in het verslagjaar verzekerde pensioenen onder aftrek van eventuele kortingen. Dit betreft de premiebijdragen van werkgevers en deelnemers als ook uitkeringen uit hoofde van de risicoverzekering voor premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid van de herverzekeraar. Premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Beleggingsresultaten risico deelnemers en risico pensioenfonds

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten worden de gerealiseerde en ongerealiseerde waardewijzigingen en valutaresultaten verstaan. In de jaarrekening wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen. Indirecte beleggingsresultaten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsopbrengsten worden in dit verband rentebaten en -lasten, dividenden, huuropbrengsten en soortgelijke opbrengsten verstaan. Dividend wordt verantwoord op het moment van betaalbaarstelling. Directe beleggingsresultaten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Kosten vermogensbeheer

Onder kosten van vermogensbeheer vallen de beheerkosten die de vermogensbeheerders, waaronder de fiduciaire vermogensbeheerder, bij Flexsecurity in rekening brengen, evenals de transactiekosten, bewaarloon en de overige administratieve kosten van beleggingen.

Verrekening van kosten

Met de directe en indirecte beleggingsopbrengsten zijn verrekend de aan de opbrengsten gerelateerde transactiekosten, provisies, valutaverschillen en dergelijke.

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen betreffen de aan deelnemers uitgekeerde bedragen en zijn toegerekend aan het verslagjaar waarin zij uitgekeerd zijn ten behoeve van de aankoop van levenslange uitkeringen.

[Dit betreft de uitbetaling van de pensioenkapitalen bij expiratie – door ouderdom of overlijden – direct aan de deelnemers of nabestaanden (in geval van kapitalen onder de afkoopgrenzen) of aan verzekeraars die naar keuze van de deelnemers of nabestaanden de pensioenuitkeringen gaan verzorgen (in geval van kapitalen boven de afkoopgrenzen).]

Pensioenuitvoeringskosten

De pensioenuitvoeringskosten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers

De mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers betreft de wijziging in de waarde van de technische voorziening voor risico deelnemers.

Saldo overdrachten van rechten

De post saldo overdracht van rechten bevat het saldo van bedragen uit hoofde van overgenomen dan wel overgedragen pensioenverplichtingen.

Afkoop van pensioenen

De post afkoop van pensioenen bevat het saldo van bedragen uit hoofde van ineens uitgekeerde kleine pensioenkapitalen die in het kader van de wettelijke mogelijkheden hieromtrent in het verslagjaar uitgekeerd zijn aan gewezen deelnemers.

Overige baten en lasten

Overige baten en lasten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

4. Kasstroomoverzicht

Voor de opstelling van het kasstroomoverzicht is de directe methode gehanteerd. Hierbij worden alle ontvangsten en uitgaven als zodanig gepresenteerd. Er wordt onderscheid gemaakt tussen kasstromen uit pensioenactiviteiten en kasstromen uit beleggingsactiviteiten.

5. Beleggingen voor risico deelnemers en beleggingen voor risico pensioenfonds

Het risico van de beleggingen ligt in beginsel bij de deelnemers van de Flexsecurity-pensioenregelingen. Sinds enkele jaren belegt Flexsecurity echter ook het grootste deel van de algemene reserve van het fonds. Dit op basis van het uitgangspunt dat het beleggingsrendement in de regel groter is dan het rendement op een spaarrekening. Zodoende zijn er ook beleggingen voor risico van het pensioenfonds, zij het dat deze beleggingen geen direct verband hebben met de pensioenen van de deelnemers.

Beleggingen: waarde per 31 december 2013

x € 1.000	beleggingen voor risico deelnemers	beleggingen voor risico fonds	totaal
Vastgoedbeleggingen	15.312	-	15.312
Aandelen	74.433	-	74.433
Obligaties	107.617	8.053	115.670
Financiële derivaten (gesaldeerd)	(24)	-	(24)
Overige beleggingen	64.746	7.925	72.671
Totaal	262.084	15.978	278.062

De beleggingen voor risico van het pensioenfonds vormen het zogeheten 'Belegd Eigen Vermogen' (BEV) van het fonds. Deze beleggingen worden, net als de beleggingen voor risico van de deelnemers, beheerd door KCM. Het BEV belegt voor 50% in vastrentende waarden (obligaties) en voor 50% in overige beleggingen in de vorm van geldmarktfondsen (liquiditeiten). Deze beleggingen maken onderdeel uit van de beleggingsportefeuilles waarin ook de beleggingen voor risico van de deelnemers zijn ondergebracht.

Ultimo 2013 bedraagt de debetpositie van de derivaten € 0 (2012: € 0); de creditpositie € 24 (2012: € 50). In

bovenstaande tabel vermelde bedragen betreffen het saldo van deze twee posities. Aan de activazijde van de balans hebben alle beleggingen een waarde van € 278.086 (2012: € 245.815).

Beleggingen: debet- en creditposities

x € 1.000	2013	2012
Waarde beleggingen voor risico van deelnemers (activa)	262.108	238.470
Waarde beleggingen voor risico van pensioenfonds (activa)	15.978	7.345
Waarde beleggingen activazijde balans	278.086	245.815
Waarde beleggingen voor risico van het pensioenfonds (passiva)	(24)	(50)
Waarde beleggingen voor risico van het pensioenfonds (passiva)	-	-
Waarde beleggingen passivazijde balans	(24)	(50)
Totaal waarde beleggingen	278.062	245.765

Het verloop van alle beleggingen - die voor risico deelnemers en die voor risico pensioenfonds - staat in onderstaande tabel.

Verloop van alle beleggingen in 2013

x € 1.000	vastgoedbeleggingen	aandelen	obligaties	derivaten	overige beleggingen	totaal
Stand per 1-1-2012	12.576	55.113	175.834	(187)	14.253	257.589
Aankopen	7.028	41.521	137.478	(71)	19.472	205.428
Verkopen	(7.028)	(40.111)	(135.437)	272	(49.765)	(232.069)
Verkoopresultaat & waardeontwikkeling	(196)	8.479	7.020	(64)	(422)	14.817
Stand per 31-12-2012	12.380	65.002	184.895	(50)	(16.462)	245.765
Aankopen	3.614	21.183	93.579	481.458	106.840	706.674
Verkopen	(82)	(16.996)	(156.998)	(482.420)	(18.657)	(675.153)
Verkoopresultaat & waardeontwikkeling	(600)	5.244	(5.806)	988	950	776
Stand per 31-12-2013	15.312	74.433	115.670	(24)	72.671	278.062

Het verloop van de beleggingen uitgesplitst in die voor beleggingen voor risico van de deelnemers als in die voor

risico van het pensioenfonds is te vinden in onderstaande tabellen.

Verloop van de beleggingen voor risico van de deelnemers 2013

x € 1.000	vastgoedbeleggingen	aandelen	obligaties	derivaten	overige beleggingen	totaal
Stand per 31-12-2012	12.380	65.002	181.666	(50)	(20.578)	238.420
Aankopen	3.614	21.183	88.545	481.458	99.899	694.699
Verkopen	(82)	(16.996)	(156.998)	(482.420)	(15.525)	(672.021)
Verkoopresultaat & waardeontwikkeling	(600)	5.244	(5.596)	988	950	986
Stand per 31-12-2013	15.312	74.433	107.617	(24)	64.746	262.084

Verloop van de beleggingen voor risico van het pensioenfonds 2013

x € 1.000	vastgoedbeleggingen	aandelen	obligaties	derivaten	overige beleggingen	totaal
Stand per 31-12-2012	-	-	3.229	-	4.116	7.345
Aankopen	-	-	5.034	-	6.941	11.975
Verkopen	-	-	-	-	(3.132)	(3.132)
Verkoopresultaat & waardeontwikkeling	-	-	(210)	-	-	(210)
Stand per 31-12-2013	-	-	8.053	-	7.925	15.978

Omdat de beleggingen van de Basispensioenregeling eind 2012 zijn overgeheveld van vermogensbeheerder ING Investment Management naar KCM - en toen tijdelijk in een geldmarktfonds zijn belegd - zijn er begin 2013 relatief veel aan- en verkopen gedaan om de beleggingen van beide pensioenregelingen in lijn met de voor 2013 door het bestuur van Flexsecurity vastgestelde beleggingsmix te krijgen.

5.1 Vastgoedbeleggingen

Vastgoedbeleggingen

x € 1.000	2013	2012
Indirecte vastgoedbeleggingen (participaties in onroerendgoedfondsen)	15.312	12.380
Stand per 31 december	15.312	12.380

De beleggingen in vastgoed (onroerend goed) zijn feitelijk te splitsen in twee categorieën, te weten beleggingen in beursgenoteerd onroerendgoedfondsen en in niet-beursgenoteerde onroerendgoedfondsen. Het eerste betreft een belegging in het EasyETF FTSE EPRA Europe Fonds van BNP Paribas, het tweede beleggingen in Nederlandse fondsen van CBRE (voorheen ING Real

Estate). Voor de uitsplitsing wordt verwezen naar de tabel.

Vastgoedbeleggingen per onroerendgoedfonds

x € 1.000	2013	2012
EasyETF FSE EPRA Europe (BNP Paribas)	5.530	1.752
CBRE Dutch Retail Fund II	3.178	3.261
CBRE Dutch Office Fund II	2.306	2.860
CBRE Dutch Residential Fund II	2.168	2.296
CBRE Dutch Retail Fund III	1.222	1.253
CBRE Dutch Residential Fund III	868	920
CBRE Dutch Office Fund For Developments	22	21
CBRE Dutch Retail Fund For Developments	15	15
CBRE Dutch Residential Fund For Developments	3	2
Stand per 31 december	15.312	12.380

5.2 Aandelen

Aandelen

x € 1.000	2013	2012
Niet-beursgenoteerde aandelenbeleggingsfondsen	74.433	65.002
Stand per 31 december	74.433	65.002

De beleggingen in aandelen bestaan alle uit participaties in aandelenbeleggingsfondsen van meerdere vermogensbeheerders, waarvan 'passieve belegger' Vanguard veruit de grootste is. De grootste aandelenbeleggingen van Flexsecurity staan vermeld in onderstaande tabel.

Grootste aandelenbeleggingen

x € 1.000	2013	2012
Vanguard Emerging Markets Stock Index Fund	14.033	10.949
Vanguard European Stock Index Fund	10.210	9.319
Vanguard Institutional Index Fund	9.874	8.946
Skagen Global Fund	6.237	5.194
IPM RAFI Europe Fund	5.124	-
Northern Trust All Country Asia ex-Japan Fund	4.850	-
T Rowe Price Emerging Markets Equity Fund	4.651	5.905
IPM RAFI Emerging Markets Fund	4.499	-

De dominantie van Vanguard komt uit de tabel duidelijk naar voren, zij het dat het drie beleggingsfondsen betreft: een fonds gericht op opkomende markten, een fonds gericht op de Europese markt en een wereldwijd opererend fonds.

5.3 Vastrentende waarden

Vastrentende waarden

x € 1.000	2013	2012
Discretionaire belegging in Duitse staatsobligatie 2012-22, 1,5%	-	6.979
Discretionaire belegging in Duitse staatsobligatie 2010-42 - 3,25%	-	2.791
Discretionaire belegging in Nederlandse staatsobligatie 2010-13, 1,75%	-	1.358
Beleggingsfondsen die beleggen in vastrentende waarden	115.670	173.767
Stand per 31 december	115.670	184.895

In tegenstelling tot eerdere jaren belegt Flexsecurity pensioen met betrekking tot vastrentende waarden (obligaties) op balansdatum alleen in beleggingsfondsen. De grootste beleggingen in deze fondsen zijn opgenomen in onderstaande tabel.

Grootste vastrentendewaardenbeleggingen

x € 1.000	2013	2012
Kempen Euro High Grade Gov. Fund	52.198	27.403
iShares Barclays Euro Corporate Bond ex-Financials	14.399	14.555
Northern Trust High Quality Euro Gov. Bond Index Fund	10.811	-
Blackrock Euro Corporate Bond Fund	9.258	9.147
Insight Investment LDI Eur 20Y Plus Fund	6.831	-

5.4 Financiële derivaten

Financiële derivaten

x € 1.000	2013	2012
Valutatermijncontracten	(24)	(50)
Stand per 31 december	(24)	(50)

Flexsecurity pensioen dekt de risico's op de Japanse yen, het Britse pond en de Amerikaanse dollar voor 75% af met behulp van valutatermijncontracten. Door koersbewegingen van deze valuta's krijgen deze termijncontracten waarde.

5.5 Overige beleggingen

Overige beleggingen

x € 1.000	2013	2012
Beleggingen in niet-beursgenoteerde geldmarktfondsen	60.763	5.827
Beleggingen in niet-beursgenoteerd tactisch-allocationfondsen	5.551	-
Openstaande beleggingstransacties	1.617	-
Liquide middelen op beleggingsrekening	4.740	(22.289)
Stand per 31 december	72.671	(16.462)

6. Beleggingen voor risico pensioenfondsen

De beleggingen voor risico pensioenfondsen bedragen € 15.978 (2012: 7.345) en bestaan voor € 8.053 uit beleggingen in vastrentendewaardenfondsen (obligaties), voor € 7.891 uit beleggingen in geldmarktfondsen (overige beleggingen) en voor € 34 uit liquiditeiten. Het betreft de fondsen die in paragraaf 5 zijn toegelicht. Nadere informatie over de beleggingen voor risico pensioenfondsen is ook te vinden in het bestuursverslag (paragraaf 'Belegd Eigen Vermogen').

7. Vorderingen en overlopende activa

Nog te ontvangen bedragen en overlopende activa

x € 1.000	2013	2012
Nog te ontvangen premie van werkgever en deelnemers	3.296	3.333
Nog te ontvangen uitkeringen premievrijstelling van verzekeraar	42	-
Nog te ontvangen rente	-	18
Vooruitbetaalde en nog te ontvangen bedragen	7	201
Overige vorderingen op verzekeraar	300	2.905
Stand per 31 december	3.645	6.457

De nog te ontvangen premie van werkgever en deelnemers betreffen de premiegelden over december 2013 die in januari 2014 geïncasseerd worden. De overige vorderingen op verzekeraar zijn Nationale-Nederlanden met betrekking tot een inkomende waardeoverdracht waarvan de gelden door een abusievelijke administratieve mismatch bij Nationale-Nederlanden zijn achtergebleven en een tegemoetkoming van deze verzekeraar ten behoeve van extra uitvoeringskosten die Flexsecurity moet maken om administratieve onvolkomenheden uit het verleden recht te zetten.

8. Overige activa

Overige activa

x € 1.000	2013	2012
Liquide middelen	2.590	5.003
stand per 31 december	2.590	5.003

De overige activa bestaan uit liquide middelen zijnde tegoeden op bankrekeningen die direct opeisbaar zijn en die Flexsecurity op eigen naam heeft anders dan bij de vermogensbeheerder. Liquide middelen met betrekking tot de beleggingen worden verantwoord onder de beleggingen. De gelden à € 2.590 staan op bank- en spaarrekeningen.

9. Stichtingskapitaal en reserves

Stichtingskapitaal en reserves

x € 1.000	stichtings- kapitaal	algemene reserve	overige reserves	totaal
Stand per 1-1-2012	-	11.198	-	11.198
Bestemming van het saldo				
van baten en lasten	-	3.329	-	3.329
Overige mutaties	-	4	-	4
Stand per 31-12-2012	-	14.531	-	14.531
Bestemming van het saldo				
van baten en lasten	-	2.200	-	2.200
Overige mutaties	-	-	-	-
Stand per 31-12-2013	-	16.731	-	16.731

Flexsecurity heeft geen stichtingskapitaal, wel financiële reserves zijnde de algemene reserve. De algemene reserve heeft voornamelijk als doelstelling om te voorzien in mogelijke (toekomstige) tekorten in de uitvoeringskosten van het pensioenfonds.

Als pensioenfonds in eigen beheer moet Flexsecurity pensioen de regelgeving van het Financieel Toetsingskader (FTK) toepassen. Bij bepaling van het hieruit voortvloeiende zogeheten minimaal vereist eigen vermogen (MVEV) wordt uitgegaan van de 'verlaagde MVEV-berekening'. Dit, omdat Flexsecurity geen beleggingsrisico's loopt over beleggingen die dienen ter dekking van de pensioenverplichtingen van het fonds. Deze risico's liggen bij de deelnemers. Zodoende heeft er voor de bepaling van het MVEV alleen rekening te worden gehouden met de uitvoeringskosten van het fonds. Het MVEV is gelijk aan 25% van deze uitvoeringskosten, zijnde € 670 (2012: € 818).

Het zogeheten vereist eigen vermogen (VEV) is op nihil gesteld - met een minimum dat gelijk is aan het MVEV. Het VEV van Flexsecurity bedraagt daarom ultimo 2013 € 670 (2012 € 818). De som van het MVEV en

solvabiliteitsbuffer is gelijk aan de algemene reserve van het pensioenfonds.

Vereiste vermogens

x € 1.000	2013	2012
Minimaal vereist eigen vermogen (MVEV)	670	818
Vereist eigen vermogen (VEV)	670	818
Solvabiliteitsbuffer	16.061	13.713

10. Voorziening pensioenverplichtingen risico deelnemers

Verloop voorziening pensioenverplichtingen voor risico van de deelnemers

x € 1.000	2013	2012
Stand per 1 januari	242.152	253.962
Correctie beginstand	(89)	-
Premiestortingen	41.856	36.018
Toevoegingen beleggingsopbrengsten (voor risico deelnemers)	2.944	16.742
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	-	(4.384)
Onttrekking voor afkoop van pensioenen	(17.120)	(61.036)
Mutatie overdrachten van rechten	(2.879)	(668)
Negatieve risicopremie	-	46
Overige mutaties	(4.037)	1.472
Stand per 31 december	262.827	242.152

Het verloop van de voorziening pensioenverplichtingen in 2013 vangt aan met een - relatief kleine - correctie van de beginstand die bij de conversie van de pensioenadministratie van Nationale-Nederlanden naar AZL naar voren kwam. Duidelijk waarneembaar is dat de hoogte van de premiestortingen in 2013 veel hoger is dan in 2012 (als gevolg van hogere gemiddelde pensioengrondslagen van de deelnemers) en dat de beleggingsopbrengsten veel lager zijn in 2013 (met name als gevolg van de gestegen rente). In het verloop is geen onttrekking voor pensioenuitkeringen opgenomen: administratief worden deze vanaf dit jaar behandeld als afkopen van pensioenen. De gelden verlaten immers het pensioenfonds, daar Flexsecurity feitelijk geen pensioenuitkeringen doet. (Dit doet de verzekeraar die de levenslange uitkering verzorgt.)

De overige mutaties betreffen het saldo van stelposten van stortingen en onttrekkingen die voorafgaand en in het verslagjaar gedaan zijn en die het gevolg zijn van presentatiewijzigingen voortkomende uit de overgang naar de nieuwe administratieve pensioenuitvoerder.

11. Overige schulden en overlopende passiva

Financiële derivaten voor risico deelnemers

x € 1.000	2013	2012
Financiële derivaten voor risico deelnemers	24	50
Totaal	24	50

Nog te betalen bedragen en overlopende passiva

x € 1.000	2013	2012
Overige verplichtingen u.h.v. pensioenregelingen	3.618	-
Kortlopende schulden aan herverzekeraar	250	135
Belastingen en sociale premies	513	-
Schulden uit hoofde van administratiekosten	315	378
Overige verschuldigde bedragen aan derden	43	29
Totaal	4.739	542

De overige verplichtingen uit hoofde van pensioenregelingen betreffen uit de voorziening pensioenverplichtingen onttrokken pensioenkapitalen, zijnde voornamelijk afkoop van pensioenen en uitgaande waardeoverdrachten die op de balansdatum nog niet aan de gewezen deelnemers c.q. hun huidige pensioenuitvoerder betaald zijn. Tevens is hierin een bedrag van € 460 aan premierestitutie opgenomen.

De kortlopende schulden aan herverzekeraar zijn de premies voor de risicoverzekeringen van het Pluspensioen over het tweede half jaar. Deze worden achteraf betaald - in 2014 derhalve.

De belastingen en sociale premies betreffen de ingehouden loonheffingen van afgekochte pensioenen die nog aan de fiscus betaald moeten worden. Voor 2013 liepen deze via Nationale-Nederlanden, nu zijn ze voor rekening en verantwoording van Flexsecurity.

De schulden uit hoofde van administratiekosten zijn verschuldigd aan AZL. De overige verschuldigde bedragen

bestaan uit openstaande facturen ten behoeve van de onafhankelijke accountant, de visitatiecommissie en enkele andere crediteuren.

Alle overige schulden en overlopende passiva kennen een looptijd van minder dan één jaar.

12. Risicobeheer

Beleid

Voor risicobeheer heeft het bestuur de beschikking over de volgende beleidsinstrumenten:

- Beleggingsbeleid;
- Financieringsbeleid;
- Premiebeleid;
- Herverzekeringsbeleid;
- Risicobeleid ten aanzien van uitbesteding.

Welke beleidsinstrumenten het bestuur op welke manier zal hanteren, wordt bepaald op basis van analyses van de te verwachten toekomstige ontwikkelingen van de verplichtingen en de ontwikkelingen op de financiële markten. Op basis van de uitkomsten van deze analyses stelt het bestuur jaarlijks beleggingsrichtlijnen vast waarop het door het fonds uit te voeren beleggingsbeleid wordt gebaseerd. De beleggingsrichtlijnen zetten uiteen binnen welke grenzen en normen het beleggingsbeleid moet worden uitgevoerd, en richten zich op het beheersen van de belangrijkste (beleggings)risico's. Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid maakt Kempen Capital Management gebruik van verschillende financiële instrumenten.

Het uitvoeren van transacties in financiële instrumenten kan er toe leiden dat Flexsecurity pensioen risico's verkrijgt of overdraagt aan een andere partij. Hierbij moet vooral gedacht worden aan risico's die samenhangen met veranderingen in beurskoersen, rentetarieven,

wisselkoersen, debiteurenkwaliteit en liquiditeit. In het kader van de beperking van deze risico's kunnen derivaten en andere instrumenten aangewend worden om deze risico's te beperken.

Risicobeheersing

Hieronder wordt nader ingegaan op de wijze waarop Flexsecurity pensioen de aan beleggingen en financiële instrumenten gerelateerde risico's beheerst.

Marktrisico

Marktrisico is het risico dat de waarde van een financieel instrument zal fluctueren als gevolg van veranderingen in marktprijzen. Flexsecurity pensioen tracht deze risico's te beperken door de beleggingsportefeuille te diversifiëren over verschillende categorieën.

Renterisico

Renterisico is het risico dat de waarde van beleggingen en financiële instrumenten zullen fluctueren als gevolg van veranderingen in de marktwaarde. Anders dan bij traditionele pensioenregelingen met een toegezegde aanspraak speelt de verhouding tussen de rentegevoeligheid van de bezittingen en de rentegevoeligheid van de verplichtingen van de stichting geen rol. Wel speelt de rente een rol als het gaat op de 'koopkracht' van het pensioenkapitaal van de deelnemers: staat de rente hoog op het moment van pensioeningang, dan kan de deelnemer een grotere periodieke pensioenuitkering ontvangen dan in geval de rente laag staat. Dit is de reden waarom Flexsecurity bij het Pluspensioen wel rekening houdt met renteontwikkelingen. De oudere leeftijdsgroepen hebben een groter aandeel van rentegerelateerde beleggingsinstrumenten (vastrentende waarden) in portefeuille waardoor er een directe koppeling is gemaakt met de koopkracht van het pensioenkapitaal.

Valutarisico

Beleggingen verdeeld naar valuta's

x € 1.000	vastgoedbeleggingen	aandelen	obligaties	derivaten	overige beleggingen	totaal
Euro	12.139	7.755	96.052	31.255	67.120	214.321
Britse pond	2.242	6.684	1.477	(6.967)	-	3.436
Hongkong dollar	-	616	-	-	-	616
Japanse yen	-	498	-	-	-	498
Amerikaanse dollar	-	17.100	6.017	(24.312)	-	(1.195)
Canadese dollar	-	162	-	-	-	162
Australische dollar	-	-	735	-	-	735
Overige valuta	931	41.618	11.389	-	5.551	59.489
Stand per 31-12-2013	15.312	74.433	115.670	(24)	72.671	278.062

Valutarisico is het risico dat de waarde van een financieel instrument zal fluctueren als gevolg van veranderingen in valutawisselkoersen. Het valutarisico dat Flexsecurity pensioen loopt, houdt in hoofdzaak verband met beleggingen waarvan de koers niet in euro genoteerd is. Deze risico's worden beperkt doordat schommelingen in de valutawisselkoersen binnen de beleggingsfondsen stelselmatig worden afgedekt door de vermogensbeheerder. Als "door de beleggingsfondsen" waarin Flexsecurity belegt, "heen" gekeken wordt, kan onderstaande tabel worden opgesteld ten aanzien van de valuta waarin de beleggingen gedaan zijn. Meer dan driekwart van de beleggingen wordt gedaan in eurogenoteerde instrumenten. De relatief hoge bedragen die onder 'overige valuta' vermeld staan, zijn te verklaren door de beleggingen die in de opkomende landen geschieden - voornamelijk in aandelen en vastrentende waarden (hoogrentende leningen).

Kredietrisico

Kredietrisico is het risico dat voortvloeit uit het feit dat een specifieke tegenpartij tegenover Flexsecurity pensioen niet in staat is aan zijn verplichtingen uit hoofde van contracten betreffende financiële instrumenten te voldoen. Door de beleggingen in vastrentende waarden (mede via deelname in beleggingsfondsen) te spreiden over een groot aantal debiteuren, wordt het kredietrisico aanzienlijk beperkt. Voorts geldt de eis van een minimale debiteurenkwaliteit, hetgeen in casu betekent dat de debiteur in de regel minimaal een AA-rating dient te bezitten. Beleggingen in leningen met een lagere kredietwaardigheid zijn tot een percentage van 15% van de vastrentende waarden toegestaan. Op deze wijze worden risico's ten aanzien van de kredietwaardigheid beperkt. Flexsecurity pensioen gaat ervan uit dat zij nauwelijks kredietrisico loopt over de staatsobligaties die gewaardeerd zijn met een AAA-rating. Op basis van deze aannames is het maximale kredietrisico 40% van de omvang van de portefeuille vastrentende waarden.

Kredietwaardigheid obligaties

x € 1.000	obligaties
AAA	34.954
AA	42.296
A	14.340
BBB	18.110
BB	91
B	4.519
Geen rating of lager	1.360
Stand per 31-12-2013	115.670

Onderstaande tabel waarin de verdeling naar kredietwaardigheid van de tegenpartijen van de vastrentende waarden per einde 2013 is opgenomen, bevestigt deze aanname: 79% van de vastrentende waarden of obligaties heeft een credit rating van A of hoger, 67% van AA of hoger.

Liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisico is het risico dat een fonds niet de mogelijkheid heeft om de financiële middelen te verkrijgen die benodigd zijn om aan bepaalde verplichtingen te kunnen voldoen. Het liquiditeitsrisico dat het pensioenfonds loopt is zeer beperkt aangezien er geen beleggingen plaatsvinden in incurante effecten. De meeste beleggingen van het fonds vinden plaats in beleggingsfondsen van meerdere aanbieders waarvan een dagelijkse waardebepaling plaatsvindt. Deze beleggingen kunnen, binnen zekere restricties, op dagbasis volledig te gelde worden gemaakt. Daarnaast geschiedt een deel van de beleggingen in vastgoedfondsen van CBRE. Hoewel deze beleggingen niet op dagbasis tegen een marktprijs verkocht kunnen worden, zijn de participaties in deze beleggingsfondsen goed verkoopbaar zolang er een koper hiervoor gevonden kan worden. Gegeven de omvang van deze beleggingen zal dit in de praktijk niet onoverkomelijk zijn.

Kasstroomrisico

Kasstroomrisico is het risico dat toekomstige kasstromen verbonden aan een monetair instrument zullen fluctueren in omvang. Dit risico wordt beheerst door een zo nauwkeurig mogelijke afstemming van de feitelijke kasstromen aan de benodigde situatie.

Concentratierisico

Grote posten kunnen leiden tot concentratierisico. In het algemeen geldt dat concentratierisico kan optreden als een adequate spreiding van activa en passiva ontbreekt. Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie van de portefeuille in regio's, economische sectoren of tegenpartijen. Een portefeuille van leningen die sterk sectorgebonden is, kan door deze sectorconcentratie een verhoogd risico lopen. Indien aandelen in dezelfde sector worden aangehouden, is sprake van een cumulatief concentratierisico. Voor de beleggingsfondsen waarin Flexsecurity pensioen belegt, gelden interne richtlijnen ten aanzien van concentratie; binnen deze fondsen wordt daardoor het concentratierisico actief gemanaged. Als wederom door alle beleggingsfondsen "heen" wordt "gekeken", dan is onderstaande tabel voor wat betreft de regiospreiding op te stellen. Een ruime meerderheid van de beleggingen is in de Europese Unie, al worden de cijfers enigszins verstoord door de derivaten. Helaas

ontbreekt verdere informatie om de relatief grote groep 'overige/niet-gedefinieerd' te duiden, waardoor deze tabel

feitelijk als indicatie moet worden gezien en niet als de absolute enige waarheid.

Beleggingen verdeeld naar regio's

x € 1.000	vastgoedbeleggingen	aandelen	obligaties	derivaten	overige beleggingen	totaal
Azië	-	17.775	901	-	2.654	21.330
Centraal en Zuid-Amerika	-	2.252	1.787	-	-	4.039
Europese Unie	14.959	10.851	86.856	24.288	26.823	163.777
Europa buiten eu	353	2.521	2.281	-	7.051	12.206
Noord-Amerika	-	8.314	7.021	(24.312)	3.973	(5.004)
Pacific	-	1.325	769	-	5.649	7.743
Overige/niet-gedefinieerd	-	31.395	16.055	-	26.521	73.971
Stand per 31-12-2013	15.312	74.433	115.670	(24)	72.671	278.062

Operationeel risico

Operationeel risico is het risico van een onjuiste afwikkeling van transacties, fouten in de verwerking van gegevens, het verloren gaan van informatie, fraude en dergelijke. Dergelijke risico's worden door het fonds beheerst door het stellen van hoge kwaliteitseisen aan de organisaties die bij de uitvoering betrokken zijn op gebieden, zoals interne organisatie, procedures, processen en controles en kwaliteit geautomatiseerde systemen.

Systeemrisico

Systeemrisico betreft het risico dat het mondiale financiële systeem (de internationale markten) niet langer naar behoren functioneert, waardoor beleggingen van het fonds niet langer verhandelbaar zijn en zelfs, al dan niet tijdelijk, hun waarde kunnen verliezen. Net als voor andere marktpartijen, is dit risico voor het fonds niet beheersbaar. Iets wat nadrukkelijk tot uiting komt in de waardeontwikkeling van de beleggingen.

13. Verbonden partijen

Transacties met bestuurders

De bezoldiging van de bestuurders wordt nader toegelicht in paragraaf 22. Flexsecurity pensioen heeft geen leningen verstrekt aan de (voormalige) bestuurders. Ook heeft de stichting geen vorderingen op de (voormalige) bestuurders.

Overige transacties met verbonden partijen

Flexsecurity pensioen heeft een uitvoeringsovereenkomst afgesloten met de werkgever ten aanzien van de uitvoering van de pensioenregelingen. Hierin zijn de zaken opgenomen

met betrekking tot de aanmelding en informatieverstrekking door de werkgever ten aanzien van de deelnemers, de wijzen van premievaststelling en premiebetalingen voor beide pensioenregelingen evenals de tijdsbesteding van leden van het bestuur en het Verantwoordingsorgaan van het fonds. De uitvoeringsovereenkomst is per 1 januari 2013 (opnieuw) aangegaan voor een duur van vijf jaren en wordt steeds voor een tijdvak van vijf jaren verlengd, tenzij het tijdig opgezegd wordt. Aanleiding voor opzegging kan gelegen zijn in wijzigingen in de CAO voor Uitzendkrachten.

Alle kosten, zowel de kosten verbonden aan belegging van de beschikbare gelden als de kosten verbonden aan de uitvoering van de pensioenregeling, worden gedragen door het pensioenfonds.

14. Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Er zijn geen 'niet in de balans opgenomen activa'.

Voor wat betreft de 'niet in de balans opgenomen verplichtingen' zij vermeld dat de fiduciaire managementovereenkomst tussen Flexsecurity en KCM per einde 2015 afloopt. De overeenkomsten met AZL en Nationale-Nederlanden ter zake de administratieve uitvoering respectievelijk de risicoverzekeringen lopen tot en met 2017. Met betrekking tot deze overeenkomsten heeft Flexsecurity momenteel verplichtingen noch claims bij het niet verlengen van de overeenkomsten. Gedurende de looptijd van de overeenkomst met AZL is Flexsecurity in beginsel een bedrag van € 1,7 miljoen per jaar verschuldigd.

De uitbestedingsovereenkomst tussen Flexsecurity pensioen en Randstad Holding geldt voor onbepaalde tijd - met een opzegtermijn van zes maanden voor beide partijen.

15. Premiebijdragen

Pensioenpremies

x € 1.000	2013	2012
Premiebijdragen basispensioenregeling (door werkgever)	12.068	12.860
Premiebijdragen pluspensioenregeling (door werkgever en deelnemers)	33.339	30.322
Uitkering premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid (door herverzekeraar)	128	-
Overige premies	(2)	-
Totaal	45.533	43.182

De premiebijdrage voor de Basispensioenregeling bedraagt 2,6% van de pensioengrondslag, zijnde het brutoloon. Deze premie wordt geheel betaald door de werkgever. De premiebijdrage voor de Pluspensioenregeling bedraagt 11,7% van de pensioengrondslag, zijnde het brutoloon minus een franchise van € 5,85 per uur in 2013 (2012: € 5,77). Hiervan wordt 1/3 betaald door de werknemer (deelnemer): 3,9%. 2/3 van de premie wordt betaald door de werkgever: 7,8%. Per 1 januari 2014 zijn deze percentages gewijzigd in 3,7% respectievelijk 7,4%, een totaalpremie van 11,1%.

De premiebijdragen van het Basispensioen worden voor 93% - er geldt een kostenafslag van 7% - doorgestort in de kapitalen van de deelnemers. Bij het Pluspensioen geldt een leeftijdsafhankelijke staffel voor het door te storten bedrag in de pensioenkapitalen van de deelnemers. De totaal verschuldigde premie ten behoeve van de premiestortingen en de verzekeringen is opgenomen in onderstaande tabel.

Premiestortingen ten behoeve van pensioenkapitalen en premie ten behoeve van aanvullende verzekeringen

x € 1.000	2013	2012
Premiestorting ten behoeve van (standaard) pensioenregelingen	38.057	36.018
Premie ten behoeve van aanvullende verzekeringen	2.380	1.796
Totaal	40.437	37.814

Gemiddeld genomen wordt ruim 80% van de ingelegde premies voor het Pluspensioen doorgestort in de pensioenkapitalen, zijnde de verschuldigde premie ten behoeve van het ouderdomspensioen. Hierin zijn de zogeheten negatieve premies niet meegenomen; bij correcties van pensioenpremies komt het voor dat er gelden uit de pensioenkapitalen onttrokken moeten worden, om onterechte premiestortingen terug te draaien. Hiermaa was in 2013 circa € 60 K gemoeid.

Ruim 7,5% van de doorsneepremie is benodigd voor de aanvullende verzekeringen. De resterende circa 12,5% is aangewend voor de financiering van de uitvoeringskosten en voor de vorming van de algemene reserve van het pensioenfonds.

De feitelijke premie van Flexsecurity pensioen is gelijk aan de ingelegde premies: Flexsecurity voert enkel beschikbarepremieregelingen uit. De kostendekkende premie bestaat uit de bij de verzekeraar gestorte premies plus de kosten voor de aanvullende verzekeringen, de uitvoeringskosten en eventueel een solvabiliteitstoelag. Omdat het vereist eigen vermogen nihil is, bedraagt deze solvabiliteitstoelag 0%. De kostendekkende premie bedroeg in 2013 € 42.996 (2012: € 41.086). Er is sprake van een premieoverschot: de feitelijke premie is hoger dan de kostendekkende premie.

16. Beleggingsresultaten

Beleggingsresultaten risico deelnemers en risico pfs.

x € 1.000	2013	2012
Beleggingsresultaten voor risico deelnemers	2.944	16.742
Beleggingsresultaten voor risico pensioenfonds ¹	(26)	473
Totaal	2.918	17.215

¹ In de beleggingsresultaten voor risico pensioenfonds is de presentatie van het vergelijkend cijfer van het voorgaand boekjaar aangepast.

De beleggingsresultaten voor risico deelnemers zijn positief in 2013, die voor risico van het pensioenfonds negatief. In vergelijking met vorig jaar zijn de beleggingsopbrengsten laag, iets wat direct voortvloeit uit de strategische keuzes die er met betrekking tot beleggingen gemaakt zijn. Nadere verdelingen van de beleggingsresultaten - naar directe en indirecte resultaten - zijn opgenomen in de hierna volgende tabellen.

Directe en indirecte beleggingsresultaten plus kosten vermogensbeheer - alle beleggingen

x € 1.000	directe beleggingsopbrengsten		indirecte beleggingsopbrengsten		kosten vermogensbeheer		totaal	
	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012
Vastgoedbeleggingen	662	656	(600)	(196)	-	-	62	460
Aandelen	560	271	5.244	8.479	-	-	5.804	8.750
Obligaties	1.569	1.722	(5.806)	7.020	-	-	(4.237)	8.742
Derivaten	-	-	988	(64)	-	-	988	(64)
Overige beleggingen	83	77	950	(385)	-	-	1.033	(308)
Kosten vermogensbeheer	-	-	-	-	(732)	(365)	(732)	(365)
Totaal	2.874	2.726	776	14.854	(732)	(365)	2.918	17.215

Directe en indirecte beleggingsresultaten plus kosten vermogensbeheer - beleggingen voor risico deelnemers

x € 1.000	directe beleggingsopbrengsten		indirecte beleggingsopbrengsten		kosten vermogensbeheer		totaal	
	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012
Vastgoedbeleggingen	662	646	(600)	(173)	-	-	62	473
Aandelen	560	268	5.244	8.493	-	-	5.804	8.761
Obligaties	1.426	1.581	(5.596)	6.714	-	-	(4.170)	8.295
Derivaten	-	-	988	(71)	-	-	988	(71)
Overige beleggingen	38	-	950	(365)	-	-	988	(365)
Kosten vermogensbeheer	-	-	-	-	(728)	(351)	(728)	(351)
Totaal	2.686	2.495	986	14.598	(728)	(351)	2.944	16.742

Directe en indirecte beleggingsresultaten plus kosten vermogensbeheer - beleggingen voor risico pensioenfondsen

x € 1.000	directe beleggingsopbrengsten		indirecte beleggingsopbrengsten		kosten vermogensbeheer		totaal	
	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012
Vastgoedbeleggingen	-	10	-	(23)	-	-	-	(13)
Aandelen	-	3	-	(14)	-	-	-	(11)
Obligaties	143	141	(210)	306	-	-	(67)	447
Derivaten	-	-	-	7	-	-	-	7
Overige beleggingen	45	77	-	(20)	-	-	45	57
Kosten vermogensbeheer	-	-	-	-	(4)	(14)	(4)	(14)
Totaal	188	231	(210)	256	(4)	(14)	(26)	473

17. Overige baten

Overige baten

x € 1.000	2013	2012
Negatieve risicopremie t.g.v. overlijdenskansen	-	46
Sterfteresultaat	192	-
Winstdeling risicoverzekering nabestaandenpensioen	-	416
Niet-uitkeerbare ouderdoms- en nabestaandenpensioenen, niet-uitgevoerde opdrachten afkoop van pensioenen	44	1.152
Andere baten (lasten)	(16)	369
Totaal	220	1.983

Het sterfteresultaat betreft de vrijval van pensioenkapitalen van overleden deelnemers die geen nabestaanden hebben. Deze kapitalen vervallen aan het fonds. In 2012 waren deze gelden opgenomen in de post ter zake de niet-uitkeerbare pensioenen. Dit betrof toen feitelijk de vrijvallen van alle jaren waarin Nationale-Nederlanden de administratieve uitvoering deed. Deze bedragen zijn derhalve niet te vergelijken met het sterfteresultaat van enig jaar. In 2013 bleek er bij de afrekening van de niet-uitkeerbare pensioenen door Nationale-Nederlanden aan Flexsecurity nog een kleine baat van € 44 te ontstaan.

Onder 'andere baten' zijn in 2013 lasten verantwoord zijnde voornamelijk de kosten die zijn ontstaan uit verschillen in de hoogte van de pensioenkapitalen van de deelnemers tijdens de zogeheten 'freeze periode' die van kracht was gedurende de conversie van pensioenadministratie van Nationale-Nederlanden naar AZL. Deze verschillen zijn onvermijdbaar, zijn echter relatief heel klein en zijn voor rekening van het pensioenfonds.

18. Pensioenuitkeringen

Pensioenuitkeringen

x € 1.000	2013	2012
Ouderdomspensioen	-	(3.737)
Overlijdensuitkeringen	(437)	(647)
Totaal	(437)	(4.384)

Flexsecurity pensioen kent geen ingegane pensioenen, het betreft hier expiraties: bij het bereiken van de

pensioengerechtigde leeftijd dan wel in geval van nabestaandenpensioen krijgt de deelnemer of nabestaande de mogelijkheid bij een verzekeraar naar keuze een levenslange uitkering in te kopen aan de hand van het beschikbare pensioenkapitaal. In de praktijk leidt dit meestal tot afkoop, oftewel een eenmalige uitkering. In totaal ging het in 2013 om 1.747 pensioneringen en 220 overlijdensgevallen. (In 2012: 3.107 respectievelijk 758 personen.)

Door de administratieve overgang van Nationale-Nederlanden naar AZL worden uitkeringen bij pensioeningang niet meer separaat geregistreerd. Deze worden behandeld als afkopen: Flexsecurity verzekert immers geen ingegane pensioenen; de bijbehorende gelden verlaten het fonds.

19. Afkoop van pensioenen

Flexsecurity koopt in beginsel kleine pensioenen - binnen de hiervoor gestelde wettelijke voorwaarden - af. Dit, om te voorkomen dat kleine pensioenkapitalen jarenlang de hoogte van de administratieve kosten van het fonds bepalen. In 2013 zijn er 23.274 (2012: 126.533) pensioenen afgekocht, dat wil zeggen dat de begunstigten hiervan in één keer hun pensioenkapitaal uitgekeerd hebben gekregen

Afkoop van pensioenen

x € 1.000	2013	2012
Afkoop van pensioenen	(17.546)	(61.036)
Totaal	(17.546)	(61.036)

20. Pensioenuitvoeringskosten

Pensioenuitvoeringskosten

x € 1.000	2013	2012
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten bij derden	(2.095)	(1.109)
Uitvoerings- en administratiekosten afkoop van pensioenen	-	(1.212)
Kosten vermogensbeslag	-	(96)
Pensioenuitvoeringskosten pensioenbureau	(211)	(193)
Overige uitvoeringskosten	(342)	(643)
Totaal	(2.648)	(3.253)

De pensioenuitvoeringskosten in 2013 worden grotendeels bepaald door de vergoeding die Flexsecurity aan administratieve uitvoerder AZL betaalt. In 2012 was de uitvoering nog ondergebracht bij Nationale-Nederlanden die een vergoeding hiervoor op een andere basis ontving. De kosten die gemoeid zijn voor afkopen van pensioenen maken vanaf 2013 integraal onderdeel uit van de vergoeding voor administratieve uitvoering. Tevens is er geen sprake meer van kosten vermogensbeslag.

De pensioenuitvoeringskosten pensioenbureau betreft de vergoeding die Randstad Holding nv ontvangt voor de diensten die het pensioenbureau van deze onderneming voor Flexsecurity verricht. De overige uitvoeringskosten beslaan alle andere kosten die met de uitvoering van de pensioenregelingen en het pensioenfonds gemoeid zijn: van advisering tot inhuur van de onafhankelijke accountant en de certificerende actuaris ten behoeve van het jaarwerk, van communicatiekosten tot de verplichte bijdragen aan AFM en DNB.

De vacatievergoedingen voor bestuursleden en leden van het Verantwoordingsorgaan wordt verantwoord in paragraaf 22 (overige lasten).

Ter dekking van de pensioenuitvoeringskosten is besloten dat deze kosten ten laste van de deelnemers worden gebracht. Daartoe wordt bij het Basispensioen een percentage ingehouden op de totale beschikbare premie. Dit percentage wordt jaarlijks door het bestuur vastgesteld en bedraagt 7%. Bij het Pluspensioen worden de uitvoeringskosten gefinancierd uit het (verwachte) verschil tussen de doorsneepremie en leeftijdsafhankelijke te storten premie in de pensioenkapitalen van de deelnemers.

21. Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers

De mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers wordt berekend door de beginstand van de voorziening van de eindstand af te trekken. Zie hiervoor paragraaf 10.

22. Saldo overdrachten van rechten

Inkomende en uitgaande waardeoverdrachten

x € 1.000	2013	2012
Inkomende waardeoverdrachten	298	486
Uitgaande waardeoverdrachten	(2.961)	(1.154)
Totaal	(2.663)	(668)

Omdat veel pensioenfondsen in Nederland sinds de tweede helft van 2013 weer uitvoering mogen geven aan waardeoverdrachten - daar zij vanaf toen dekkingsgraden van meer dan 100% kennen - is het bedrag aan uitgaande waardeoverdrachten in 2013 fors hoger dan in 2012.

23. Overige lasten

Overige lasten

x € 1.000	2013	2012
Verschuldigde premie voor volledig verzekerde aanvullende verzekeringen	(2.380)	(1.796)
Bezoldiging en compensatie bestuursleden	(32)	(19)
Lasten uit overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	(90)	295
Totaal	(2.502)	(1.520)

Onder de overige lasten vallen de premies voor de risicoverzekeringen van de Pluspensioenregeling (ter zake arbeidsongeschiktheid en nabestaandenpensioen), als ook de kosten voortvloeiend uit de bezoldiging van bestuursleden plus aanvullende lasten veroorzaakt door correcties in de voorziening pensioenverplichtingen. Deze laatste betreft de boeking van de correctie van de beginstand van de pensioenadministratie als gevolg van de conversie van Nationale-Nederlanden naar AZL.

De bestuursleden namens de werkgever ontvangen geen beloning voor de door hen verrichte bestuurswerkzaamheden. De bestuursleden namens de deelnemers ontvangen vacatiegeld. Per vergadering ontvingen de leden namens de deelnemers € 410,- (2012: € 410,-) en een reiskostenvergoeding gebaseerd op € 0,19 per kilometer. Dit geldt tevens voor de leden namens de deelnemers in het Verantwoordingsorgaan. In bedragen van 2013 zijn ook de vergoedingen die betrekking hebben op het tweede halfjaar van 2012, maar uitbetaald zijn in 2013, verantwoord.

Vacatiegelden

x € 1.000	functie	2013	2012
Mevrouw Nauta, de heren Mullens, Wilts en Hammen	bestuursleden	(25)	(16)
De heren Cashoek, Casteelen en Tas	leden VO	(7)	(3)
Totaal		(32)	(19)

24. Aantal personeelsleden

Bij Flexsecurity zijn geen werknemers in dienst. De pensioenuitvoering wordt uitgevoerd door AZL en door het pensioenbureau van Randstad Holding nv. 25% van de personeels- en huisvestingskosten van de werknemers van dit pensioenbureau wordt doorbelast aan Flexsecurity pensioen (en is verantwoord in paragraaf 19).

25. Honoraria van de onafhankelijke accountant

x € 1.000	2013	2012
Onderzoek jaarrekening	(64)	(54)
Kosten advisering	-	-
Totaal	(64)	(54)

Dit betreft de kosten die door de onafhankelijke accountant, PricewaterhouseCoopers Accountants N.V., in rekening zijn gebracht.

Ondertekening

De jaarrekening 2013 is vastgesteld en ondertekend te Diemen op 30 juni 2014.

Het bestuur van Stichting Pensioenfonds Flexsecurity,

- De heer G.M.M. van Rooij, voorzitter
- Mevrouw I.M. Nauta, secretaris
- De heer S. de Leeuw, plaatsvervangend voorzitter
- De heer R.F. Mullens, plaatsvervangend secretaris
- De heer C. Water, lid
- De heer H. van Slooten, lid
- De heer G.H. Wilts, lid
- De heer E.L.S. Hammen, lid

Overige gegevens

- 68 Overige gegevens
- 69 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant
- 70 Verklaring van de actuaris

Overige gegevens

Resultaatbestemming

Op basis van artikel 3 van de statuten van het pensioenfonds wordt het maken van winst niet beoogd. Dientengevolge wordt het saldo van baten en lasten ten gunste dan wel ten laste van de algemene reserve gebracht. In 2013 is daarom € 2.200 toegevoegd aan de algemene reserve. De balans in de jaarrekening is opgesteld na deze resultaatbestemming.

Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum die invloed hebben op dit jaarverslag dan wel een substantiële impact hebben gehad op de financiële positie van Flexsecurity.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan:
het bestuur van Stichting Pensioenfonds Flexsecurity

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de in dit verslag opgenomen jaarrekening 2013 van Stichting Pensioenfonds Flexsecurity te Amsterdam gecontroleerd. Deze jaarrekening bestaat uit de balans per 31 december 2013 en de staat van baten en lasten over 2013 met de toelichting, waarin zijn opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van de stichting is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het bestuursverslag, beide in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW). Het bestuur is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor

het getrouwe beeld daarvan, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting. Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van de door het bestuur van de stichting gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Pensioenfonds Flexsecurity per 31 december 2013 en van het saldo van baten en lasten over 2013 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW).

Verklaring betreffende overige bij of krachtens de wet gestelde eisen

Ingevolge artikel 2:393 lid 5 onder e en f BW vermelden wij dat ons geen tekortkomingen zijn gebleken naar aanleiding van het onderzoek of het bestuursverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, overeenkomstig Titel 9 Boek 2 BW is opgesteld, en of de in artikel 2:392 lid 1 onder b tot en met h BW vereiste gegevens zijn toegevoegd. Tevens vermelden wij dat het bestuursverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening zoals vereist in artikel 2:391 lid 4 BW.

Rotterdam, 30 juni 2014

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Origineel getekend: S.A. van Kempen RA

Verklaring van de actuaris

Opdracht

Door Stichting Pensioenfonds Flexsecurity te Amsterdam is aan Mercer (Nederland) B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2013.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de fondsmiddelen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materieel juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeelsvorming van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De door het pensioenfonds verstrekte administratieve basisgegevens en de bevindingen van de accountant hiervan zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht:

- heb ik onder meer onderzocht of de technische voorzieningen, het Minimaal Vereist Eigen Vermogen en het Vereist Eigen Vermogen toereikend zijn vastgesteld en
- heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten. Ik heb mij een oordeel gevormd over de waarschijnlijkheid waarmee het pensioenfonds de tot balansdatum aangegane verplichtingen kan nakomen, mede in aanmerking nemend het financieel beleid van het pensioenfonds.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Ik heb geconstateerd dat de verplichtingen van het pensioenfonds zijn gebaseerd op een premieovereenkomst. Daarnaast is het overlijdensrisico alsmede het arbeidsongeschiktheidsrisico volledig verzekerd bij Nationale-Nederlanden Levensverzekeringsmaatschappij N.V. Voorgaande is betrokken in mijn oordeel.

De technische voorzieningen zijn, in overeenstemming met de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld. Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum ten minste gelijk aan het wettelijk Vereist Eigen Vermogen. Gemeten naar de wettelijke maatstaf is ten aanzien van de verplichtingen, aangegaan tot balansdatum, sprake van een toereikende solvabiliteit.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds Flexsecurity is naar mijn mening goed. Daarbij is in aanmerking genomen dat enerlei intentie tot het verlenen van toeslagen ontbreekt.

Amstelveen, 30 juni 2014

Origineel getekend door:

Drs. A.J. de Jong AAG

verbonden aan Mercer (Nederland) B.V.

